

Het preeiken der gheestelyker wellusten

Katherina Boudewyns

editie Hermance van Belle

bron

Katherina Boudewyns, *Het preeiken der gheestelyker wellusten* (ed. Hermance van Belle). De Sikkel, Antwerpen 1927

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/boud005prie02_01/colofon.htm

© 2002 dbnl / erven Hermance van Belle

Inleiding

I.

Catharina Boudewijns schreef te Brussel op het einde der 16^e eeuw zeer verdienstelijke anti-protestantsche gedichten.

Wat haar beteekenis gedurende haar leven ook moge geweest zijn, in de 19^e eeuw was haar naam zoo goed als vergeten.

Toen in 1840 Bogaert in den **Middelaer**⁽¹⁾ haar in een eerste kleine studie herdacht, was dit voor velen in Noord en Zuid een openbaring.

Bogaert drukte er zijn verwondering over uit, dat noch Foppens, noch Paquot Catharina Boudewijns' naam vermeldden en hij vroeg zich af, waarom haar gezangen, die eens zoo gunstig onthaald werden, aldus in een onverdiende vergetelheid geraakten.

Geleidelijk kwam er wat meer belangstelling voor de Brusselsche dichteres. P.P.M. Alberdingk Thym, Jan ten Brink en Frans de Potter schreven bondig over haar, doch zelfs uit het merkwaardige werk **Het geestelijk Lied voor de Kerkhervorming** van J.A.N. Knuttel,⁽²⁾ waar Catharina Boudewijns om meer dan één reden behoorde besproken te worden, blijkt dat de auteur haar niet eens kende.

In zekere mate kan hier als verontschuldiging gelden, dat het hoofdwerk van Catharina Boudewijns, **Het Prieelken der gheestelyker Wellusten**, in 1587 te Brussel verschenen, thans uiterst zeldzaam geworden is.

(1) Leuven, blz. 324.

(2) 'Het geestelijk Lied in de Nederlanden voor de kerkhervorming'. Rotterdam 1906.

Wij kennen slechts één exemplaar er van, dat op de Koninklijke Bibliotheek te Brussel berust.

Door de Indexen van Philips II werd het bundeltje vast niet tot vernieling aangewezen: sterk Rooms-katholiek gekleurd, moest het der regeering prijzelijk voorkomen.

Het papier waarop het boekje werd gedrukt was echter sponsachtig en niet bestand tegen al te druk gebruik. Het is daarenboven een wel bekend feit, dat liederboekjes, net als school- en volksboeken, almanakken e.d. steeds zeldzaam zijn, omdat ze in gebruik blijven tot ze door en door versleten zijn.

De bijval door C. Boudewijns' geschriften destijds genoten was nochtans zoo groot, dat een tweede uitgave noodzakelijk werd. De dichteres zelve bezorgde ze ons in 1603, met enkele nieuwe stukken vermeerderd. Van dat boekje vonden wij echter geen spoor meer. Bogaert in 1840 en Geurts voor een twintigtal jaren hadden nog gelegenheid er een exemplaar van te zien.⁽³⁾

Dit kostbare boekje is, met veel andere, in de vlammen opgegaan, bij de vernieling der Leuvensche bibliotheek door de Duitsche troepen.

Wellicht kan een dier bundeltjes, sinds eeuwen in een of ander oud klooster of landelijke boekerij bedolven, nog uit de vergetelheid opduiken; maar dit zou al een buitengewoon gelukkig toeval wezen, daar alle nasporingen tot hiertoe vruchteloos bleken.

En indien vroeg of laat ook het laatste bekende exemplaar der eerste uitgaaf te niet ging?

Dan zou met dat boekje ook het werk te niet gaan van eene vrouw die machtiger dan iemand, de gedachten en gevoelens van een groot gedeelte der 16^e eeuwse

(3) Over deze uitgave, zie 'Middelaer' Leuven 1ste jaarg. bl. 324. Geurts 'Bijdrage tot de Geschiedenis van het Rijm in de Nederlandsche poëzie' I, bl. 366. Gent A. Siffer 1904-1906. Het boekje werd hem ter hand gesteld door Prof. Le Coutere.

Brusselsche burgerij wist uit te spreken; die in een tijd van verval voor de poëzie, eenvoudige frissche liederen dichtte.

Het bestaan van een dergelijk werk mag niet langer gebonden blijven aan de lotgevallen van een onaanzienlijk boekje.

Het verlangen om het tegen alle vernieling te vrijwaren billijkt reeds in voldoende mate het verschijnen dezer nieuwe uitgave.

Nog een tweede doel wordt hierbij beoogd: nl. een aantal prachtige stalen van 16^e eeuwse volksliederen licht toegankelijk te maken niet alleen voor de specialisten, die voortaan aan Cath. Boudewijns de plaats in de geestelijke lyriek zullen toekennen die haar wezenlijk toekomt, maar voor al wie genoeg heeft aan de naïeve en ongekunstelde frischheid van onze oude Vlaamsche volkslyriek.

Wie was Catharina Boudewijns?

Een volledige levensbeschrijving is niet op te bouwen, daar de archiefbescheiden, die haar betreffen, zeer schaarsch zijn.

Zij werd geboren omtrent 1520 uit een deugdzaam en achtbaar burgerlijk geslacht, waarschijnlijk uit West-Vlaanderen afkomstig⁽⁴⁾ en verbonden met de groote Spaansche familie De la Torre, uit Burgos, die zich te Brugge vestigde⁽⁵⁾.

De vader van de dichteres, Adam Boudewijns, kwam

(4) vgl. Antwerpsch Stadsarchief, 3e Turbeboeck 1618, fol. 2, vol. VI fol. 14 en laatste stroof van C. Boudewijns' lied 'Een schoon Liedeken van Pacientie'

'Die dit Liedeken heeft ghedicht /
Veel lijdens heeft zy verdraegen
Groot en cleyn van alle ghewicht
Tot inhaer oude daegen' 1579-85.

(5) 'Families patriciennes et considérables de la ville d'Anvers marquisat du St Empire et autres' (Hs Valkenisse bl. 241. Antw. Archief).

in 1532 het ambt van griffier van den Raad van Brabant te Brussel bekleeden. Hij liet zijn dochter een vrome en verzorgde opvoeding geven. Behalve andere wetenschappen studeerde zij Latijn, Spaansch en Fransch, zegt Alberdingk Thym. Dit was in die dagen niets buitengewoons, indien men de getuigenis van den Spanjaard P. Cornejo gelooven mag: 'ce peuple est fort adonné aux lettres et à l'exercice de diverses langues, de manière que sans sortir de leurs maisons, quasi tous entendent communément trois ou quatre langues des plus nécessaires'⁽⁶⁾.

Als kind of jonkvrouw openbaarde zich C. Boudewijns niet in haar werk ... hierin verschilt ze zeer van hare groote voorgangster Anna Bijns. Op haar vroeger leven geeft ze ons niet den minsten kijk; nooit wordt ze ontroerd bij het herdenken van oude hartstochten of schrijnende smarten.

Omtrent 1550 trad zij in het huwelijk met Nicolaas De Zoete, die in 1559 tot secretaris van den Raad van Brabant werd benoemd en wiens familie in het Brugsche Vrije zal thuis behoord hebben⁽⁷⁾.

Liefdegedichten hebben we van C. Boudewijns niet. Toch heeft zij van haar echtgenoot veel gehouden en is zij in haar huwelijk gelukkig geweest. Met een kreet van smart en vertwijfeling meldt zij zijn afsterven

'Door die doot heb ick verloren /
Myn herte van droefheyt quelt
Myn overhoort vuytvercoren
Daer my Godt hadde onder ghestelt.

(6) 'Sumario de las Guerras Civiles y causas de la rebellion de Flandres' Leon, 1578. In het Fransch vertaald door Gabriel Chappuys.

(7) Conseil de Brabant. Docum. historiques Tome 9. Archives du Royaume. Bruxelles.

Den vrydom is my gegeven
 Die ick haete tot alder tyt /
 Met zorgen zal ick leven
 Tot dat ick mynen willen ben quyt.⁽⁸⁾

Aangrijpende verzen door de oprechtheid en de macht van het gevoel die er door heen stralen.

Maar Catharina zocht ook een deugdzame echtgenoot en moeder te zijn en besteedde haren tijd grootendeels aan de zorgvuldige opvoeding harer vijf kinderen: Martin, Anthony, Loyse, Philips en Maria, die tusschen de jaren 1551 en 65 het licht zagen. Zij werd hierin geldelijk gesteund door de Gravin van Aremberge aan wie zij haar bundeltje opdroeg 'in recompence van het goet hertte ende de goede gunste' die deze prinses haarzelve en haren kinderen steeds toegedragen had.

De familie door C. Boudewijns verwekt, zou de eer van haren naam hoog houden. Hare drie zoons studeerden te Leuven en traden in de magistratuur. Martin, eerst advocaat bij de kanselarij van Brabant, dan gezworen advocaat der Stad Antwerpen, was een zeer knap man van zaken en vooral een liefhebber van muziek, een kunstvriend⁽⁹⁾. Dezelfde moeder die hem plichtgevoel en liefde voor het werk inboezemde, wist ook zijn hart vatbaar te maken voor de aandoeningen der kunst.

Zijn broeder Anthony ondernam in 1596, als ambtenaar in de Rekenkamer van Brussel een reis naar Spanje, terwijl Philips tot procureur generaal van den Raad van Brabant werd benoemd.⁽¹⁰⁾

Hoe druk ook, nimmer was het bestaan van de dichteres geheel van letterkundige bemoeiingen ontbloot. De lectuur van den Bijbel hield haar dagelijks bezig. Overtalrijk zijn de plaatsen van haar werk die van recht-

(8) 'Een schoon Liedeken vander deucht der gehoorsaemheyt.

(9) Hij was hoofdman van het Muziekgild van St Job en Ste Maria-Magdalena.

(10) Chancellerie de Brabant. Reg. 110 Archives du Royaume. Bruxelles.

streekschen invloed van den Bijbel in 't algemeen en van het Hooglied in 't bijzonder getuigen.

Met de volksliederen uit haar tijd was zij daarenboven best bekend.

Doch niet alleen Vlaamsche, maar ook Fransche en Spaansche werken lagen in haar bereik.

Het overwegen van een uit het Italiaansch vertaald Spaansch werkje van den 'eerwaardigen vader in Gode, een excellent gheleert predicant', Seraphin de Fermo, bracht haar op het denkbeeld er eene Dietsche vertaling van te bezorgen, met de hoop de leerrijke bespiegelingen, die het bevat, ook voor haar taalgenooten nuttig te maken. Zij betitelde het boekje: **'Een schoon tractaet sprekende van der excellenter Duecht der Discretien, seer nootelijck ende profijtelijck voor alle menschen die begeeren te comen oft te geraken totter christelijcker perfectien oft volmaectheyt'** en droeg het op aan de abdes van de Ter Kameren Abdij, Vrouw Barbe Tasse, die zij in hooge achting hield.

Dit is overigens niet de eenige plaats in haar werk, waar C. Boudewijns van de Ter Kameren Abdij gewaagt. De titel van hare Spelen van Sinnen opgenomen in het 'Prieelken' luidt: **'Hiernae volgen spelen van sinnen, ende Gheestelyck Dialogus vanden Bruygom ende Bruyt inder Cantycken, Gedicht byde voorscreven loncfrou, ende ghespeelt ter Cameren.'** De dialogus is uiterst wel geschikt om bij kloosterlingen bijval te genieten.

De aandrang naar het kloosterleven bleek in die dagen zeer machtig. Ook C. Boudewyns voelde lust om nu en dan verpoozing te zoeken in de frissche kalmte van de Ter Kameren Abdij. Ongetwijfeld heeft dit aloude oord van vrome bespiegeling een rol in haar leven gespeeld.

Wij kennen de geschiedenis van dit klooster. Wij weten dat het in 1581 door het Spaansche garnizoen van Halle werd in brand gestoken, dat de Cisterciaansche

Zusters toen verplicht waren, binnen de stad de wijk te zoeken en, eerst achttien jaar later in staat gesteld werden om opnieuw haar klooster te betrekken.⁽¹¹⁾ Bogaerts' meening, dat C. Boudewijns zich, na den dood van haar echtgenoot, in 1582, van de wereld zou afgezonderd hebben, om zich naar dit klooster - het eenige waarvan zij gewaagt - te begeven, is reeds op grond van deze historische beschouwingen te verwerpen.

Er staat ook uitdrukkelijk in de verkoopakte van haar huis te lezen, dat de dichteres eerst op St Jansdag 1596 hare woning gelegen 'aan Ste Goedele lange trappen' verliet.⁽¹²⁾

Waarheen zij toen ging is ons onbekend. Daags na de volledige uitbetaling zien we haar, met een procuratie van haar zoon Marten, door de heeren plebaen en proviseurs van Ste Goedele geesthuis vergezeld, voor den stadhouder der Koninklijke Tolkamer komen, om afstand te doen van al hare rechten op bewust huis, ten voordeele van den aankoper Caudriesch.

Stellig leefde zij nog in 1603, daar zij toen eene nieuwe uitgave van haar bundeltje bezorgde. Zij overleed wellicht kort daarna. Sommige auteurs (als Ph. Blommaert) beweren het althans. Waarop zij steunen, blijft evenwel een raadsel, daar wij in dit geval, evenals in menig ander, staan voor een volkomen gebrek aan oorkonden.

(11) *Prof. G. Des Marez* 'L'Abbaye de la Cambre'.

Edouard Michel 'Abbayes et Monastères de Belgique, leur importance et leur rôle dans le développement du pays.'

A. Wauters 'Bruxelles et ses environs'.

(12) Archief van publ. Bijstand. Brussel. St. Jans Gasthuis. Armen van Ste Goedele Bundel 18, fol. 69. Verkoopakte geleden voor Notaris Jan De Cambye 15ⁿ November 1595. - Het huis was gelegen tegenover den ingang der linkerzijde van Ste Goedelekerk, in dat deel der Wildewoudstraat dat in de 17^e eeuw 'Waaierstraat' heette, en de Liguestraat met de Cathedralestraat verbindt.

II. De Tijd.

Zeldzaam zijn de tijdperken onzer geschiedenis, die zulke aantrekkingskracht op onzen geest uitoefenen als de woelige jaren van de inplanting der hervorming in onze gewesten.

Op politiek-historisch gebied is dit terrein sinds lang zorgvuldig doorzocht en overvloedig beschreven⁽¹³⁾. Het kan dus mijn bedoeling niet wezen, een herhaling te geven van dit heftig bewogen hoofdstuk uit onze geschiedenis.

Zooals A. Bijns het Lutheranisme bestreed, stond C. Boudewijns tegenover het Calvinisme.

Als kunstenaress staat zij niet zoo hoog als Anna Bijns, maar, als bestrijdster der hervorming doet ze voor de Antwerpsche schrijfster in heftigheid noch beginsel-vastheid onder.

Vurig geloovend en overtuigd Roomschegezind, wou zij de zielen redden uit den knellenden greep van wereldschegezindheid en ketterij.

De dringende nood waarin haar godsdienst verkeerde ontvlamde haren ijver en deed haar op reeds gevorderden leeftijd naar de pen grijpen om haren opgehoopten haat tegen het geslacht van Calvijn lucht te geven.

- (13) *Henne et Wauters* Histoire de la ville de Brux. 1860.
Pirenne 'Les Anciennes Democraties des Pays-Bas' Paris 1910. 'Histoire de Belgique' IV. Bruxelles 1902.
Smet 'De Roomsche catholycke Religie begonst, uytgebreyd, in Brabant' Brussel 1807.
Blok 'Gesch. van het Nederlandsche Volk' I, II. Groningen 1891-93.
E.H.F. Cavrines Esquisses historiques des troubles des Pays-Bas au 16e Siècle' Brux. 1865.
P. Bor: Oorsprong, begin en vervolg der Nederlandsche oorlogen' 1679-84. Amsterdam.
Gabriel Chappuys 'Histoire générale de la guerre de Flandre', VI: 1581-85. Paris 1633.
 'Mémoires de *Viglius et d'Hopperus* sur le commencement des troubles dans les Pays-Bas' met nota's uitgegeven door *Alph. Wauters* te Brussel 1858.
 'Docum. historiques inédits concernant les troubles des Pays-Bas 1577-84' met biographische en historische aantekeningen. Uitgegeven door *Ph. Kervijn de Volkaersbeke* en *J. Diegerick* te Gent 1849.
 'Mémoires anonymes sur les troubles des P. Bas de 1565-80': uitg. *J.B. Blaes* en *Henne*, Brussel 1859.
 'Commentaires Mémorables de *Don Bernardin de Mendoce* des guerres de Flandre et Pays Bas depuis 1567 jusqu'à 1577', vertaald door *P. Cresfet*. uitg. door *Col Guillaume* Brussel 1860.
Marcus Van Vaernewyck 'Van die beroerliche tijden in de Nederlanden en voornamelijk te Ghendt 1566-68', uitg. *F. Van der Haeghen*. Gentsche Bibliophilen.

Het werk van C. Boudewijns dagteekent uit de woelige jaren der Calvinistische dictatuur te Brussel

‘Die kettters willen ons dwingen
En doen leven in verdriet’

klaagt C. Boudewijns. De lauwheid van hare geloofs-genooten ergert haar in de hoogste mate. Voortdurend zoekt zij hun moed en volharding in te boezemen:

‘Staet vast ghy Catholicken
Op doude Religie goet
En wilt toch nyet afwycken
Maer stort vry daer voore u bloet.’

Ook de spoedige ondergang van het vaderland deed haar pijnlijk aan.

‘Ryedom, wellust ende groote overvloedicheyt’

brachten den akeligen toestand teweeg meent zij.

‘Wy zijn geweest meer ghierich
Dan vierich
Daerom is ons leet geschiet.’

Door de buitengewone ontwikkeling van handel en nijverheid, had het land in de eerste helft der 16^e eeuw een hoogen graad van economischen bloei bereikt. Doch weelde prikkelde de hebzucht en velen leefden zonder regel of tucht en lieten hun driften den teugel vieren.

De grootste ruwheid en overdaad van allen aard kenschetsten de meeste uitingen van het leven dezer eeuw.

Men overtuige zich in welke mate de toenmalige Nederlanders bij vreemdelingen als slempers en brassers aangeteekend stonden, b.v. door de werkjes van den hoveling Maximilian de Wignacourt en van den Spanjaard P. Cornejo⁽¹⁴⁾.

Het overdadig 'banquetteeren' was eene geliefkoosde en vrij verspreide uitspanning. Het was een veel gezochte gelegenheid om eens onbezorgd te leven, zich ten volle over te geven aan het teugellooze genieten⁽¹⁵⁾.

Deze toestand wijst op de onmacht der kerk die, op zedelijk gebied was ontaard tot een louter systeem van wetten, die maar weinig toepassing in de werkelijkheid meer vonden.

Het verkeerde voorbeeld ging uit van monniken en priesters zelve, die de lankmoedigheid der kerkelijke overheid misbruikten.

'Gheestelyck ende werelyck
Wy zyn geweest verblint
Door ons boos leven quaet'

moet C. Boudewijns bekennen; maar het lijkt toch alsof ze maar liefst dit netelig punt niet doorgrondt.

De weerspanningheid van het volk is volgens haar een tweede bron van ellende.

Door een idyllisch beeld van een stad waar de deugd der gehoorzaamheid heerscht, wil zij des te beter het toenmalige verval van Brussel doen uitkomen:

'Rooven, stelen, brant ende moort
Dat zyn die vruchten diemen inde ketters ziet.'

(14) *Maximilian de Wignacourt* 'Discours sur l'estat des Pays Bas auquel sont deducites les causes de ses troubles et calamitez et leurs remèdes' Arras. 1593.

P. Cornejo 'Sumario de las Guerras civiles, y causas de la rebellion de Flandres' Lion 1578.

(15) *Karel van Alkemade* en *P. vander Schelling*: 'Nederlands displegtigheden vertoonende de plegtige gebruiken aan den Dis, in het houden van maaltijden en het drinken der gezondheden'. Rotterdam, 1732.

De Pottre, een Brusselsch burger deelt ons in zijn 'Dagboek'⁽¹⁶⁾ menige belangrijke inlichting mede over het ellendig uitzicht der stad gedurende den bloeitijd van het Calvinisme. Hij zegt o.a. 'waeren al de dieven die 't nu wel verdient hebben ghehangen, men en soude nauwe boemen ghenoech vinden, noch coorden, noch basten om ze te hanghen.'

De voorraad levensmiddelen raakte spoedig verorberd, zoodat honger en andere ellenden weldra hun toppunt bereikten.

Medelijdend spoort de dichteres hare vrienden aan, de behoeftigen te helpen

'Doet caritate den armen
Die nu zyn inder noot.'

Dit meedoogen voor de ketters slaat echter spoedig tot haat over, vooral bij het aanschouwen van hunne toenemende macht en hardnekkigheid.

Verzoening en vrede zullen niet mogelijk zijn, dacht ze, zoolang dat volk zoo 'opiniatre van zinnen' en 'stijfzinnich van gronde' blijft.

Ook herkende ze weldra als laatste redmiddel de verjaging der geheele bende:

'Vliet ghy ministers vander hellen'

schreeuwt zij hun toe.

'Loopt wech gy tirannen vuyle geusen
Die al onse kercken hebt gheschent.'
'- Door u valsch gheloove blint,
Onse kercken hebdi gheschint
Wee die tot u zyn ghesint.'

Naar den onverwinbaren afkeer, die in hare verwijten trilt, kunnen we oordeelen hoe grievend haar de aanslagen tegen de waardigheid der oude kerk getroffen hadden.

(16) Dagboek van Jan De Pottre, 1549-1620, naar het oorspronkelijke handschrift in de koninklijke Bibliotheek te Brussel berustende, uitgegeven te Gent in 1861 bij C. Annoot-Braeckman; opnieuw uitgegeven door de Maatschappij der Vlaemsche Bibliophilen: 3^e serie. N° 5, met voorwoord van Bn Jules De St-Genois.

De beeldstormerij begon te Brussel weliswaar een tiental jaren later dan te Gent en in de andere steden, maar woedde niet minder geweldig.

De genadeslag werd den Roomschen eeredienst toegediend op 1sten Mei 1581, al de Katholieke kerken werden gesloten. Dit had natuurlijk de vernietiging der kloosters voor gevolg. Na vijf jaren verdrukking dreven eindelijk de donkere wolken af aan den hemel der Katholieken, want Parma had Brussel voor den Spaanschen koning veroverd.

Met een jubelend lied begroette C. Boudewijns den gezegenden vrede

'Laet ons in Godt verblijden
Sonder vermijden
Den Heere ghebenedijden
Cleynde ende groot,
Godt dancken ende loven
Die ons heeft van boven
Gegeven den peys, twas meer dan noot,
Veel menschen zynder bleven van honger doot.'

De omstandigheden waarin C. Boudewijns zich bewoog verscherpten al haar karaktertrekken. Haar gehechtheid aan de oude kerk groeide aan met het gevaar dat deze kerk bedreigde.

De vergankelijkheid der aardsche dingen, de wisselvalligheid der stoffelijke toestanden, die in dezen tijd bijzonder groot waren, hebben het verlangen naar het kloosterleven in haar versterkt. Maar boven alles is het liefde die haar geheele wezen doortintelt.

'Die geen liefde en heeft,
Die is hier levende doot.'

De hevigheid van C Boudewijns' gevoelens, de oprechte geestdrift die in hare verzen gloeit geven aan sommige deelen van haar werk eene bekoorlijkheid, waaraan wijzelve niet ontsnappen en zij boezemen ons belang en eerbied in voor de vrouw, die zoo innig voelde en zoo moedig optrad voor de verdediging van hare overtuigingen.

III. Beteekenis van C. Boudewijns' figuur in de 16^e eeuwse letterkunde.

Het spreekt van zelf, dat we, bij de beoordeeling van een werk als dat van C. Boudewijns niet mogen uitgaan van onze moderne schoonheidsbegrippen.

Hare kunst is volkskunst. Vele harer liederen steken door hun lossen zwier voordeelig af tegen de opgeschroefde rijmelarij der rederijkers.

Ofschoon zij chronologisch tot de tweede helft der 16^e eeuw behoort, sluit zich haar werk volkomen aan bij de letterkundige voortbrengselen van de eerste helft dier eeuw.

Van den nieuwen geest van vooruitgang en critisch onderzoek bespeuren wij bij haar niets en voor de zinnelijke, heidensche oudheid voelde zij volstrekt geen bewondering. Dit blijkt zeer kenschetsend uit haar dramatische schetsen.

Ons tooneel tusschen de jaren 1515-85 was vrij onbeduidend. De hervorming wordt in Vlaanderen niet meer verdedigd, maar wel door katholieke schrijvers als C. Boudewijns, aangevallen.

C. Boudewijns' spelen van sinne zijn eenvoudige redeneeringen gehouden door de ziel en haren hemelschen bruidegom of door de verpersoonlijkte begrippen: Liefde en Eendracht. Geen van beide bevat eene eigenlijke handeling.

De 'Dialogus vanden Bruygom ende Bruyt' is een aaneenschakeling van uittreksels uit het Hooglied en den bijbel, afgewisseld door oorspronkelijke versreksen.

Haar ontleeningen hebben op zichzelve niet veel belang. Ze vormen als een samengeraapt bouwmetaal, naderhand verwerkt volgens de plaats waar het in het gebouw zou aangepast worden.

Sommige verzen getuigen van een werkelijke lyrische vlucht en kunnen als staaltje worden aangehaald van mooi gerhythmeerde poëzie.

Zoo bv. deze uitbarsting van haat tegen de bedrieglijkheden der wereld:

'Hoe sot zyn de menschen die hen op de werelt verlaeten,
 En die haer leugenachtige smeekingen gelooven
 Bedriechelijke werelt hoe condi u minnaers verdooven:
 Gy belooft hen veel giften ende ijdel gaven,
 Maer ten lesten maect gy daeraf u slaven
 Dwelc zy wel proeven die op u stoonen,
 Met wat bitterheyt dat ghij u dienaers condt loonen,
 Het is wonder dat u yemant can beminnen
 Dan menschen die u bedroch niet en kinnen
 En die op hen saelicheyt zeer luttel letten
 Die laten hen vander werelt besmetten...'

Breed en rustig spreiden deze verzen zich uit, hier en daar door een stafrijm getooid. Niets biedt aanstoot in den normalen, gezonden gang van de taal.

Het tweede spel handelt evenzeer over maatschappelijke als over godsdienstige vragen.

De rampen, die het land hadden overvallen, vervulden alle geesten, de tweedracht belemmerde alle krachten. Dat men deze vooral moest verdrijven, zag de dichteres duidelijk in. Op knappe wijze voorspelde zij wat de uitkomst van den hachelijken toestand wezen zou, zoch de oorzaak der plagen en de middelen om ze uit te roeien.

Veel grooter echter zal de invloed geweest zijn door C. Boudewijns op het volk uitgeoefend door hare **Liederen**.

Het lied en het referein worden in de tweede helft der 16^e eeuw met voorliefde beoefend. 'Uit de ontroerde gemoederen van dien tijd welde de lyriek op als water uit de aarde' zegt Kalff.

Haat en woede, verontwaardiging en bittere smart kregen hunne onmiddellijke uiting in kunsteloze liederen of spoddichten.

C. Boudewijns' dichttrant is over het algemeen die der volkskunst, doch het gebruik van kunstmatige, gezochte rijmschema's en van tal van rederijkerswoorden wijst op den onmiskenbaren invloed door den rederijkersgeest op haar uitgeoefend.

In enkele liederen is de woordenschat erbarmelijk verbasterd. Talrijke staaltjes van het rederijkersvocabulaire zal men, vooral in het rijm, aantreffen.

IV. Het Rijm.

Een kort onderzoek van de rijmstelsels door C. Boudewijns gebruikt, laat vaststellen, dat zij in de neiging deelde van alle rederijkers, om het rijm als het overwegende element in de dichtkunst te beschouwen.

De strofenbouw is afgewisseld en soms vrij ingewikkeld. Naast schema's die in de middeleeuwen reeds bij volksdichters in zwang waren, vinden we bij C. Boudewijns stelsels die uitsluitend in het kunstlied thuis behooren, of zoo ingewikkeld zijn, dat eene aanmerkelijke rijmvaardigheid vereischt was om ze degelijk toe te passen⁽¹⁷⁾.

Het buitenmatige aangroeien van het aantal verzen der strofen is overigens eene andere eigenaardigheid van de rederijkerspoëzie.

Als we dan gaan onderzoeken hoe deze ingewikkelde rijmstelsels in haar liederen zijn uitgewerkt, treft het ons, hoe weinige moeilijkheden zij haar in werkelijkheid schijnen veroorzaakt te hebben. Een paar liederen slechts hebben onder slordigheid bij het dichten of onder latere verknoeiing geleden; doch bij een nauw-

(17) Van Middeleeuwsche herkomst zijn de stelsels: aab, abab, aabb, aabccb, ababcc, ababccdd, ababccddc, ababbccb, ababbcbc, ababbccddc. Zelden of nooit treft men bij andere dichters C. Boudewijns' schema's aan: abaab, aabaab, ababbbb, aabaabccdc, aabccbddd, aabccbddd, aabccbddd, aabiscbbis bddd, ababdccefee ababccdedeffg.

keuriger toezien blijkt de schuld der schijnbare verwarring voor het eerste dier gedichten op rekening van den zetter te komen, daar de vroegere staat van het gedicht zonder veel moeite te herstellen is⁽¹⁸⁾.

Nooit voelt de dichteres zich genoodzaakt hare zinnen een onnatuurlijken draai te geven ten einde een bepaald woord in het rijm te brengen, noch om woorden te vervormen om wille van overeenstemmende klanken.

Identische of homonieme rijmen komen uiterst zelden voor. Staande en slepende stemmen in de op elkander volgende strofen met staande en slepende overeen.

Stellig is het, dat C. Boudewijns, zonder er aan verslaafd te zijn, zeker niet aan de bekoring van het lieve rijm ontsnapte.

V. Het Rhythme.

Men heeft weleens in de buitengewone ontwikkeling van het rijm eene vergoeding meenen te zien voor het te loor gaan van het oude rhythme.

In de 16^e eeuw voerden de rederijkers het maatlooze vers in, waarbij het aantal lettergrepen maatstaf werd. Hierop volgt onmiddellijk het binnendringen van de klassieke voetentheorie in onze poëzie.

Van dit laatste is bij C. Boudewijns nog niets te bespeuren. Ook schijnt zij zich niet immer te bekommeren om, aan rijmende verzen, eene gelijkmatige lengte te geven; het Middeleeuwsche gevoel voor de oorspronkelijke vier heffingen van het vers is evenwel bij haar zeer verzwakt.

Zij behandelt met meer zwierigheid een ietwat korter vers, bestaande uit drie slagen, en vier of vijf dalingen. Staaltjes van rhythmische kunstvaardigheid ontbreken in de liederen niet, dit is een karakter te meer dat C.

(18) Bedoelde liederen zijn: 'Laet ons in Godt verblijden'. Waarvan het werkelijke schema is: aabccbddd en 'Fyn maechdekens wilt leeren' dat gaat naar het schema aa^{bi} bcc^{bis} bddd.

Boudewijns met den kunstdichter gemeens heeft⁽¹⁹⁾. In de spelen van sinnen en 'Gheestelyke Veersen' integendeel komen verzen voor, waarin nauwelijks eenige rhythmische regelmaat te herkennen valt.

Geen eenheid bestaat in de lengte der verzen, en met het stijgen of dalen van het aantal syllaben gaat datgene der heffingen gepaard.

In deze stukken bijzonder en overigens in het heele werk van C. Boudewijns is het rythme dat der gewone spreektaal. Het lijkt zeer onwaarschijnlijk, dat zijzelve ooit aan scherpe maatindeeling zou gedacht hebben. Zij dichtte zooals zij sprak. In haar vers ligt de verscheidenheid, de vrijheid van maatgang van de taal zelve. Geen stelsel komt den zuiveren, natuurlijken gang van hare taal verstoren noch de oorspronkelijke accentuatie metri causa bederven.

Wanneer hartstocht in haar ontvlamt en aan hare pen meer lenige zekerheid verleent, krijgt haar anders wel vloeiende vers eene welluidendheid, eene gedragenheid die het tot het hoogste verheft van hetgeen de volkspoëzie voortbrengen kan:

'O weirdige heylige edel spyse,
Die uutten hemel comen zyt:
Met allen myn herte ick u pryse,
Ghy zyt myn Godt gebenedyt:
Naer u staet alle myn verlangen:
Laet my smaeken u crachten groot,
Dat ick u vierichlyck mach ontfangen
Nu ende in dure van mynder doot.'⁽²⁰⁾

(19) De liederen 'Al die willen contempleren' en 'Laet ons in Godt verblijden' vertoonen het schema: 3343344334. In andere liederen als bv. 'Hoort toe ick zal ons singen...', 'En wilt ons nyet versmaeden', 'Liefvelyck is den geest des Heeren' en 'O lieve Heere wilt mij toch geven.' treffen we de schema's: 3,2,333,333, 3,3,3,3,3,3,1,3 en 44444144 aan. (Deze cijfers duiden het aantal zwaartepunten van het vers aan).

(20) Laatste stroof van: 'Keert u devote ziele met deuchden'.

Een machtig rythme draagt deze verzen, stijgend eerst tot het vierde vers 'Ghy zyt myn Godt gebenedyt' dat het toppunt is van gevoel en taal; dan geleidelijk dalend naar het slotvers.

De statigheid van het traag voortschrijdend vers is nog verhoogd door het veelvuldige terugkeeren van den klank ij in de eerste vier verzen.

VI. De Melodieën.

Rhythmus en muziek houden gelijken tred.

Terecht beweert Florimond Van Duyse, dat 'een lied zonder de melodie slechts een half of liever geen lied is.'

C. Boudewijns 'stelde' hare liederen op bekende, meestal wereldlijke zangwijzen. Lang vóór en na dezen tijd is dit gebruik aan te wijzen. De eischen die bij deze toepassing werden gesteld, waren toen lang niet zoo streng als nu. Het versrythme mocht natuurlijk in geen geval tegen de wijs indruischen.

Voor wet gold: Zooveel heffingen een vers heeft, zooveel takten heeft de melodie⁽²¹⁾.

C. Boudewijns nam veel vrijheden in het stellen harer liederen. Bij het beoordeelen daarvan, zijn drie hoofdzakelijke punten niet uit het oog te verliezen: nl. het ontbreken van eene vaste overlevering onzer oude melodieën; het bestaan van varianten en dus de mogelijkheid, dat de dichteres op eene andere variant zou gewerkt hebben dan degene die ons is bekend; en eindelijk de wederkeerige invloed door tekst en melodie op elkander uitgeoefend. Woordjes van beteekenis ontbloot of herhalingen kunnen ter wille van de melodie in den tekst sluipen en, aan de andere zijde, kon men de lengte van de muzikale phrase besnoeien om ze met die van het vers overeen te brengen.

(21) 'Vierteljahrschrift für Musikwissenschaft' Bäumker. Deel IV, blz. 153. Leipzig 1888.

Uit de soms tamelijk fantastische wijsopgaven besluiten we dat C. Boudewijns zich niet bekreunde om dit te doen en dat de liederen, waarop zij hare gedichten stelde haar slechts uit het hoofd bekend waren.

Daarenboven koos C. Boudewijns, evenmin als de andere volksdichters altijd den aanvangsregel van de eerste stroof als wijsopgave.

Dat alles maakt het terugvinden der melodieën moeilijker.

Enkele nochtans liggen voor de hand.

Florimond Van Duyse geeft in zijn werk 'Het oude Nederlandsche Lied' verscheidene melodieën op, die C. Boudewijns benuttigde.

Uit 'Het prieel der gheestelycke Melodie'⁽²²⁾ nam hij o.a. de muziek van het merkwaardige lied 'Pacientie is soo goeden cruyt'⁽²³⁾.

Om een wijdoopend commentaar te vermijden, laten we als voorbeeld een paar melodieën volgen, in hunne moderne aantekening, naar de bewerking van Van Duyse, daarop de woorden van C. Boudewijns stellend, in de meest aanneembare schikking.

1° Een geestelijck Liedeken opden thoon, Ghij bedructe hertekens wat moet ghij lyden.

2° Een schoon gheestelyck Liedeken op den toon, Het was te nacht wel alzo zoeten nacht, enz...

Over het algemeen zal het zingen van C. Boudewijns⁽²⁴⁾ liederen bij het volk dat met de populaire

(22) Brugghe 1609 bl. 205.

(23) Fl. Van Duyse. Deel III, blz. 2636. Antwerpen 1903-1907.

(24) De melodieën van: 'Een Ridder en een Meisken jonc op een Rivierken' Fl. Van Duyse I, bl. 156; 'Al tusschen twee berchhoghe' id. I, bl. 233, haalt C. Boudewijns als wijs aan voor hare liederen 'O Godt almachtich vader goet'; 'O cracht des vaders almachtich groot' en 'Altsaemen wilt uut minnen'. In 'Het ierste musyckboexken' van Tielman Susato, 1551, vindt men het lied, of althans eene variante van C. Boudewijns' lied 'Myn lijden draege ick verborgen'.

gezangen volkomen vertrouwd was, geene moeilijkheden verwekt hebben. Onder het zingen, voelt men als instinctmatig welke wijzigingen best behooren aangebracht.

VII. Indeeling van de liederen naar hun inhoud.

Het is zeer moeilijk, al de liederen in een vaste indeeling te omvatten: door de verscheidenheid van hun inhoud laten zich de meeste onder verscheidene rubrieken rangschikken.

Het grootste aantal liederen heeft tot stof: liefde tot God, ergernis over eigen zwakheid of verlangen om deugdzaam te leven. Niet het beste, maar het meest typische lied van deze groep is 'Heere myn ziele dorst naer u', dat, wat eenheid betreft nogal gebrekkig is, daar het een tiental verzen ontleent aan een gedicht uit '**Het Hofken der Geestelycker Liedekens**'⁽²⁵⁾ maar toch ook hier en daar opgeluisterd wordt door een prachtig vers als: 'O ziele ghy stryt soo menigen stryt' dat, met zijne alliteraties en krachtigen rhythmus boven de andere uitsteekt.

Een tweede belangrijk lied van deze groep, een van de mooiste, is haar liefdezing op Jezus 'Ick weet een Jongelink zeer schoon'.

Zulke verzen in eenen tijd, waar de Zuid-Nederlandsche geestelijke liederpoëzie nog slechts rijmelende rederijkersproducten en knutselende Jezuitenliteratuur aanwijzen kan, vloeiden uit de pen van iemand wiens smaak nog niet verbasterd was. Geene stroof, geen vers dat niet welluidend klinkt. De taal is onverdorven, helder en rhythmisch. Het is een heerlijk voorbeeld van verhalend lied, harmonisch van bouw in weerwil van zijn levendigen ontwikkelingsgang. In volmaaktheid

(25) Leuven, 1577, blz. 151.

van uitdrukking staat het even hoog als de schoonste volksliederen der 15^e eeuw.

Van een ietwat ander type is de zeurige tweespraak tusschen 'De Heere' en 'De Mensche': 'Ick hebbe een lief uutvercoren', dat toch algemeen in den smaak viel. Het geraakte zelfs zoo verspreid, dat het in lateren tijd naamloos, misvormd en verdorven door het lange omzwerven, in Noord-Nederland terecht kwam in het Tilburgsche Hs. door Fr. Goyaerts aan de Universiteits-bibliotheek Karel de Groote te Nijmegen geschonken, en door Roes in de Dietsche Warande beschreven⁽²⁶⁾. Hetzelfde mag gezegd o.a. van het zeer verspreide lied 'Pacientie is soo goeden cruyt' dat ook in het Tilburgsche Hs. werd opgenomen en duidelijke sporen van afslijting draagt als bv. het te loor gaan van het rijmschema, het vervangen van uitdrukkingen door andere, minder scherp, maar meer gebruikelijk, het indringen van verkleinwoorden e.d.

Naar den inhoud onderscheidt men nog: Raadgevende en vermanende liederen als 'Nu wilt u herteken sturen', 'Quelende ziele wildi u keeren' of 'Vierige hertekens wilt u verblyden', waar de dichteres zich tot de kloosterlingen richt.

Daarnaast, de liederen die tot de beoefening van eene deugd aansporen: tot lijden, gehoorzaamheid, liefde, patiëntie; passielieder, 1. op den H. Geest, het H. Kruis, het H. Sacrament, de Hemel, de H. Maria.

Van buitengewone beteekenis is de kleine groep der politieke gezangen, waar de dichteres als vurige en grimmige vijandin van het Calvinisme optreedt.

Afgezonderd van de overige, staan een zestal gedichten, door C. Boudewijns verzameld onder den naam 'Leysenen'. Kinderlijke vertrouwelijkheid en innige verkleefdheid aan de H. Maagd spreken uit deze liederen die de geboorte Christi bezingen.

(26) H. Roes. 'Dietsche Warande' nieuwe reeks, Gent 1897. X, blz. 261 en volg.

Een prachtige, wat archaïstisch gekleurde leis, is

‘Daer was een gebot gedaen
Van Augusto Keyser gecoren.’

waarvan het refrein ‘Singt altsamen wie ghij zyt...’ geheel beantwoordt aan hetgeen prof. Acquoy over de leis mededeelde⁽²⁷⁾ nl., dat kerstlied geen equivalent is voor leis, zooals C. Boudewijns en de 16^e-eeuwers het over het algemeen geloofden, dat geen leis bestaat, zonder een soort referein dat door de gezamenlijke stemmen gezongen werd.

De intensiteit waarmede de dichteres het gebeurde meevoelt en meeleeft, de dramatisering van het verhaal zijn hoogst aangrijpend. Met liefdevolle ontroering weet zij de bijzondere omstandigheden van 's Heilands geboorte te beschrijven in naïef realistische verzen.

Ook in de bloeiperiode dezer lyriek zou men niet licht een harmonischer geheel aantreffen.

De hervorming, die ook het critisch vermogen van hare tegenpartij scherpste, bracht de aandacht op de hoofdpunten van het geloof terug - en dit verklaart dat de oude leisen steeds in aantal en plastische schoonheid afnamen; maar de denkbeelden en gevoelens van de vorige eeuw leefden sterk in C. Boudewijns voort, ten gevolge van de godsdienstige stormen slechts dieper en dieper ingeankerd.

Het kleine getal van C. Boudewijns' geschriften wordt ruim vergoed door hunne groote beteekenis.

In een tijd waar de dichterlijke taal en smaak bij ons duidelijk het verval verraden, vloeiden uit hare pen eenige liederen zelden overtroffen in frischheid en welluidendheid, waar onbedorven gevoel in een zuiveren vorm werd gevat.

Zij schonk gemoedelijke, degelijke liederen aan ons zangerig gestemd volk; daarom reeds verdiende zij onze hulde.

(27) Prof. Acquoy: Archief voor Nederlandsche Kerkgeschiedenis, VI, bl. 217.

Het Prieelken der Gheestelyker Wellusten.

**Inhoudende veel schoone gheestelijcke Liedekens, Leysenen,
Refereynkens, Ende andere gheestelijcke Spelen,**

Ghemaect by Jouffrou Katherina Boudewyns, Weduwe wylen M. Nicolaes de Zoete,
In zynder tyt Secretaris Ordinaris Ons Heeren de Conincx, in zynder Maiestyts
Raede gheordineert in Brabant.

TOT BRUESSEL, BIJ RUTGHER VELPIUS, GHESWOREN DRUCKER DER CO.MA. INDEN GUL
DEN ARENT, BIJ HET HOFF. MET PRIV. VAN DRIJ JAEREN, ONDERT J. DE WITTE.

**AENDE HOOGHE ENDE WELGEBOREN VROUWE, VROVV MARgriete
Princersse, Gravinne van Aremberge, gheboren Gravinne vander Marck,
Vrouwe Van Barbanson, Zevenberghe, & c.**

Ghenaedighe Vrouwe, Den heyligen Apostel Paulus die leert ons in zijne Brief totten Philippensen int iiiii. Capittel, Dat wij ons soudē verblijden inden Heere. Welcke blijdschap den heyligen Apostel in zijnder zielen ende gheest gevoelende, heeft met grooter viericheyt altijd de selve vreucht ende blijdschap in allen Christen menschen herten willen planten.

Daeromme verhalende tselve woort ende propost zeyde: Wederomme segge ick u lieden, Verblijt u, ende dat inden Heere. Want van alle andere weirlijcke oft vleeschelijcke ghenuechten salmen naemaels ten utersten daege moeten redene ende rekeningē geven.

Ende considererende, dat den boghe niet altijd (soomen ghemeynlijck seet) en mach ghespannen staen, ende dat het herte ende die zinnen der menschen moeten altemet wat recreatien nemen, yegelijck naer zynen roep, ende condicie: want die eene neemt zijne recreatie in zingen, dander in spelen, etc. Soo heb ick die ootmoedige dinersse van uwer Excellencien, myne recreatie ghenomen in dese deirlijcke benaude tijden te dichten ter eeren Godts, ende tot stichtinghe van alle devote gheestelijcke hertekens, een deel devote gheestelijcke Liedekens, ende de selve ghestelt op toonen van weirlijcke Liedekens, Opdat sommighe per-

sonnen die de selve toonen gerne hooren, souden daer inne ghesticht worden.

En allengskens vergeten de weirlijcke oft vleeschelycke woorden, singen in de plaetse devote geestelijcke woorden, daer zy Godt niet mede en sullen vertoornen: Maer de selve woorden noterende, sullen daer door (hoop ick) beweecht worden, dat zy sulcke lichtveirdighe Liedekens inhoudende altemets schandaleuse ende oneerbaere woorden niet meer singen en sullen, als zij devote gheestelijcke Liedekens zullen hebben, die op die selve toonen ghedicht zijn, die zij gerne hooren. Ende soo en zullen zij henlieden in hen recreatien niet ontgaen oft sondighen, maer hen verblijden in den Heere, welck mijn motijf is geweest, dat ick den aer beyt van dit boexken te dichten, te scrijven, ende te doen printen, hebbe ter eeren Godts ghedaen, met noch eenighe gheestelijke Leysenen Om den Heere te Kersmisse te loven ende te dancken van zijnder zoeter menscheyt. Ende noch eenen Gheestelijcken Dialogus vanden Bruydegom ende Bruyt in Canticis, met eenighe andere gheestelijcke Spelen, Die ick in alder ootmoedicheyt aen uwer Excellencien ben scrijvende Biddende met alder reverencien dat uwer Excellencien believe dit boexken, ende mijnen ootmoedighen arbeyt in dancke te nemen, in recompence van het goet hertte, ende de goede gunste, die uwer Excellencie mij u arme dinersse, ende mynen kinderen altijd bewesen heeft, Dier ick verobligeert ben myn leefdaeghe voor uwer Excellencien den Heere te bidden.

Ghescreven in de stadt van Bruessel den XVIII dach van September, Int Jaer ons Heeren dusent, Vijff hondert, Sessentachtentich, Bij mij

Die alder ootmoedichste dinerse van
uwer Excellencien totter doot toe

Catherina Boudewijns,
weduwe wijlen den Secretaris de Soete.

Totten leser.

Bemide Lesere die in dit boecxken zult singen oft lesen, dat ghy daer inne zoudt meynen te vinden die conste der Rethorycken, in tgetal der veerssen oft sillaben, ghy zoudt u abuseren, want ick bekenne oetmoedelyck dat ick die conste nyet en hebbe, Maer ick hebbe simpelyck devote ende gheestelycke woorden (zoo den Heere my die door zyn gracie inne gegeven heeft) gestelt naer die toonen van weerlycke Liedekens, Daeromme biddick u, en wilt dit boexken nyet curieuselyck ondersoecken, maer devotelyck met aendachticheyt lesen oft singen, zoe zuldi (hoop ic) daer door gesticht ende beweeght worden, tot een gheestelycke Recreatie, welck het motyf geweest is van mynen aerbeyt, Bidt den Heere voor my.

**Een gheestelyck liedeken van lyden,
op de wyse, Die de werelt yet wel besiet, &c.**

Al die willen contempleren
Moeten hen ierst vernerren,
Door lijden worden nedergeboocht
Want di Godt beminnen
Sullen claerlijck kinnen,
Dat die deuch int lyden wort gheetocht.
En Godts liefde in smenscen hert verhooght
Een diepe oitmoedicheyt
Met lijden ombeleyt
Maeckt die ziel tot Godt bereyt.

Acht u altijd die minste,
Zyt iegelyck ten dienste,
Die bijstant van u begheert.
Hout u herteken stille
Onder Godts liefsten wille,
En zyt van gheen lyden verveert,
Alle quade passien het verteert,
Een diepe ootmoedicheyt
Met lyden ombeleyt
Maeckt die ziel tot Godt bereyt.

Wilt Godt u lijden claegen,
Hij salt u helpen draegen,
Eest saelich hij salt u nemen af.
Die zyn lyden wilt ontloopen,
Het sal hem volgen met hoopen,
Worpet al in Godt diet beteren mach.
Estimeert die wellust min als een caff,
Een diepe ootmoedicheyt
Met lijden ombeleyt
Maeckt die ziel tot Godt bereyt.

Dat hemels es, wilt smaecken
Versmaet alle aertsche saeken
Die de ziele van Godt vervreemt,
Wij moeten doch alle sterven,
Wildi den hemel erven,
U lijden vanden handen Godts hier neemt
U vleeschelijcke begeerten altijd tempt,
Een diepe ootmoedicheyt
Met lijden ombeleyt
Maeckt die ziel tot Godt bereyt.

Tes goet van lijden spreken
Maer quaet daer inne steken
Nochtans moet hier geleden zyn.
Wij moeten ons neder drucken,
Sullen wij die vruchten plucken
Van paciencie in lijden fyn,
Daer door dat wij ontgaen die eewige pyn
Een diepe ootmoedicheyt
Met lyden ombeleyt
Maeckt die ziel tot Godt bereyt.

**Een schoon gheestelyck liedeken,
op den toon O Heer wanneer sal comen: &c.**

Boven alle saecken
Bid ick u Heer gebenedijt,
Wilt in mij u wooninge maeken,
Besidt mijn herteken tot alder tijt,
Compt daerin sonder respijt,
Van alle sonden my bevrijt,
Helpt mij strijden mijnen strijdt.

Wilt mijn ziel maeken reyne,
Ende suyveren mijnen gront,
Ghij zijt die levende fonteyne,
Die gheneest datter is ghewont.
Haest u Heere compt toch terstont,
Stelt uwen lof in mijnen mont,
Ende maect mijn ziele ghesont.

Met vierigen verlangen
Laet mij Heer u houden vast,
Als ick u sal ontfangen,
Want ghij zijt den liefsten gast,
Helpt my dragen mijnen last,
Myn herteken is op u ghepast,
Inde werelt en is geen rast.

Ick ben een vat vol sonden,
Myn ghebreken zyn u bekint,
Zuyvert my door u vyff wonden,
Blyft my Heer altyt omtrint,
Mijn ziele die is tot u gesint,
Want ghy zyt den besten vrint,
Die al weet wat dat my dient.

Myn lieveken sal ick zoeken,
Daer ick hem vinden mach,
In sermoonen en goede boecken
Spreeckt hy my allen dach,
Heymelyck sonder ghesach
Sal hy verhooren myn gheclach,
Die myn lyden beteren mach.

Heer Jesus lief verheven
Verlicht myn herte swaer,
Wilt my u gracie geven
By u te comen daer
Alle dingen sal wesen claer
Sonder droefheyte, pyn oft vaer,
Daer haect myn ziele naer.

**Een schoon gheestelyc lideken van der deucht der liefde
op den toon, Wie wilt hooren singen.**

Boven alle deuchden
Wort die Liefde Godts gestelt,
Zy stort int herte dusent vreuchden
Dat hem selven hier doet ghewelt
Int versmaeden der aertscher saeken
Temptatien ende tegenheyt,
Die tot Godts liefde wilt geraeken
Maecke zyn ziele daertoe bereyt.

Liefde doet weenen ende suchten
Door berou van sonden groot,
Sy doet die ziele vluchten
In Jesus wonden root,
Sy neemt daer in haer ruste,
Daer maeckt zy haeren nest,
Met sulken virigen luste
Wort Godts Liefde in therte ghevest.

En wilt niet presumeren
Maer altyt oitmoedich zyn,
Al die hen hier verneren,
Vercrygen Godts Liefde fyn,
Want int herte opgeblasen
Dat op hem selven stoont
Die laet Godt ijdel als dwasen,
Zijn liefde daer niet en woont.

O Jesus lief vercoren
Die zelve die liefde zijt.
En laet ons niet verloren
In desen bedroefden tijt,
Wilt alle herten stercken,
Die benaut zijn inder noot,
Laet u liefde in ons wercken
Tot in dure van onser doot.

Een schoon liedeken vanden Heyligen Gheest op den thoon: Noseroit-on dire, &c.

Compt heylige Gheest vol machten
In mijnder zielen drij crachten
Woont daer tot alder tijt,
Boven alle saecken
Laet mij inwendich smaeken,
Hoe goet dat ghij Heere zijt.

Wilt heylich Gheest doorsoecken
Mijnder zielen hoecken,
Die plaetse die ghij bemint.
Lief mocht ick u daer vinden,
Mijn droefheyte soude haest inden,
Dat is u Heere bekint.

Heere wilt mijn herte onsteken
Gheneest doch myn ghebreken,
Eer mij den tijt ontgaet.
Laet mij met groot verlangen
Uwen gheest ontfangen,
Mijnen troost, mijn toeverlaet.

Iesus mijn uutvercoren,
Sonder u waer ick verloren,
Mijn hert is nu bedroeft.
Maer in pijn en lijden
Suldi mij helpen strijden,
Dat heb ick wel gheproeft.

Lief compt doch sonder merren,
Doet mijn herte berren
in uwer liefden heet.
Wilt mij uwen gheest geven
Met zyn gaven seven,
Mynen wille die es bereet.

O troost boven maeten
Soeter dan honichraten,
In u myn ziele verblyt.
Wilt by my blyven Heere,
Waer dat ick gaen oft keere,
Myn lief gebenedyt.

Wilt Heere oock bewaren
Allen myn vrinden en kaeren
Die u zyn bekint,
Sonderling die eene,
Ghy weet Heer wie ick meene,
In u heb ick haer bemint.

**Een ander gheestelyck liedeken,
op den toon Tsomers ende swinters even groen.**

Devote ziele wilt u vermayden
Int hoofken van Oliveten zoet,
En wilt doch daerut niet scheyden,
Maer gaet by uwen bruydegom goet,
Ghy sult hem vinden liggen ter aerden
In zyn gebet met viericheyt groot,
Eer hy heeft willen den strydt aenveinden
Ende voor ons sterven die bitter doot.

Hoe bangich was zyn lieffelyck herte
Syn ziele bedroeft in grooter noot,
Want hy voorsach die groote smerte
dat cruyce en allen zyn lyden bloot,
Dwelck hy corts soude moeten draegen
Voor de sondaers boos en quaet,
Die hem niet en souden behagen,
Maer veel blyven obstinaet.

O alderliefste Bruydegom verheven
Ick bid u door u bloedich sweet,
Door uwen anxt, u schudden ende beven
Ende door u traenen heet,
Wilt myn cout herte ontsteken van binnen
Met uwer vieriger Liefden groot,
Dat ick myn sonden mach verwinnen
Ende u beminnen tot in myn doot.

Bidt voor die dit heeft ghescreven,
Ende diet selve heeft ghedicht,
Dat Godt haer wille zyn gracie geven
Inwendich door zyn Goddelyck licht,
Dat zyn bloedich lyden ende smerte,
Syn heylich leven ende deucht,
Soo mach gheprint zyn in haer herte
Dat zy vergete alle ydel vreucht.

**Een schoon gheestelyc liedeken,
op den toon, Schoon lief ick moet u claegen, woudyt int goede
verstaen zal ick noch lange iaegen, &c.**

Droefheyte heeft mij bevangen,
Rouwe heeft myn hert gheraect,
Daerom met groot verlangen
Mijn ziel Heer naer u haect,
Dat ghy myns sult ontfermen,
Ende met u ghenaden aensien,
In u bloedige armen
Wil ick altyt vlien.

U armen staen altyt open,
Zy zyn heel uutgerect,
Ick en wille niet wanhopen,
Al ben ick met sonden belect.
U Liefde salt al verwerpen,
Myn ziel zal troost gheschien,
In u bloedige aermen
Wil ick altyt vlien.

Die menschen zien al van buyten,
Maer Heere ghy ziet den gront,
Men can voor u niet sluyten
Ghy kendt myn herte terstont,
Ick zal suchten ende kermen,
En myn gebreken bespieden
In u bloedige aermen
Wil ick altyt vlien.

Gheenen meerderen troost op aerden
Dan ghy my Heer en doet,
Van u hant zal ick aenvaerden
Druck ende tegenspoet.
Let my doch altyt swaermen
Ghelyck die zoete bien,
In u bloedighe aermen
Soo wil ick altyt vlien.

**Een schoon liedeken vander deucht der gehoorsaemheyd,
op den toon: Mijn lief is my te nacht ontweken.**

Door die doot heb ick verloren,
Myn herte van droefheyd quelt
Myn overhoofd vuytvercoren
Daer my Godt hadde onder ghestelt.

Den vrydom is my gegeven
Die ick haete tot alder tyt,
Met zorgen zal ick leven
Tot dat ick mynen willen ben quyt.

Geen ziele en cander leven,
In diepe ootmoedicheyt,
Zy moet haer ierst begeven
Onder die gehoorsaemheyd.

O, gehoorsaemheyd deucht gepresen
Die voor offerhande gaet,
Ghy doet de Rebellie genesen
En verlaeten den wille quaet.

Waerom lyden wy nu plaegen
Van oirloghe en honger groot ?
Om dat tvolck nyet en wilde verdraegen
In deuchden hen overhoot.

Nyemant en lydt daer smerte
Noch en daelt inder hellen gloet,
Dan dat ombesneden herte,
Dat zynen boosen wille doet.

Gheen zekerder plaetse op aerden
Dan daer gehoorsaemheyd woont,
Alle deuchden doet zy aenvaerden
Die gebreken zy verschoont.

Geluckich is die stede
Daer gehoorsaemheyd domineert,
Daer is altyt peys ende vrede
Alle neeringhe daer floreert.

Als ons dit zal gebeuren
Groote gracie zalder geschien
Eenyegelyck zonder treuren
Moet zynen quaeden wille vlien.

**Een gheestelyck liedeken,
op den toon: Verstaet mijn reden &c.**

En wilt ons nyet versmaeden
Heere wilt ons aensien,
Inden schoot uwer genaeden
Wy altesaemen vlien
In desen droeven tyt
Wilt ons helpen stryden
En lyden
Want ghy den trooster zyt.

Wy hebben desen quaeden tyt
Allegaeder wel verdient
Gheestelyck ende werelyck
Wy zyn geweest verblint
Door ons boos leven quaet,
Wy hebben zelve gaen halen
Zonder falen
De Roede daer Godt mede slaet.

Vele hebben Godt uutwendich
Naerden schyn gheeert
Maer het herte inwendich
Dat stont al meest gekeert
Al tot dat aertsche goet,
Daerom wy oock nu draegen
De plaegen
Die Godt de Heere nu doet.

Waeren wy goede kinderen
het zoude wel vergaen,
Godt zoude de plaegen minderen
Jae teenemael laeten staen,
Wilden wy laeten zaen Blijkbaar een drukfout: zaen voor gaen of saen.
Onse loose treken
En gebreken
Die wy al hebben misdaen.

Wy zynt al wel gedachtich
 Als ons Godt wat neemt,
 Maer zyn gaven crachtich
 Waeren in ons hert vervreempt
 Die hielen wy al voor nyet,
 Wy zijn geweest meer ghierich
 Dan vierich,
 Daerom is ons leet geschiet.

Liet yegelyck zijn sonden
 Het zoude al wel zijn
 Godt zoude in corter stonden
 Ons verlossen uutter pyn
 Door zijn genaede groot,
 Hy zoude zijn plaegen keeren
 En weeren,
 Ons al bystaen inder noot,

Ghy catholycke personen
 Nemt toch eenen moet
 Godt die zal ons toonen
 Zyn helpe met voorspoet,
 Alst hem believe zal,
 Doet des Heeren wille
 Al stille
 Heymelyck zonder geschal.

En wilt de Calvinisten
 Nyet zoe zeer ontzien,
 Haer tirannye vol twisten
 En sal niet lange geschien,
 Godt die Heere die zieget al,
 Zij zullen noch al gaen loopen
 Met hoopen
 Als den tyt eens keeren zal.

Laet ons nemen in dancke
Dat Godt den Heere ons doet,
Al zyn wy menschen crancke
Wy moeten grypen moet,
En bekennen onse sonden groot,
Wilt alsaemen beginnen
Met zinnen
Elck te beteren een hoot.

**Een schoon liedeken van onse lieve vrouwe
opden toon, Menschen wilt studeren.**

Fyn maechdekens wilt leeren
Een liedeken ter eeren
Ter eeren van Maria
Die zuyver maeket zoet:
Door haer oetmoedichede
Heeft zy ghemaect den vrede,
Heeft zy ghemaect den vrede
Aen Godt den vader goet:
Door haer zuyverheyt zeer groot
Trock zy den sone in haeren schoot
Die voor ons sterf die doot.

Den vader heeft goet gevonden
Zynen Ingel heeft hy gesonden, Zynen.
Al totter maeket fyn,
Dat hy haer zoude oirconden
In alzo corten stonden
Dat zy zoude willen zyn lieve moeder zyn
Door haer groote ootmoedicheyt
Heeft zy verdient die weerdicheyt
Die Godt haer heeft bereyt.

Ghy maechdekens gepresen
Wilt toch ootmoedich wesen. Wilt.
Ter eeren van Maria
Volght haer exemple na,
Het is u patronersse
Ende een liefhebbersse
Het is een patronersse
Van zuyverheden groot.
Roept Maria in uwen noot
Zy zal u bystaen in u doot
Ende brengen themels broot.

O Moeder der genaeden
 Wilt ons commen testaedem, Wilt.
 In desen droeven tyt.
 Wy bidden u maeget schoone
 Bidt voor ons uwen soene. Bidt.
 I E S U S gebenedyt.
 Helpt ons stryden onsen stryt
 Want ghy vol van deuchden zyt
 Dwelck myn ziele belydt.

Maria zuyver kersouwe
 Reyn moeder, maeght en vrouwe. Rein.
 Ghy zyt vol graciem fyn
 Wy aenroepen u met rouwe
 Wilt ons toch zyn getrouwe, Wilt.
 Onse middellersse wilt zyn
 Aen Iesum uwen sone goet
 Die in u nam vleesch ende bloet
 Troost ons in tegenspoet.

Verblyt u inden Heere
 Ende doet Maria eere. Ende.
 Een yegelyck wie ghy zyt,
 Die gracie heeft zy gevonden
 Den Duyvel heeft zy gebonden. Den.
 Dwelck hy zeere benyt.
 Roept Maria tot alder tyt
 Doer haer wort u ziele verblyt
 Ende vanden vyant bevryt.

O zuyveren hof gesloten
 Vol liefden heel doorgoten
 Die nyemant en doet open
 Dan Godt den heylighen geest:
 In Maria heeft hy gevloten,
 Zyn cracht geheel gescoten. Zijn.
 Den goddelycken keest:
 Door haer groote heylicheyd
 Heeft Godt gewracht onse zalicheyd
 Van inder eeuwichheyd.

**Een gheestelyck liedeken,
op den toon, Nome digays mal ay Madre, &c.**

Goede ziele wilt comtempleren
 In Jesus bitter doot,
 Zoe zuldy u hier verneren
 Door patientie in lyden groot.
 Wilt zyn pyne aenmercken
 Als ghy int lyden zyt,
 Hy zal u inwendich stercken
 Ende troosten in uwen stryt.
 Vliet onder des cruycen boome
 Daer suldy vinden troost,
 Want u lief zeer schoone
 U daer aen heeft verlost.
 Ghy moet u cruysken draegen
 In desen benauden tyt,
 Leert lyden zonder claegen,
 Wildy worden verblyt.
 Ick zal myn herteken sturen
 Jae teenemael trecken af
 Van alle creatueren
 Die ick te minnen plach.
 Den Heere die eest alleene
 Die my verblyden mach,
 der menschen troost is cleene
 Dat mercke ick allen dach.
 Treckt toch Heere myn herte
 In uwer liefden geweld,
 Laet u passie ende smerte
 Daer inne worden gestelt.
 Mocht my dit gebeuren
 Naer die begeerten myn,
 Ick zoude zonder treuren
 Altyt blyde van herten zyn.
 Die dit liedeken dichte
 Zy nempt int lyden moet,
 Want met inwendich gesichte
 Ziet zy wye dat haer doet.

**Een geestelyck liedeken tegen de ketters
op den toon, Il y avoit une fillette, &c.**

Hoort toe ick zal ons singen
Een nieu liet
Die ketters willen ons dwingen
En doen leven in verdriet,
Hebt goeden moet want ziet
Ten zal niet lange dueren
Ons zal corts troost gebeuren
Altsaemen tot Godt vliet.

Al die ons nu met pynen
Houden en hen bedwanck,
Die zuldy noch zien verdwynen
Als eenen vuylen stanck,
Want Godt zal ons eerlanck
Verlossen vuyten handen
Van Calvinus Tyranden
Tegen haeren danck.

Sy en weten nu wat versieren
Zy raesen als verwoet,
Zy willen al domineren
Opt gheestelycke goet,
Ten zal hen die dit doet
Altsaemen nyet veel baeten
Want zy zullent moeten verlaeten
Op eenen staende voet.

Calvinus meynt Bruessel te houwen
Op zyn cracht,
Maer hij sal wel verflouwen
Voor Godt, en sConincx macht.
Die nu dus ombedacht
Derren liegen en stouffen,
Zij sullen corts moeten houffen
Hier uut op eenen nacht.

Ghij geestelijcke Vrouwen
 Neempt eenen moet,
 Stelt in Godt u betrouwen,
 Want hij is goet:
 Hy is den man diet doet,
 Tes al in zynen handen,
 Hij sal ons bewaren van schanden
 Door zyn ghenaeede zoet.

Ghij condt dit wel versinnen
 Dat ghij in desen tijt
 Noch woont te Bruessel binnen
 In u gheestelijck habijt:
 Den Heer ghebenedijt
 Bewaert u daer noch stille,
 Het is soo zijnen wille,
 Looft Godt tot alder tijt.

Al moet ghij nu al wercken
 Met grooter pijn,
 Den Heere die zal u stercken
 Dinckt dat zoe moet zyn,
 Want den tyt is quaet,
 Elck moet hem nu geneeren,
 Maer ick hope wy zullen keeren
 In onsen yersten staet.

Oirlof myn vriendinnen
 Op dit termyn,
 U wordt geschoncken vuyt minnen
 Dit nieu liedekyn,
 Ick wille altyt zyn
 U dinersse ende blyven,
 Bidt dat ick mach beclyven
 In Godts liefde fyn.

**Een gheestelyck liedeken
op den toon, Helas mon poure coeur, &c.**

Heere Jesus wilt my trecken
Met die coorde uwer liefden zoet,
Zuyvert myn sondige vlecken
Door u preciose bloet.

Alle aertsche zaecken
Acht ick min dan niet,
Zeer bitter zy my smaecken,
Zy doen my groot verdriet.

Doet myn herte verlangen
Naer u met viericheyt,
Ick begeere u aen te hangen.
Maect Heere myn ziel bereyt.

O lieflyck lief gepresen
Wel hem die u bemint,
Och mocht ick in u wesen,
Zoo hadde ick dat mij dient.

Ick zal lief tot u keeren
Alle die begeerten myn,
Doet my toch sterven leeren
Al eest mijn lichaem pijn.

Laet my tot allen tijden
Uren ende stont
Uwen naem gebenedyden,
Ende loven met mijnen mont.

Naer uwen liefsten wille
Moet my altijd geschien,
Zoo zal ick met herten stille
Myn eygen zinnen vlien.

In Godt leyt alle mijn ruste,
Ick en wensche geen ander goet,
Blust Heere mijns herten luste
Ick bidde u dit toch doet.

Myn crancheyt ende lyden

Is Heere in u gemerck,
Wilt ghij mij helpen strijden
Tegen mijn vijanden sterck.
Gheeft mij een sterck betrouwen,
Ootmoedicheyt sonder gront,
Een vast gheloove sonder verflouwen,
Dat biddick tot alder stont.

Een schoone liedeken op den toon, Maria Mater Gracie, &c.

Die Mensche zeyt.

Heer Jesus gij kent mijn gebreken
Doet van berou mijn oogen leken:
Geneest mij lief, ick ben gewont,
O haest u Heere, compt toch terstont.

De Heere antwoordt:

Mensche ick ben hier, hebt goeden moet
Ghij zyt ghesuyvert in myn bloet:
Inder eeuwicheyt heb ick u bemint,
Dese woorden in u herteken print.

Die Mensche.

Och Heere ick bid u boven al,
Wilt mij doch stellen int ghetal
Van uwen uutvercoren goet,
Myn begeerten hier in doet.

De Heere.

U begeerte mensch heb ick verstaen,
In mijn gratie sal ick u ontfaen,
Wilt mynen wille doen vortaen,
Ende u sonden laeten saen.

De Mensche.

Heere mynen wille es nu bereet,
Maer tvleesch is cranck dat is mij leet:
Ick ben benaut ende bevreest,
Troost my Heere door uwen gheest.

De Heere.

Den trooster is altyt bereyt,
Als ghij hem bidt met viericheyt:
Maer uwen gheest die is verflout,
Want u ghebedt es slap en cout.

De Mensche.

Heere die schult die is al myn,
Ick hebbe verdient der hellen pyn:

Want myn lichaem es luy en swack:
Het soeckt hier altyt zyn ghemack.

De Heere.

Al is u lichaem traech en swaer,
Den gheest en salder niet vraegen naer:
Als myn vreesse de ziele regiert,
Het vleesch niet lange en domineert.

De Mensche.

Heer geeft my doch die gave fyn,
Dat ick naer uwen wille mach zijn
My zelven achtende min dan niet,
Want ick ben brooscher dan een Riet.

De Heere.

Climpt op al metter herten dijn,
Laet u gedaechten hemels zijn,
Blyft in mij, ick blyve in dij,
In alle plaetsen vindij my.

De Mensche.

O Heere u woorden zijn honich zoet,
Sy stercken mijnen droeven moet:
Treckt my naer u dat biddick u,
Mijn herteken dat schincke ick u nu.

De Heere.

Het herte dat zoeck ick aldermeest,
Het is die plaetse van mijnen geest:
Die mensche die mij zijn herte gheeft
Gherustelyck hij inwendich leeft.

De Mensche.

O lief mijn ziele van liefden smelt,
U liefde is een zoet geweld:
Laet mij met u vereenicht zijn,
Zoo zal ick wesen vuyt alder pijn.
 Bidt voor haer die dit heeft ghedicht
Dat Godt haer geve dat eeuwich licht:
Ende alle die dit lesen en sien,
Gelycke blyschap moet hen gheschien.

**Een geestelijck liedeken
op den thoon, Ghij bedructe hertekens wat moet ghij lyden.**

Ghedicht als loncvrou de Zoete hadde ghebroken haer been 1575.

Heer wilt my helpen ic ben gevallen
Zonder u gracie en can ick niet op gestaen:
Van my selven en vermach ic niet met allen
U oogen der genaden wilt op my slaen.

Godt zeyt.

Mensche ick heb aenhoort u kermen
Betroust vast op myn gracie,
Op synen tyt sal ick u ontfermen,
Ick ben met u in tribulatie.

De Mensche.

Heere ick ghevoele ende bevroede
In myn pyne tot deser spatie,
Dat uwen stock ende u roede
My zyn een groote consolatie.

Godt zeyt.

Peyst toch mensche in uwen zinne,
Nu ghy in pyne ende lyden zyt,
Dat ick castye die ick beminne,
Op dat zij naemaels souden zijn verblyt.

De Mensche.

Wilt mijnen val Heere ende pijn
Mingen met u lijden ende bitter doot.
Mijnder zielen tot eender medecijne,
Vergiffenisse van mijn sonden groot.

Godt zeyt.

Mensche wilt hier al u lyden
Van mijnen handen in dancke ontfaen,
Zoo sal ick u vromelijck helpen strijden
Want ick can salven ende slaen.

De Mensche.

Den geest is bereet om te verdragen,
Dat u Godtheyt my toesenden mach:
Maer mijn cranck vlees wilt altyt clagen
Het hadde des lydens gaerne een verdrach.

Godt zeyt.

Sijt ghedachtich mijn bitter lyden,
Dat ick heb geleden ter liefden van dy:
Zoo zuldi in u lyden u verblyden,
Ende gaerne lyden ter liefden van mij.

De Mensche.

O Heere myn ziele sal haer verheugen
In uwe woorden vol ghenaden soet.
Ick zal patientich zyn na myn vermeugen
In droefheyte, lyden en tegenspoet.

Godt zeyt.

Weest getroost in u alleynde,
Al claecht u lichaem ende croont:
Persevereert al totten eynde,
Zoo suldi naemaels worden ghecroont.

**Een geestelijck liedeken
opden toon: Era di maggio, &c.**

Heere myn ziele dorst naer u,
Gheeft mij u selven bid ick nu,
Want mij en can vermaeken
Gheen aertsche saeken.

U aenschijn is zeer gratieux
Ende u woorden amoureux,
De menschen moeten u minnen
Die u kinnen.

Mijn herte gheeft soo menigen sucht,
Ick slaen mijn oogen inder lucht
Al tot mijn lief daer boven
Die d Ingelen loven.

Ick sal hem soeken nacht en dach,
Oft ick Jhesus ergens vinden mach
In straeten ende wijcken
Sonder beswijcken.

Ic hebbe vonden die mijn ziel bemint
Tot hem is myn herte ghesint,
Gheen creature en can my helpen,
Myn liefde stelpen.

O ziele ghy stryt soo menigen stryt,
Naermaels suldi zyn verblyt,
Inden hemel suldi blincken,
Wilt hierom dincken.

Edel ziel hebt goeden moet,
Tes liefde die u trueren doet,
Godts soeticheyd zuldi smaken,
Ende naer hem haecken.

Sy sullen van Godt zyn versaet,
Die de werelt hebben versmaet,
Ende die haer boose treken
Zyn affgheweken.

Myn herte es van liefden gewont,
Heer Jesus maect myn ziele ghesont,
Wilt altyt by my wesen,
Ick sal genesen.

Die dit Liedeken heeft ghedicht,
Bidt Godt dat zy mach zyn verlicht
In haeren gheest van binnen
Om Godt te kinnen.

**Een gheestelyck liedeken,
op den toon: Fortune helas pourquoy.**

Heere Jesus lief vercoren,
Myn lyden moet ick u clagen,
En laet my niet verloren,
Helpt my myn cruysken dragen,
Myn quade nature en wilt versterven niet
Des lydt myn herte een swaer verdriet.

Compt lief inder noot
Wilt myn cout herte doorstraelen
Met uwer liefden groot
Laet die in my daelen,
Daernaer verlangt die ziele myn,
Dat gy mocht heer altyt die liefste zyn.

Die u hier bemint
In dit allendich leven,
Die suldy diet versint,
Altyt u gratie geven,
Daerom roep ick nacht ende dach,
Dat ick heere die vercrygen mach.

Ick wille sonder respyt
My selven leeren sterven,
Dat ick in deser tyt
Ghenaede mach verwerven:
Myn sonden sal ick laeten, en breken quay natuer,
Heer compt my te baten, het valt my alsoo suer.

Ick bid u lieve Heere
Wilt my nu verhooren,
Dat ick tot uwer eere
Tot deuchden my mach spooren:
Laet my vercrygen dit ghewin,
Want daarnaer haect myn hert en mijnen zin.

Den strijt die is zeer zwaer
Die wij nu moeten stryden,
Dat ghevoelen wij voorwaer
In dese droeve tyden,
Maer liefde die is altyt van zulken aert,
Dat zy haer selven nemmermeer en spaert.

Die dit Liedeken dichten,
En diet selve heeft ghescreven,
Die Heere wil haer verlichten
In dit verganckelyck leven,
En haer zyn gratie geven,
dat zy nacht ende dach
Altijt hem dienen ende beminnen mach.

**Een schoon gheestelyck liedeken
op den toon, Het was te nacht wel alzo zoeten nacht, &c.**

Ick weet een Jongelink zeer schoon
 Die ick met alder herten beminne,
 Slaep ick oft waeck ick, wat ick doen
 Hij staet in mynen zinne.
 Wildi weten zynen naem,
 Ick sal hem zeer gaerne noemen,
 Heer Jesus es myn lief bequaem,
 Tes den maker vande bloemen. Tes den.
 Hij es ghecomen uut shemels troon
 Beneden op deser aerden,
 Om dat hij met zynder Godtheyt schoon
 Ons arm menscheyt zou aenveirden. Ons.
 In dat heylich Sacrament
 Heeft hij ons hem selven ghegeven,
 Dat wij in zynder liefden excellent
 Eewelycken souden leven. Eewel.
 Om onser alder saelicheyd
 Uut liefden wilde hij sterven,
 Op dat hij ons inder eewicheyt
 In zyns vaders rijck zoude erven. In.
 Och costen wij dese liefde groot
 Inwendich inden gheest ghesmaeken,
 Wy souden alle gaerne totter doot
 Versmaden alle aertsche saeken. Vers.
 Want die Godts liefde eens heeft geproeft
 Hy can die qualyck gederven
 Myn lief es myn, ende ick ben zyn,
 Om zyn liefde wil ick sterven. Om.

FINIS

**Een gheestelijck liedeken ghedicht
op den thoon van de hymne, a folis, &c.**

Jhesus es myn lief en niemant el,
Waer ick by hem soo waer ick wel,
Want sonder Godt en can ick niet,
Heere haelt my uut dit verdriet.

In deser werelt en is geen rust,
Voor dat ghij mijn begeerten blust:
Laet my met u vereenicht zyn,
Soo sal ick wesen uut alle pijn.

Die vereenicht es met Godt,
Des werelts vreucht acht hy voor spot:
Het vleesch hij onder den geest verterdt
Van zyne gebreken hij meester werdt.

Zeer saelich is hij die dit doet,
Want het moet costen vlees en bloet
En menigen sucht ende daertoe traen,
Eermen dese gratie can ontfaen.

Dat weten zy wel diet hebben geproeft
Hoe dicwils dat het herte bedroeft
Eer die quade nature versterft,
Ende haeren vrijen wille derft.

Als de mensche hem inne keert,
Inwendich wort hij van Godt geleert,
Daer af hij menigen troost ontfanckt,
Daer een goede ziele zeer nae verlangt.

Gheen verstant en can versinnen,
Wat Godt geeft die hem beminnen,
Die vreucht alle ander te boven gaet.
Twelck de werelt niet en verstaet.

O troost naer u myn ziele haect
Zonder u de deucht zeer bitter smaect
Penitentie is een swaer verdriet,
Is Jesus liefde int herte niet.

Maer als ick gevoele den soeten troost
Van dat myn ziel my heeft verlost,
Druck, lyden ende pijn
Is mijnder zielen dan een medecijn.

Heere de werelt valt mij nu swaer,
Helpt mij by u te comen daer
Boven in uwen hemel schoon,
Geeft mij u selven tot eenen loon.

O loon diet al te boven gaet,
Die u vercrijcht, zeer zeker staet:
Arm is hij die u derven moet,
Al haddy oick alder werelt goet.

Bidt voor die dit heeft ghedicht,
Dat haer droefheynt mach zyn verlicht,
Alle die dit singt oft leest,
Haerder toch ghedachtich weest.

Amen.

Een gheestelijck liedeken op den thoon, Noseroit on dire, &c.

Die mensche zeyt.

Ick hebbe een lief uutvercoren
Van een reyn maecht gheboren,
Jesus is zynen naem.
Ick soude hem gaerne minnen
Met herten en met zinnen,
Waer ick daertoe bequaem.

De Heere.

Mensche wilt tot my keeren,
Mijnen gheest die sal u leeren
In uwer zielen gront;
Maer ghij moet u begeven
Naer mynen wille te leven,
Soo wordi bequaem terstont

De Mensche.

Als ick op u heere dincke,
Myn herteken ick u schinke,
Tot liefden wel bereyt:
Maer mijn quade nature
Valt my rebel ende sture,
Sy soeckt die ijdelheyt.

De Heere.

Leert hier natuere versterven,
Ende om mynen wille derven
Al dat u herte lust.
In uwen gheest van binnen
Zuldi my dan kinnen,
En stellen u hert gherust.

De Mensche.

Doet open Heere myn ooren
Laet mij u woorden hooren,
U stemme die is zeer goet:
Wilt alle myn ghebreken
In u vyff wonden stecken,
Die plaetse vind ick zeer goet.

De Heere.

Och ziele en wilt niet trueren
 U sal corts troost ghebeuren,
 Strydt vromelyck uwen stryt:
 Ghy moet hier nu lyden,
 Naermaels suldi verblyden,
 By my des seker zyt.

De Mensche.

De werelt wil ick laeten,
 Ende die sonden haeten,
 Al eest myn lichaem pijn:
 Compt zoete lief vol minnen
 Vangt ghy myn vyff zinnen
 Ick wil u ghevangen zyn.

De Heere.

O edel ziele ghepresen
 Mijn weelden zijn te wesen
 In uwer zielen gront:
 En doedij mij geen beletten,
 Ick sal u sondige smetten
 Gaen suyveren terstont.

De Mensche.

O Lief van grooter waerden
 Ghecomen op deser aerden
 Voor ons sterven die bitter doot.
 Wilt u bitter smerte
 Printen in mijn herte
 Door u ghenade groot.

De Heere.

Wilt in mij betrouwen,
 Laet u die sonden rouwen,
 Maeckt een goet propoost:
 Uwen wille moetty laeten,
 Ende u selven haeten,
 Soo suldi vinden troost.

De Mensche.

O Heere wilt bij mij blijven,
Doet mijn ziele beclijven
Mijn herte dat is ontstelt:
Leert mij tot allen tijden
Tegen mijn ghebreken strijden,
En mij selven doen ghewelt.

De Heere.

En laetes u niet verdrieten,
Mijn gracie sal in u vlieten,
Mijn alderliefste bruyt,
Ick en sal van u niet scheijden
Tot dat ick u sal leyden
Met mij ter werelt uut.

Die dit Liedeken dichte
Met inwendich ghesichte
Doorsach zij haeren gront:
Bidt voor haer uut minnen
Dat zij mach verwinnen
Haer ghebreken tot alder stont.

Een schoon liedeken vant heylich sacrament op den thoon, Swinters en tsomers even groen.

Keert u devote ziele met deuchden
Tot het avontmael des Heeren goet
Die opden witten donderdach met vreuchden
Ons gaf zijn vleesch ende zijn bloet,
Ondert dexsel vanden broode
Heeft hy gegeven zyn lichaem zoet,
Daer hy ons minnellyck toe nooide
Want die ziel daerby leven moet.

Och mensche en wilt dit niet vergeten
Maer wilt altyt ghedachtich zyn,
Als Jesus was ter tafelen geseten,
Dat hy nam broot ende den wyn,
Met dit woort dat hijt consacreerde,
Neempt, eedt, dit is myn lichaem:
Zyn disciplen dat hyt presenteerde,
Diet uut liefden hebben ontfanen.

Dit is myn lichaem sprack die heere,
Dat voor u sal ghelevert zyn,
Willet ontfangen met grooter eere,
Het bevrijt u ziele van deewige pyn.
Maer wilt u herten ierst bereyden,
Eer ghy dat ontfangen sult,
Zoo en sal Godt van u niet scheidyden,
Met zynen gheest wort ghy vervult.

Hy sprack, met grooter caritaten
Heb ick naer desen dach ghehaeckt,
Dat ick u myn lichaem soude laeten,
Want daer door wort u ziele volmaect,
Zoo wie dat weirdelyck sal ontfangen
In memorie van myn bitter doot:
Die sal met honger nae my verlangen
Ende dorsten naer my met liefden groot.

O weirdige heylige edel spyse,
Die uutten hemel comen zyt:
Met allen myn herte ick u pryse,
Ghy zyt myn Godt gebenedyt:
Naer u staet alle myn verlangen:
Laet my smaeken u crachten groot,
Dat ick u vierichlyck mach ontfangen
Nu ende in dure van mynder doot.

Die dit liedeken heeft gescreven,
Zy bidt den Heere zeer excellent,
Dat hy haer sonden wille vergeven
Door zyn heylich Sacrament.
Dat zy die crachten soo mach smaeken
Binnen in haerder zielen gront,
Inwendich haeren gheest vermaeken,
En van haere gebreken worden gesont.

Een ander op den selven thoon.

Verdolde van Calvin wilt u bekeeren
 Die twyfelt aent h. sacrament
 Laet u doch de waerheyt leeren
 En wilt niet langer zyn verblent,
 Doet open de oogen van uwer zielen,
 Ziet hoe dat ghy zyt verleyt.
 Den duyvel sal u ziele vernielen,
 Dat ghij vant out gheloove scheyt.

Waeromme zijdi soo twijfelachtich,
 Dat ghij ghelooft den vijant loos,
 Die Jesus Christus woort warachtich
 Nu comt vervalschen door schelmen boos,
 Door Apostaten en luy trawanten,
 Verloopen Moniken uut hen Lant,
 Die wilden prediken ende planten
 Groot ongeloove ende valsch verstant.

Verdoolde menschen wilt toch aenmerken
 Dat gij gevallen zyt inde doot
 Keert wederom totter heyliger kercken,
 Loopt tsamen in u liefs moeders schoot:
 In genaden sal zij u ontfangen
 Als haer kint, dwelck zy bemint.
 Doet penitencie, wilt haer aenhangen,
 Oitmoedelijck haer u schult bekent.

Sij sal troosten ende stercken
 De gene die troost van haer begheert,
 Door haere gheestelijcke wercken
 Wort Godt den Heere altyt gheeert.
 Die waerheyt suldi nu daer hooren,
 De leugenen heeft zy uut ghebant.
 Ontstopt u ongeloovige ooren,
 Doort miracle kentmen den sant.

Vliet ghy ministers vander hellen,
Wee hen die tot u zyn ghesint,
Ghy hebt veel menschen commen quellen
De sonden hadden dese plagen verdient.
Maer u ryck en const niet lange duren
het is gelyck eenen stanck vergaen.
Catholycke borgers en wilt niet trueren
Ons gheloove sal altyt blyven staen.

Loopt wech gy tirannen vuyle geusen
Die al onse kercken hebt gheschent,
Ghy hebt nu alle lange neusen,
Die Godt loochent in zyn sacrament.
Ghij boose menschen wilt u scroomen,
Dat ghij Godt hebt gheblasphemeert
Met valsche leugenen ende droomen
Hebdi u volck verabuseert.

**Een schoon gheestelyck liedeken vanden heylighen gheest,
opden thoon, Ick hadde ghestelt alle myn betrouwen op eene die
my bedrogen heeft.**

Lieffelyck is den geest des Heeren
Ende vol van bermherticheyt,
Totten genen die tot hem keeren
Ende hen herte maeken bereyt,
Die sullen smaeken zyn soeticheyt
Altijt,
Die alle vreucht te boven gaet,
Ende wellust des werelts wijt.

Hij is den dau die can vercoelen,
Den brant der sonden en swerelts lust,
Dwelck zuyver herten wel ghevoelen,
Daer den heyligen gheest in rust.
Alle quade begeerten hij uut blust
Certeyn,
Al zyn die zinnen wilt en wust, wust staat waarschijnlijk voor wuft.
Hy canse temmen en maeken reyn.

Tes eenen gheest vol alle vreuchden,
Die tverstant te boven gaet:
Hy doet die ziele groyen in deuchden,
Ende verlaeten de sonde quaet,
Int herte daer hy zayt zyn saet,
Terstont,
Dat maeckt hij vrolyck metter daet,
Met zynder liefden wort dat ghewont.

Zyn vrinden doet hij weenen en suchten
 Door berou van sonden in swerelts perck,
 Met viericheyt zy tot hem vluchten,
 Hy maeckt den gheest inwendich sterck,
 Zyn seven gaeven doen dit werck
 Zeer snel,
 Op oitmoedige herten neemt hy ghemerck
 Daer hij in rust en niemant el.

Den heyligen gheest sal altyt comen
 Daer hij vierichlyck wort begeert,
 Hy wilt rusten ende wonen
 Daer die sonde niet en regneert,
 Tis eenen gheest van suyverheyt
 Voorwaer,
 Daer hy het herte vint bereyt,
 Daer stort hij in zyn gaeven claer.

O heylige geest wilt in ons blyven,
 Want ghy zyt ons opperste goet,
 Doet u gracie in ons beclyven
 Door patientie in tegenspoet;
 Met u gaven willen wy grijpen moet
 Altoos,
 Verlost ons van dit geux ghebroet
 En van die Calvinisten boos.

O heylige geest compt nu beneden,
 Straft die in sonden zyn ghewent,
 Wilt nederlant stellen in vreden,
 Doet open die oogen die zyn verblent,
 Maeckt u in smenschen herte bekend
 Tes noot.
 Veel steden zijnder heel gheschent
 Met ongeloove ende sonden groot.

Een gheestelyck liedeken opden thoon van Allemande la douce

Laet ons hier beneden
Den tijt wel besteden
In dit aertsche dal,
Soo sullen wij in vreden
Inden hemel treden,
Alst Godt believe sal.
Heere haelt my toch tuys Bis
De werelt is mij een cruys,
Waer ick henen keere
Het isser al confuys.

Waer is den tijt ghevaeren
Dat wij al tsamen waeren
In liefden en accoort:
Wij en zijn nu alle gaere
Niet int openbaere
Dan twist ende discoordt.
O Heer haelt mij doch thuys, Bis
De werelt es mij een cruys,
Waer ick henen keere,
Het isser al confuys.

Wy mogen al wel weenen,
Oudt, ionck, groot ende cleyne,
Over desen droeven tijt,
Want wij int ghemeene,
Int gheselschap oft alleene
Niet en hooren dat ons verblijt.
O Heere haelt mij toch thuys. Bis
De werelt is mij een cruys,
Waer ick henen keere,
Het isser al confuys.

O alderliefste Heere,

Waer is die goddelijke eere,
Diemen u te doene plach.
Want men nu niet meere
Dies mijn herte mij breect van zeere
Uwen dienst hier doen en mach.

O Heere haelt mij toch thuys, Bis.
De werelt is mij een cruys,
Waer ick henen keere
Het isser al confuys.

**Een schoon gheestelyck liedeken van den peys,
op den toon, Die de werelt yet wel besiet, &c.**

Laet ons in Godt verblijden
Sonder vermijden
Den Heere ghebenedijden
Cleynde ende groot,
Godt dancken ende loven
Die ons heeft van boven
Gegeven den peys, twas meer dan noot,
Veel menschen zynder bleven van honger doot.
En wilt dit vergeten niet,
Altsamen tot Godt vliedt,
Dat wij niet en vallen in swaerder verdriet

Godt wil ons gracie gheven,
Om deuchdelyck te leven,
Sonder sneven,
Elck nae zynen staet,
Goede borgers wilt uutroyen,
Jae teenemael verfoyen
Der Calvinisten leeringhen quaet
Met al hen ongeloove zeer obstinaet:
Want ghij ziet hoe dat
Verdorven wort die stadt,
Daer zy sayen hen quaet saet.

Wilt al hertelyck bidden,
Dat Godts gheest int midden
Van alle herten worde gheplant,
Dat liefde mach regneren,
Eendrachticheyt floreren,
Die neringe en welvaert brengt int lant
Ghy Catolycke hout hieraen de hant,
Dat Calvinus worde veriaecht,
En Luyter uitgevaecht
Met hen predicanten sonder verstant.

Verhuyst ghij Calvinisten,
 Vol muyterije en twisten,
 Gy hebt te Bruessel te lange gewoont
 Want u tirannye en u diverije
 Hebdi ons genoech ghetoont,
 Naer u wercken suldi worden geloont.
 Door u valsch gheloove blint,
 Onse kercken hebdi gheschint,
 Wee die tot u zyn ghesint.

Gheestelycke personen
 Wilt nu blyschap toonen,
 Die te Bruessel zyt beswaert:
 Als goede levende rancken
 Wilt Godt almachtich dancken
 Dat hij u soo lange daer heeft gespaert,
 Nu en suldi niet meer zyn vervaert,
 Grijpt al eenen moet,
 Het Calvinist ghebroet
 Gaet nu wech loopen metter spoet.

Den edelen Hertoch van Parmen
 Heeft Bruessel willen ontfermen,
 Natuerlyke liefde hem daertoe dwingt
 Godt gheve hem prijs ende eere
 Tes een ghenaedich Heere,
 Die ons den peys uut liefden schinckt,
 Goede borgers dit altyt ghedinct,
 Wilt allen danckbaer zyn
 Op dit termyn,
 Dat ghy niet en valt in swaerder pyn.

Een gheestelyck liedeken op den thoon: *Helas mon poure coeur &c*

De Mensche seyt.

Myn lijden draege ick verborgen,
Besloten in mijnen gront,
Van savons totten morgen
Worde ick daeraff ghewont.

De Heere.

Mensche en wilt niet claegen,
Ick ben met u int verdriet,
U lyden dat help ick draegen,
Sonder my en condy niet.

De mensche.

Heere leert mij doch sterven,
En my selven gheheel uuttaen,
Alle wellusten derven,
Als ghy lief hebt ghedaen.

De Heere.

Mensche wilt bekinnen
U crancheyt ende sonden groot,
Dan sal ick u van binnen
Suyveren voor myn doot. 'voor mijn doot' staat blijkbaar voor 'door myn doot'

De mensche:

Heere wilt doch by my wesen
Ende inder noot bystaen,
Soo sal myn ziel ghenesen,
En myn trueren zyn ghedaen.

De Heere.

Mensche wildi my behaegen,
Doet u selven ghewelt,
Om u cruysken hier te draegen,
Soo ick dat hebbe ghestelt.

De mensche.

Heere ick sal my booghen
Onder den wille dyn,
Ende hier gherne ghedoogen
Droefheyt, lyden ende pijn.

De Heere.

Mensche ick heb u verheven,
Mijn weelden zyn in u:
U memorie heb ick u ghegeven,
Om op my te peysen nu.

De mensche.

Mijn verstant wil ick u schincken
Jesus myn toeverlaet,
Doet my op u dincken,
Ende wachten van alle quaet.

De Heere.

Mensche ick hoore u spreken,
Ick aensien uwen wille goet,
Compt wasschen al u ghebreken
In myn preciose bloet.

**Een geestelijck liedeken
op den toon: Swinters en tsomers even groen.**

Menschen wilt ootmoedelyc peysen
Dat gij maer stof der aerden en zyt,
En dat gij corts dan hier moet reysen
Verhaelt nu uwen verloren tijt,
Ondersoeckt den gront van uwer zielen
Hoe ghij inwendich zyt ghestelt,
Wilt door penitentie u sonden vernielen,
Want Godt u daegen heeft ghetelt.

Wilt inden geest al tot Godt spreken,
Toont hem met berou uwen noot,
Laet u oogen van traenen leken,
Claecht hem u ghebreken groot.
Aenziet doch u ghedachten van binnen,
En u wercken die luttel hebben gedocht
Ghij sult ootmoedelijck bekinnen,
Dat ghij u selven hebt ghesocht.

O Heere die liefde der creaturen
Heeft zeer lange myn herte ontstelt,
Als ick myn crachten wilde rueren,
Zoo word ick van het vleesch gequelt.
Maer naemaels Heer heb ick bevonden
Als u gratie in my wrocht,
Dat dien strijt van mynen sonden
My tot kennisse heeft ghebrocht.

Als ick my tot bidden wilde geven,
Dan socht ick uwe soeticheyte,
Ick hadde behooren te stellen myn leven
Naer uwen wille in ghelaetenheyte,
Soowel in hebben als in derven,
Had ick behooren ghelijck te staen
Ende altyt my selven te versterven,
Mijnen vrijen wille uut te gaen.

Wilt ootmoedelyc danckaer wesen
Dat ghij Godts gratie hebt ontfaen,
Als u ziele is ghesesen,
Ghij moet nu voort in deuchden gaen,
En laeten varen die creaturen,
Daer uwen zin was opghestelt,
Wilt u liefde in Godt sturen,
En u selven doen ghewelt.

Heer ic aenbid u door myn geloove
Want ick u uutwendich niet en zien,
En laet myn ghehoor niet worden doove
Noch en laet myn ziele van u niet vlien
Spreect heere u dinersse die sal hooren,
Binnen in haerder herten gront,
Wilt mij altijd tot deuchden spooren,
En myn drij crachten maeken ghesont.

**Een gheestelyck liedeken,
op die wyse No me digays, mal ay Madre.**

Myn ziele leeft nu in vreuchden,
 Inwendich in Godt gerust,
 Schickt u tot allen deuchden,
 U begherten met liefden blust.
 Syt altyt op u hoede
 Wat ghij peyst oft doet,
 Neempt alle dingen int goede,
 Met patientie in goeden moet.
 Die Godt den Heere soeken,
 Veel lydens es hen bereyt,
 In alle plaetsen en hoecken
 Sal tegen hen worden gheseyt.
 Is Godt uwen waromme,
 U saeken sullen wel gaen,
 Maer soeckt ghij u selven alomme,
 Ten sal niet langhe staen.
 Wilt u hertte stellen
 Op Godt gebenedyt,
 Met de werelt en wilt u niet quellen,
 Zy vergaet al metter tyt.
 Gheen meerder rust op aerden
 De mensche vinden en sal,
 Dan luttel onderwints aenveirden,
 En houden vrede overal.
 Al compter somtijts schade,
 Het moet gheleden zyn,
 Godt sal vroeck en spaede
 Den vergelder zyn.

**Een gheestelyck liedeken,
op den thoon, lay faict mon testament.**

Met droefheyte ende lyden
Is mijn ziele bevaen,
Heere helpt my nu strijden,
En wilt my niet aff gaen.

De Heere.

Mensche wildi my behaegen,
Soo moet ghij ierst voor al
U cruyce opheffen en draegen,
Dwelck ick u zenden zal.

De mensche.

Myn cruyce wille ic gaern dragen
Gheeft my heere de cracht,
Om ziele ende lyf te wagen
Want cleyn zoe is myn macht.

Godt zeyt.

Myn gracie zal ick u geven,
Wildy my volgen vry,
Betert altyt u leven
Betrouwt dan vast op my.

De mensche:

Wilt heere myn herteken stercken
Tes bedroeft al totter doot,
Ghy alleen Heere condt mercken
Mynen grooten noot.

Godt zeyt.

Ter noot zoe zal ick comen
Maer ten wille nyet,
Myn gracie zal u vromen
In u lyden en verdriet.

De mensche.

Ick zoude liever sterven
O Heere gebenedyt,
Dan ick u zoude derven
Eenen cleynen tyt.

Godt zeyt.

Weest cleyne in uwen ooghen
 U gebreken oetmoedelyck kint
 Zy moeten lyden en dooghen
 Die van my zyn bemint.

De Mensche.

Heere Jesus laet my u kinnen
 Ende gheeft my toch dat een
 Dat ghy in myn vyf zinnen
 Rusten moeght alleen. deze woorden worden in de oorspronkelijke uitgave God in den mond gelegd, zonder twijfel een misgreep van den zetter.

Godt zeyt.

Dat een zal u gebeuren
 Maer het moet ierst zyn besuert
 En wilt niet claegen en treuren
 U herteken tot my stuert

De Mensche.

Ick wille my resigneren
 Heere onder den wille dyn
 Laet uwen gheest my regeren
 Zoe zal ick zaelich zyn.

Godt zeyt.

Vertroost u in u lyden
 Nempt moet in u verdriet
 Die inde werelt hen verblyden,
 Dat en zyn myn kinderen nyet.

**Een gheestelyck liedeken,
op den thoon, Myn lieveken es my te nacht ontweken, &c.**

Ghedicht doemen te Bruessel gheen Misse doen en mocht.

Nu Heere aenhoort ons claegen,
En suchten met traenen groot,
Helpt ons dit lyden draegen,
Oft wij blyven inden noot.

Wy gaen nu heer al treuren,
En bedroeft al totter doot,
Want ons en mach niet ghebeuren
Inder zielen dat levende broot.

En wilt u niet te zeer bedroeven
Gheestelijck condi den Heer ontfaen:
Hij compt ons gheloove nu proeven,
Wy datter sal wanckelbaer staen.

Dese droeve tyden
Zyn lange ghepropheteert,
Dat die heylige kerck soude lijden,
Ende worden gheperseequeert.

Want vele groote abuysen
Hebbender ommeghegaen:
Die wilt Godt doen verhuysen,
Maer dout gheloove sal blijven staen.

Die poorten vander hellen,
Noch die macht der duysterhey
En can die kercke nyet vellen
Zy blyft inder eeuwicheyt.

Godts woort en mach niet liegen
Het blyft inder eeuwicheyt staen,
En laet u toch nyet bedriegen
Noch en wilt Godt nyet afgaen.

Staet vast ghy Catholicken,
Op doude Religie goet
En wilt toch nyet afwycken,
Maer stort vry daer voore u bloet.

En zyt nyet zoe cleynhertich,
Al zyn wy in lyden groot
Den Heere die is barmhertich
Hy helpt ons inder noot.

Laet ons al tot Godt keeren,
En laeten de sonden groot,
Hy sal zyn plagen weeren,
Ende ons bystaen totter doot.

Ghy sondaers alle ghemeene,
Aenhoort myn droevich liedt,
Laet ons onse sonden beweenen
Oft wij vallen in swaerder verdriet.

**Een gheestelijck liedeken
op den thoon, Wie wilt hooren singen, &c.**

Nu wilt u herteken sturen
In Godt gebenedyt,
Tallen tyden en uren
Vliet vande creaturen,
Zy vergaen al metter tyt.

Iesum suldi beminnen,
Want hij alleen eest weirt,
Hangt aen hem u vijff sinnen,
U ghebreken suldi verwinnen,
En krijgen dat u herte begeert.

En laet uwen gheest niet rusten
Op dat verganckelyck es,
Ten sal uwen lust niet blusschen,
Maer u herteken meer ontrusten,
Daerom verachtet al als mis.

Keert u inwendich binnen,
Claecht Godt daer uwen noot:
Hy sal hem u laeten kinnen
U sonden suldi verwinnen
Door zyn gratie groot.

Vernieut in u Godts beelde,
Maeckt u herte daertoe bereyt,
Dat ghij moocht smaeken zyn weelde,
Diemen niet en coopt met ghelde,
Dan met een diepe ootmoedicheyt.

O menschen zyt al ootmoedich,
Het is de meeste deucht,
Sy maect de ziele voorspoedich,
Voor temptatie is zy behoedich,
Inden geest geeft zy een groote vreucht.
Die hier ootmoedelyck leven
Beneden in dit aertsche dal,
Godt sal hen zyn gratie geven
Dat zy hem sullen aencleven,
Als de doot hen overcomen sal.

**Een geestelijck liedeken
opden toon: Noseroit on dire, &c.**

De Heere.

Och oft u herteken brande
In een levende offerande
Tot my altyt bereyt:
Ghij sout naer my haecken,
Ende dicwils smaeken
Myn groote soetichey.

De Mensche.

Ick wormken vander aerden
soude gaerne deucht aenveirden,
Maer Heer ick ben soo cranck:
Al maeck ick goede opsetten,
Mijn lichaem wiltse beletten
Tegen mynen danck.

De Heere.

Ick laet u wel tempteren,
Ende persequeren,
Want ghij moet zyn gheproeft:
Wat cant u gheschayen,
Dat die winden van buyten wayen,
En weest daerom niet bedroeft.

De Mensche.

Heer wilt mynen gheest onsteken,
Dat ick zien myn ghebreken,
En die verwinnen mach.
Wilt met u licht doorsoeken
Mynder zielen hoecken,
Bid ick u nacht ende dach.

De Heere.

Wilt vast op my betrouwen,
Ten sal u niet berouwen,
En zyt niet als een riet.
Laet de werelt vaeren,
Sy doet den gheest beswaeren,
Sonder Godt es alle dinck niet.

F I N I S

**Een gheestelyck liedeken van den hemel,
op den thoon van Almande d'amours.**

Och Hemel soet preeel,
Een stadt alder wellusten,
Had ick u tot een deel,
Naer u mijn herte haect,
Mocht ick in u rusten,
Soo waer myn ziel volmaect.
O plaetse zeer plaesant
Die smenschen geest versaet.
Die alle verstant
Verre te boven gaet,
Tot u ick vlien
Laet my u zien
Met myn inwendige oogen,
Soo sal my vreucht geschien. Tot u.

O aldersoetste vreucht,
Een blyschap boven maeten,
Vervult met allen deucht,
O lange eewicheyt,
Om u soo wil ick haeten
Des werelts vrolycheyt.
O schoone plaetse claer
Die noyt sterffelijck ooge en sach,
Daer hondert duysent iaer
En schijnt maer eenen dach.
Daer eest goet zyn,
Uut alle pijn
Altyt te iubileren
In Jesus claer aenschijn. Daer.

O lieffelijck aenschyn claer
Van Godt en mensche gepresen,
Hoe schoon zydi aldaer
Jesus lieff voorwaer
Ghij sult den loon daer wesen
Daer wij verlangen naer.

O blyschap excellent
 Der werelt ombekent,
 Zyt in myn herte bekenet,
 Weest my altyt omtrent.
 Ghij zyt certeyn
 Heere die ick meyn,
 Treckt my uut dese allende
 By u int hemels pleyn. Ghij.

O plaetse spacieux
 Ick en can u niet versinnen,
 Gij zyt soo gracieux,
 Mackt myn ziel amoureux,
 Dat ick u mach beminnen,
 En in u comen vleus.
 Comt lief haelt my,
 Want ick ghevoele claer
 Dat niemant el dan ghij
 My en can ghehelpen daer
 Dan liefde soet,
 Gheeft mij nu moet
 Om te verdraegen
 Des werelts tegenspoet. Dan.

O eeuwige blyschap groot
 Mocht ick u vercrygen
 In dure van mynder doot.
 O menschen wilt u spoen
 Godts loff niet te swijgen,
 En penitentie doen.
 Beweent nu u sonden
 Tot alder stontd,
 Vliedt in Jesus wonden,
 Sy maeken u ghesont,
 Op dit termijn
 Wilt danckbaer zyn,
 Wildi den hemel krijgen,
 Hy moet u costen pijn.

F I N I S

Een schoon gheestelyck liedeken vander Heyliger Dryvuldicheyt,

**op den thoon: Een ridder en een meysken ionck, op een rivierken,
&c**

O Godt almachtich vader goet,
Mijn memorie wil ick u schinken
Laet my u goddelyck wesen goet
Altyt ootmoedelyck ghedinken.

O Godt sone des vaders woordt
Mijn verstant wil ick u gheven,
Doet alle myn zinnen met een accoordt
Naer uwen wille hier leven.

O Godt der liefden heyligen gheest
Wilt mijnen wille stercken
Met u gave der liefden aldermeest
Vervult ghij alle myn wercken.

O weirdige heylige Drijvuldicheyt
Wilt alle myn crachten regeren,
Dat ick in mynder zielen affscheyt
In u mach iubileren.

O alder hoochste Maiesteyt,
Vernielt in my u beelde:
Maeckt myn herteken nu bereyt,
Dat ick mach smaeken u weelde.

O drij persoonen nochtans maer een,
Warachtich Godt ghepresen,
En wilt uut mynder zielen niet scheen,
Maer altyt myn trooster wesen.

Bidt voor die dit heeft ghedicht
Ter eeren van haer lief daer boven,
Dat zy dat ongheschapen licht
Altijt mach dancken en loven.

Een schoon benedictie opden selven toon.

O Cracht des vaders almachtich groot,
Zijt in myn memorie gepresen,
Dat ick ootmoedelyck tot in myn doot
Godt mach ghedachtich wesen.

Die wijsheyt des soons dat eewich woordt
Blijve in myn verstant van binnen,
Dat alle myn gepeysen nu rechtevoort
Mijn sonden mogen verwinnen.

De liefde van Godt den heyligen geest
Wil mynen wille doorvlieten,
Met zyn seven gaeven aldermeest
Moet ick myn werken ghenieten.

**Een gheestelyck liedeken
opden thoon: Het was een meysken, &c.**

O Een, o Goddelyck een,
Dat Magdalena hadde vercoren,
Rust o Jesus in myn herte alleen
En laet mijn ziel van u niet scheen,
Op dat zy niet en gae verloren.

Drijft uut my dat u mishaecht,
Maeckt my den mensch naer uwen wille,
Uut liefden myn herteken naer u iaecht,
Myn sonden met u bloet uut vaecht,
Stort in my u gracie stille.

O Heer, wanneer sal comen den tyt,
Dat ick u sal aenschouwen
Daer boven in u hemelrijck,
Daer altyt wesen sal iolyt,
By u moeder ons lieve Vrouwe.

Ende met u Ingelkens sonder getal
En al u heyligen vol deuchden,
Daermen u altyt loven en danken sal,
Inder eewicheyt met vreuchden.
Ende singen Sanctus boven al
Inder eewicheyt met vreuchden.

Groote blyschap sal wesen daer,
Gheen verstant en canse dincken,
Maer wij moeten dicwil peysen voorwaer
Dat moeten wesen sal zuyver en claer,
Dwelck inder eewicheyt sal blincken.

Op dese claerheyt ierst voor al
Behoort een sondich mensch te letten,
Dat hij tot dese vreucht niet comen en sal
Die hier beneden in dit aertsche dal
Zyn ziele met sonden wilt besmetten.

**Een schoon gheestelyck liedeken,
opden thoon: Ick hadde gestelt alle myn betrouwen op eene die
my bedrogen heeft.**

Die Mensche seyt:

O Lieve Heere wilt mij toch geven
Dat ick u altyt loven mach,
Myn Heere, myn Godt, myn eewich leven,
Naer u verlangt mij nacht en dach.
Myn ziele die doet u haer beclach
Altyt,
Verhoort mij Heere sonder verdrach,
Compt in myn herte zonder respijt.

Godt seyt:

Wildi my krijgen naer uwen wille
Soo moetty leeren eenich zyn,
En dicwils bidden met herten stille,
Dat es die begeerte myn.
Ghij sult vercrijgen op dat termyn
Terstont
In uwer zielen myn liefde fyn,
En mynen loff in uwen mont.

De Mensche.

O myn lief van grooter machten,
U liefde heeft myn ziele gheraeckt,
Compt daer inne met uwer crachten,
In myn herteken u wooninge maeckt,
Want mijn begeerte daernaer haeckt
Voorwaer,
Had ick u liefde eens ghesmaeckt
Ick liet u al u creaturen daer.

Godt zeyt:

Zuldi myn gracie in u ghevoelen,
Zoo moet ghij heel gelaeten zyn:
Laet vreemde liefde in u vercoelen
Vliedt vande creaturen myn,
Dan sal ick besitten u hertekijn

Alleen.
 En ick sal u vry eygen zyn,
 Ende ghij myn ende anders geen.

**Een gheestelyck liedeken,
 op die wyse: Siet wat daer ghescreven staet.**

Peyst o mensche tot alder tyt,
 Dat gij maer stof der aerden en zijt,
 Weest ootmoedich zonder veysen,
 Want ghij moet utter werelt reysen.
 Wilt u doch in tyts bekeeren,
 Ende inwendighe deuchden leeren:
 Gaet u leven ondersoeken
 In allen uwer zielen hoecken.
 Ghij moet al sterven dat weetty wel
 Al valt u quade natuere rebel:
 Wacht u van alle quade,
 Ende bidt Godt om ghenade.
 U werken en hebben niet ghedocht,
 Altyt hebdi wellust ghesocht,
 In zinnelycke saeken
 Hebdi u willen vermaecken.
 Die creaturen hebdi bemint,
 Tot hem was u herte ghesint,
 Nochtans ghevoeldi van binnen
 Dat ghij Godt behoorde te minnen.
 Alsmen u van penitencie sprack,
 Dan socht u lichaem zyn ghemack,
 Ten wilde hem niet versterven,
 Noch zynen wille derven.

Antwoorde opden selven thoon.

Laet myn ziele spreken nu,
 Heere myn herte schinck ick u,
 Van traenen myn oogen leken,
 Aensierende myn sondige gebreken.

U gracie heere die in my wracht,
 Heeft my tot kennissen ghebracht,
 Daeromme wil ick u loven
 Myn opperste lief daerboven.

Nu ick ghenaeede hebbe ontfaen,
 Doet my doch voort in deuchden gaen:
 Ende wilt my gracie geven,
 Om naer uwen wille te leven.

Ick wil u heere nu danckaer wesen,
 Dat ghij myn ziele hebt genesen
 Door uwen crachtigen bloede
 Neemptse in u behoede.

Int gheloove ende inden gheest
 Wil ick u aenbidden aldermeest,
 Ende luysteren met myn ooren
 Om u Goddelyck woort te hooren.

Die dit Liedeken heeft ghemaect,
 Haer selven heeft zy ierst gheraect,
 Daerna al die dit lesen,
 Elck wille zijn ghebreken ghenesen.

Een schoon liedeken van pacientie, opden thoon, La Benoiste Trinite.

Pacientie is soo goeden cruyt,
Sij is nu int saisoene,
Want haer cracht en haer virtuyt
Heeft yegelyck nu van doene.
Wilt u te plucken spoene
Dat edel cruydeken goet.
Sluytet binnen int herte dijn,
En dinckt het sal eens beter zyn,
Sterct in Godt uwen moet.

Alle die pacientie behoeft,
Aldus sult ghyse saeyen,
Troost de ghene die zyn bedroeft,
Soo sal u Godt oock paeyen,
En helpen u utten quaeyen,
Als ghij in lyden zyt,
Want zoo ghij uwen naesten doet,
Dat suldi vinden tzy quaet oft goet
Voor Godt gebenedyt.

Wildi pacientie krijgen saen,
Hooft toe ick salt u leeren,
Ghij sult die daegelijcx plucken gaen
Int bitter lijden ons Heeren,
Wilt u herteken daertoe keeren,
Met traenen wilt aensien,
Wat Jesus voor u gheleden heeft,
Hij is die de pacientie gheeft
De ghene die tot hem vlien.

Al die ompatientich zyn
In dese droeve tyden,
Sy doen hen selven dobbel pijn,
Want iegelijck moet nu lijden,
Ten baet murmureren noch strijden,
Hout u in Godt gherust,
Liet elck zyn sondich leven staen,
Den tyt die soude beteren saen,
Den honger soude worden gheblust.

Die dit Liedeken heeft ghedicht,
Veel lijdens heeft zy verdraegen,
Groot en cleyn van alle ghewicht
Tot in haer oude daegen,
Zy en willes niemant claegen,
Dan Godt diet beteren mach:
Die beste remedie die zy vint,
Es te peysen ick hebt verdient,
En dienen Godt nacht en dach.

**Een gheestelyck liedeken,
op den thoon, le fait mon testament.**

Quelende ziele wildi u keeren
 Te smaeken Godts soetichey,

Ghij moet ierst lijden leeren,
 Ende daertoe zyn bereyt,
 Om de werelt te verlaeten
 Met herten ende zin,
 Dat hemels is suldi vaeten,
 Ende doen een groot ghewin.

Neempt u meyninge waer,
 Leert uwen wille breken,
 U herte sal daernaer
 In liefden heel onsteken.

Is u de liefde ghegeven,
 Ghij hebt eenen grooten schadt:
 Vrolyck moochdi leven,
 Ghij staet inden rechten padt.

Die geen liefde en heeft,
 Die is hier levende doot,
 Zeer luttel hij daerom gheeft,
 Al ziet hij yemant in noot.

Hij houdt hem vereenicht met Godt,
 Die hem tot liefden stelt:
 Hij onderhout Godts gebodt,
 Die de sonde doet ghewelt.

De werelt sal u haeten,
 Wort ghij in deuchden sterck:
 Weest ghij heel ghelaeten,
 En maecter aff geen werck.

Laet de werelt vaeren,
 Zy is den doot fenyn,
 Haer vrintschap ende kaeren
 Doen der zielen groote pijn.

Die de werelt kint,

Zeer haestelyck hijse vliet,
Want hij claer bevint,
Dat zy is min dan niet.

Die de werelt beminnen
Met haer pomperijen sot,
In hen verstant van binnen
Zullen zy worden bot.

Die dit Liedeken dichte,
Vloot vander werelt boos,
Want met claeren ghesichte
Sach zy haer treken loos.

**Een gheestelyck liedeken
opden thoon, le souffre passion, &c. oft, lay faict mon testament.**

Reyn hertekens zullen verblyden
 Inder eewicheyt,
 Die hier tot allen lyden
 Hen ziel maeken bereyt.
 Die Godt wilt behaegen,
 Ziet dat hij begeert
 Zijn lyden te verdraegen
 Om Godt, hij eest al weert.
 Och hoe edel zyn
 Der menschen zinnen,
 Die met herten fyn
 Willen Godt beminnen.
 Die zyn herte niet en stelt
 Op dat aertsche goet,
 Noch die hem niet en quelt,
 Om dat hijt derven moet.
 Peyst dat ghij naeckst moet sceeden
 Uut deser werelt wijt,
 Wilt u met liefden cleeden
 In desen droeven tyt.
 Doet caritate den armen
 Die nu zyn inder noot,
 Godt sal uwer ontfermen
 In dure van uwer doot.
 Den Heere die is almachtich
 Hy willet haest versien,
 Betrouden wij zijn woort crachtich,
 Ghenade soude ons gheschien.

**Een schoon liedeken vander passien ons Liefs Heeren,
op den thoon, Helas mon poure coeur.**

Syt Jesus bitter lyden
 Ghedachtich tot alder tyt,
 Hy sal helpen stryden,
 En vertroosten u waer ghij zyt.
 Gaet inden gheest van binnen
 By u lieff int hoofken soet,
 Ziet hoe hy uut minnen
 Sweet waeter ende bloet.
 Valt by hem ter aerden,
 Danckt hem met viericheyt,
 Wilt van hem aenveirden
 Stryt ende tegenthey.
 Siet hoe Jesus zeer machtich
 De Joden te gemoete gaet,
 Die hij met een woort crachtich
 Neder ter aerden slaet.
 Daernaer is ghecomen
 Judas den verrader boos,
 Hij heeft Jesum ghenomen,
 En ghecust met herten loos.
 Als Jesus uutvercoren
 Synen verrader ontfanckt,
 Sal hij laeten verloren
 Die hier naer hem verlangt ?
 Merckt hoe die vrede honden
 Jesum grijpen aen,
 Die zy deirlyck bonden,
 En met swaere slaegen slaen.
 Peyst hoe zy hem iaegen
 Naer Annas huys, aldaer
 Hij swaerlyck wort gheslaegen
 Voor zyn aenschijn claer.
 Eenen slach heeft hij ontfangen

Van eender ghewapender hant,
 Voor zyn zoete wangen,
 Dat zyn bloet ten neuse uut spranck.

Volcht hem metter herten
 Tot in Annas hoff,
 Danckt hem vander smerten
 Van dien slaeye grof.

Seer vreedelyck zy hem trecken
 Van daer nae Caiphas huys,
 Daer zy hem begecken,
 En willen hebben aent cruys.

Int aenschijn dat dInghelen loven,
 Spogen die boeven fel,
 Metten haere zy hem togen,
 Hem doende groot ghequel.

Sij decten met eenen cleede
 Syn lieffelijck aenschijn zoet,
 En riepen met stemmen vrede,
 Propheteert wie u dit doet.

Van daer gaen zy hem iaegen
 Naer den Rechter Pilatus vree,
 Die zyn lichaem heeft doen slaegen
 Met gheesselen heel ontwee.

Daer stont die iongelinck schoone
 Aen een calomne naeck,
 Den boosen Joden ten toone,
 Van bloede zeer mismaect.

Valt neder metter herten
 Voor uwen bruygom soet,
 Danct hem van zynder smerten,
 Wast u ziele in zyn bloet.

Sij hebben tsamen ghevrongen
 Een croone van doornen groot,
 Die zy met fortsen drongen
 In zyn heylich hoot.

In spotte zy hem aentogen

Een cleet met fellen moet:
 Haer knieden die zij bogen,
 Ende riepen, weest ghegroet.

Als die wreede boeven
 Jesum saegen voor hen staen,
 Sy riepen sonder toeven,
 Cruysten, cruysten saen.

Van Pilatus zy vercregen
 Die sententie van haer gheseyt,
 Op zyn doorwonde leden
 Hebben zy dat cruyce gheleyt.

Nu gaet onsen Bruydegom vercoren
 Smaeken den bitteren doot
 Om ons die waeren verloren
 Te verlossen utter noot.

Wilt metten geest van binnen
 Naer Calvarien gaen,
 En ziet u lief vol minnen
 Aen een Cruyce slaen.

Bidt hem door zyn wonden
 Met ootmoedicheyt,
 Dat hij vergeve u sonden
 Hij is daertoe bereyt.

Doen hij hinc verheven
 Aenden Cruycen boom,
 Hij riep, Vader willet hen vergeven
 Sy en weten niet wat zy doen.

Den moordenaer heeft gebeden,
 Heer wilt myns ghedachtich zyn.
 Jesus sprack, noch heden
 Suldi wesen int rycke myn.

Iesus onsen behoeder
 Sach onder den cruyce staen
 Syn alderliefste moeder
 Met grooten druck bevaen.

Hy sprack totter maget schoone
 Die hij met herten bemint,
 Vrouwe ziet uwen sone,

Neempt Joannes voor u kint.

Tot Joannes die hij beminde.
Sprack hij met herten vrij,
In plaetse van haeren kinde
Staet ghij myn moeder bij.

De sonne liet haer schynen,
Daerde die heeft ghebeeft,
Siende haeren Schepper in pijnen,
Diet al het leven gheeft.

Iesus riep uut caritaten,
Ende bitter pijnen groot,
Mijn Godt waerom hebdi my verlaten
In desen grooten noot.

Syn bloet was hem ontsoncken
Syn aderen waeren vercorst,
Hy hevet ons al gheschoncken,
Daerom riep hy, my dorst.

Die boose Joden quaemen
Met galle en azyn terstont,
Een spongie dat zy naemen
Ende dructense voor zynen mont.

Als Jesus nu vol smerten
Die bitterheyt hadde ontfaen,
Hy sprac met banger herten,
Het is nu al voldaan.

Dat van hem was ghescreven
Is volbracht in swerelts foreest,
Inde handen zyns vaders verheven
Beval hy zynen gheest.

Danct u lief uutvercoren
Van zynder bitter doot,
Hy en sal u niet laeten verloren,
Noch affgaen inder noot.

Heere wilt u bitter lyden
Printen int herte myn,
Soo sal ick tallen tyden
Altyt by u zyn.

F I N I S

**Een schoon liedeken vant Heylich Sacrament,
opden thoon: Myn lief is my ontweken, &c.**

Syt willecom myn eewich leven,
Myn heere myn Godt zeer excellent
Die ons u selven hebt gegeven,
In dat heylich Sacrament.

Wilt Heere myn ziele versaeden
Met uwer spysen zoet,
Suyveren, wasschen ende baeden
In u preciose bloet.

Sijt willecom myn lief vol minnen,
Myn Heere, myn Godt gebenedyt,
Regiert doch myn vijf sinnen,
Woont in my tot alder tijt.

Vervult mynder zielen crachten
Met uwer Godtheyt claer,
Stort in my goede ghedachten,
Verlicht myn herte het is nu swaer.

Syt willecom lief van grooter waerden,
Die tot mynder saelicheyd
Syt ghecomen op deser aerden,
Maeckt Heere myn ziele bereyt.

Wilt mynen goeden wille stercken,
Ende maeken myn lichaem vroom
Tot alle goede wercken,
En laet my niet anders doen.

Sijt willecom myn lief vol wonden,
Die ghij ontfangen hebt
Door onser alder sonden
Daer wij mede waeren besmet.

Als ick op u lijden dincke,
Soo is myn herte bedroeft,
Het mijn ick u dan gaerne schincke,
Daer mede ghij my nu proeft.

Sijt willecomme o Goddelijck wesen,

In uwer menscheyt schoon,
Wilt myn ghebreken ghesesen,
Ende wesen mynen loon.

Doet my myn sonden beweenen
Myn begeerten tot u leyt,
Wilt mij hier naemaels verleenen
Myn opperste saelicheyd.

**Een excellent liedeken vander deucht der liefden,
op den thoon, Die de werelt iet...**

Ter liefden Godts willen wij singen
Die therte doet opspringen,
Sij is den fleur van alle ieucht,
Wij en connense niet volprijsen,
Sy doet die ziele verrijsen
Utter sonden totter deucht,
Inwendich inden gheest sticht zy haer vreucht,
Hebt lief tot alder tyt
O Mensche wie dat ghij zyt,
Schout ranceur, vliet haet ende nyt.

Liefde die can decken
Veel sonden ende vleckten,
Die de menschen hebben misdaen,
Sij sullen tot alle tyden
Tegen hen sonden strijden,
Die met Godts liefde zyn bevaen.
Sij doet die oogen storten menigen traen
Hebt lief tot alder tyt,
O mensche wie dat ghij zyt,
Schout discoort, vliet haet ende nijt.

Liefde can verdraegen
Veel lijdens sonder claegen,
Dwelc haeren beminden zint:
Met duchten ende suchten
Wilt liefde altyt vluchten
Int herte van haer lief bemint,
Alle quade begeerten zy verwint.
Hebt lief tot alder tyt
O Mensche wie dat ghij zyt,
Schout etc.

Liefde sal altyt wercken,
 Een goet propoost verstercken
 Int herte daer zy is gheplant.
 De deuchden doet zy groyen,
 Ende tquaet uutroyen,
 Zy en compt met geene ydele hant.
 Liefde gaet te boven alle verstant,
 Hebt lief tot alder tyt. etc. Bis

Liefde doet nau hooren,
 Zy luystert met haeren ooren
 Naer die stemme des bruydegoms goet
 Hy roept haer, compt myn schoone
 In de steengaeten woonen
 Van myn bloedige wonden soet,
 Daer wordi bewaert in tegenspoet
 Hebt lief tot alder tyt. etc.

Liefde sal altyt toonen
 Dat zy begeert te woonen
 Daer haeren beminden woont,
 Zy en heeft hier gheen ruste
 Voor dat zy blust met luste,
 En dat lief met liefde wort gheloont.
 Boven in den hemel is zy ghecroont,
 Hebt lief tot alder tyt.
 O Mensche. etc.

Liefde sal altyt vraegen,
 Hoe dat zy mocht behaegen
 Jesus haeren lieve bemint.
 Zy acht haer selven cleyne,
 En hout haer herte reyne,
 Tot bidden es zy meest ghesint,
 Haer gebreken zy ootmoedelyck kint,
 Hebt lief tot alder tyt
 O Mensche, etc.

Liefde wilt gaerne derven,
 En in haer versterven
 Tgene dat haer lief mishaecht.
 Want om zynent wille
 Is zy eenich ende stille,
 Naer aertsche zaeken zy luttel vraecht.
 Haers liefs lyden zy int herte draecht,
 Hebt lief tot alder tyt,
 O Mensche. etc.

Liefde doet hier haecken,
 Smelten ende blaecken
 De ziele naerden hemel schoon,
 Zy wilt tot allen uren
 Haer dry crachten sturen,
 Zy soeckt Godt voor haeren loon,
 Het is het bruyloftcleedt van grooten toon
 Hebt lief... etc.

Ter eeren ons lief ghepresen
 Die ons allen heeft genesen,
 Heb ick ghedicht dit gheestelyck liedt.
 Jesus van Nazareene
 Is myn lief die ick meene,
 Hy can my helpen uut alle verdriet,
 Alle ander liefde en acht ick niet.
 Hebt lief tot alder tyt
 O mensche wie dat ghij zyt.
 Schout ranceur, vliedt haet ende nyt.

FINIS.

Een gheestelijck liedeken op den thoon, Van bedructe hertekens,...

Vierige hertekens wilt u verblyden
 Die in een Clooster ghesloten zyt,
 Verheucht altsamen in Jesus lyden
 In desen bedroefden benauden tyt.
 Ghij hebt dat beste deel vercoren,
 Costi dit alle wel versinnen:
 Naer uwen bruygom wilt altyt hooren,
 En wilt hem hertelijck beminnen.
 Syn goddelijcke graci sal hij u geven,
 Sijn inspraeke inden gheest van binnen,
 Ende naemaels zyn eewich leven,
 Wildi u selven hier verwinnen.
 Daeromme leert lyden ende strijden,
 Hier beneden int aertsche dal,
 Ghij sult varen sonder vermyden
 Daer die blyschap eewich duren sal.
 O Heer hoe goet eest u aenhangen,
 Hoe lieffelyck eest by u te zyn,
 Naer u staet alle myn verlangen,
 Vervult doch die begeerten myn.
 Der werelt vreucht compt hast ten inde
 Sy sluyt in haer veel bitterheyt,
 Och die dit altyt wel versinde,
 Hij en soude niet wesen soo haest verleyt.
 O Heere hoe soet zyt ghij den genen
 Die u met alder herten minnen,
 En die van swerelts lust hen spenen
 Met al hen crachten en vijf zinnen.
 Wilt doch altsamen proeven
 Hoe zoet dat uwen bruydegom is,
 Soo en suldi u niet haest bedroeven,
 Maer aertsche saeken achten als mis.
 U gaeven zyn my veel te cleene,

Gheeft my u selven mijn eenich lief,
Ghij zyt alleen heer die ick meene
Mijnder zielen troost, myns herten gerief.

Die dit gheestelyck Liedeken dichte,
Zy vant haer selven van deuchden bloot
Bidt Godt dat hij haer herte verlichte,
Ende haer bystae in haeren noot.

FINIS.

**Een gheestelyc lideken vant Heylich Cruys.
Ghedicht op den toon van Crux Fidelis, &c. by c.b.**

O Heylich Cruyce ick wil u eeren
 En dienen alle myn leven lanck,
 Jesus ghecruyst die sal my leeren
 Houden myn ziel in zyn bedwanck.
 Onder Jesus Cruyce sal ic my boogen,
 En dat planten int herte myn,
 Op dat ick altyt heb voor oogen
 Zyn bitter passie, doot en pijn.
 Int cruyce neem ic alle myn genuchte
 Daer in schep ick alle vreucht.
 Want daeraen hangt die soete vruchte,
 Jesus, die mynen gheest verheucht.
 O bloedich cruys ick zien u aene,
 Gheverwt met Jesus roode bloet.
 Ick groet u vendel ende vaene,
 Daer myn ziel onder strijden moet.
 Die onder dit vendel zyn soldaeten,
 Zy moeten al strijden totter doot,
 Hen selven uitgaen ende laeten,
 En overgeven inder noot.
 Sulcke soldaeten zyn te prijsen,
 Die altyt bereet tot strijden staen.
 Ons capiteyn Jesus quam ons dit wijsen,
 Als hij doort Cruyce is voor gegaen.
 Laet ons dan al vromelyck strijden
 Tegen die sonden met goeden moet,
 Door paciencie in alle lyden,
 Benautheyt, druck en tegenspoet.
 Het Cruyce can alle lusten stelpen,
 Int Cruyce vindick troost alleen,
 Gheen creaturen en connen my helpen,
 Soec ick daer troost, ick en vinde geen.

Draecht Jesum gecruyst in u gedachten
 Hout hem in u memorie,
 Hy sal u leeren van sonden wachten,
 En brengen u in zyn glorie.

Wat ghy van Jesus condt gewenschen
 In zyn Cruyce vindyt al,
 Die niet en soeckt den troost van menschen
 Die vrucht des Cruycen proeven sal.

O saeligen boom vruchtbaer en schoon
 Myn ziel verblyt als ick u zien,
 Gheeft my u weirdige vrucht te loone,
 Als ick uut deser werelt moet vlien.

Wildi die vrucht des cruycen plucken,
 Ghy moet die soecken aenden boom,
 Met berou van sonden moetti u drucken
 Onder dat bloedich Cruyce schoon.

Aent Cruyce Jesus dipe wonden leken
 Hy hangt voor yegelyck int gemeyn,
 Laet ons daer wasschen alle ghebreken,
 Wy zullen worden van sonden reyn.

Alle boomen schynen drooge
 Des winters als zy ydel staen,
 Sonder dat heylich Cruys hooge,
 Daer vindi altyt vruchten aen.

Dese vrucht can ons versaeden,
 Daer door wort die ziel gevoet,
 Met het lammeken datter hinc gebraden,
 Aen den spet des cruycen in zyn bloet.

O heyligen maelyt, salige spijsen,
 Jesus Godt en mensch present,
 Doet myn ziele in deuchden verrijsen
 Door u heylich Sacrament.

Geenen anderen wech en can ons leyden
 Tot dat eewich leven goet,
 Dan doort Cruyce wilt u bereyden,
 Om te smaeken die vruchten zoet.

En laetet ons toch niet verdrieten,
Het moet hier nu geleden zyn,
Maer naemaels zullen wy genieten
Den boom des Cruycen medicyn.

Ondert cruyce neemt u ruste,
Als ghij zijt droevich en besuaert,
Van duvel, werelt en vleesch welluste
Suldi daer worden wel bewaert.

Ootmoedelijck wilt u verneren,
Soo suldi proeven des cruycen cracht,
Als u den vijant comt tempteren,
Doort Cruys verliest hij al zijn macht.

Ter liefden van Jesus moeten wij wagen
En stellen onse ziele tot lyden bereyt,
Door zijn gracie sullen wij dragen
Het cruys dat ons wert op geleyt.

Men vint veel cruyskens groot en cleyn
Een yegelijck dunct dat zyn het meest,
Maer tis Jesus cruyce dat ick meyn,
Laet ons dat planten inden gheest.

Wilt met devotie dit liedeken singen
En bidden voor diet heeft ghedicht,
Dat haer Jesus door tcruys wil bringen
Ten hemel in dat Goddelijck licht.

**Een gheestelyck liedeken van goede begeerten
op den thoon, Het was een man hy hiet Arus, hy hadde een knecht
die hiet Macharus.**

Segt mij o mensche wat begeerdi - Bis
 Heer dat ic myn sonden groot en cleene
 Dicwils bitterlyck mach beweenen,
 Dat bid ick u lieve Heer.
 O mensche wat begeerdi meer
 Heere dat ic openbaer en stille
 Mach worden een mensch na uwen wille, Dat
 O mensche wat begeerdi meer
 Heer dat in myn bidden ende lesen
 Mynen geest mach met u vereenicht wesen,
 Dat bid ick u Lieve Heer. O mensche.
 Heere dat ick int hebben en derven
 Mynen wille mach versterven,
 Dat bid ick u lieve Heere. O men.
 Heere dat ick met mijn inwendige ooren
 Altijt u Goddelijck woort mach hooren,
 Dat bid ick u lief Heer. O mensce
 Heere dat ic de sonde soo moet haten,
 Datse mij teenemael mach verlaeten,
 Dat bid ick u lief heer. O mensch.
 Heere dat ick u passie en smerte
 Altijt geprint draege in mijn herte,
 Dat bid ick u lief Heer. O mensc.
 Heere dat ick met vierigen verlangen
 U heylich lichaem mach ontfangen,
 Dat bid ic u lief heer. O mensc.
 Heere dat in al mijn woorden en werken
 Uwen heyligen geest mij wil versterken,
 Dat bid ic u lief Heer. O mensce.
 Heere dat ic u liefde soo mach smaken,
 Dat ic versmade alle aertsche saeken,
 Dat bid ick u lief Heer. O mens.

Heer dat ick myn gebreken mach kinnen
En door u gracie die mach verwinnen,
Dat bid ick u lief heer. O mensc.
Heere dat ic tot alle tijden en uren
Mijn herteken mach in u Godtheyt sturen
Dat bid ick u lief heer. O mensche.
Heere dat nu in mijn oude dagen
Alle mijn wercken u mogen behagen,
Dat bid ick u lief heer. O mensche.
Heer als ick van deser werelt sal scheidende,
Dat ghij mijn ziele dan wilt geleyden,
Dat bid ick u lief heer,
O mensche wilt altijd tot mij vlien,
Alle u begeerten sullen gheschien.

**Een gheestelick liedeken,
op den toon van het liedeken vande Stacade, die den prince van
Parma dede maecken.**

O Jesus lief gepresen
Mijns hertsen medecijn,
Wilt mijn arm ziel genesen
Sij leyt in grooter pijn,
Bij u soeckt zij te zijn
Gheen ander en can haer helpen,
Metten liefsten wille dijn,
Wilt mijn begeerte stelpen.

Ick bid u om ghenade,
Gheen recht mij Heer en doet,
Al coom ick int leste spade,
Nochtans soo grijp ick moet,
Dat u ghenade soet
Mijn sonden sal bedecken,
En dat u dierbaer bloet
Sal wasschen mijn sondige vlecken,

Heere aenhoort myn clachten,
Mijn natuere valt mij rebel,
Ick soude mij gaerne wachten
Van des werelts valsch voorstel,
Den vijant doet mij gequel,
Hij loopt om mij te vinden,
Als eenen leeu zeer fel,
Soeckt hij mij te verslinden.

Wilt mij Heer suyver maeken
Van herten inden gront,
Laet mij u liefde smaeken,
Sij maect die ziele ghesont,
En zij doet het pont
Dwelck ghij hier hebt gegeven
Dobbel winnen terstont,
Ende naemaels deewich leven.

In u Heere sal ick hopen
Ghy zijt dat opperste goet,
U gracie die staet open
Voor die penitencie doet,
En die hier met ootmoet
Hen sonden nu belijden,
Die sullen met voorspoet
Naermaels met u verblyden.

En wilt niet langer beyden,
Compt in mij Heer tes noot,
En wilt van my niet scheyden
In dure van mijnder doot,
Door u genaede groot
Ontfangt mij in uwen armen,
Al ben ick van deuchden bloot,
Wilt mijnder heer ontfermen.

A M E N .

HIERNAE VOLGHEN

Schoone gheestelijcke Leysenen,
ghedicht bijder voorscreuen Ionc
vrouvve Catherina Boudevvijs.

Een gheestelyck Liedeken van onse lieue
Vrouvve, op den toon van, Al tusschen
tvee zeebergē daer loopt eē vvater. &c

A Israemen wile wt
minnen
Mijn geestelic lier
verstaen (ne
Da de hemelste Conigin-
Maria is haren naem.

Laet os dese maget wy
En singen van haerder deucht/ (ien/
Ende haer alle eere bewijfen
Met lofsanck ende vreucht.

Terst die ootmoedichede
Was in Maria soo groot/
Dat zy van bouen beneden
Trock Gods sone in haren schoot.

Met supuerheyt zeer repne
Was haer siele en lichaem verclaert/
Godt wilde als een kindeken clepne

Van

Hiernae volghen schoone gheestelijcke leysenen, ghedicht bijder voorscreven Ioncvrouwe Catherina Boudewijns.

**Een gheestelijck liedeken van onse lieve Vrouwe,
op den toon van, Al tusschen tvee zeebergen daer loopt een water.
&c.**

Altsaemen wilt uut minnen
Mijn geestelic liet verstaen
Van de hemelsce Coninginne
Maria is haren naem.
Laet ons dese maget prysen,
En singen van haerder deucht,
Ende haer alle eere bewijsen
Met loffsanck ende vreucht.
Ierst die ootmoedichede
Was in Maria soo groot,
Dat zy van boven beneden
Trock Godts sone in haren schoot.
Met suyverheyt zeer reyne
Was haer ziele en lichaem verclaert,
Godt wilde als een kindeken cleyne
Van Maria worden gebaert.
In haer gheloove op deser aerden
Was zy sterck ende vroom,
Daerom wilde Godt aenvaerden
In Maria zyn menscheyt schoon.
Haer liefde was boven maeten
Alle haer crachten ende virtuyt
Door haer wercken vol caritaten
Coos haer den Vader voor zyn bruyt.
Van alle barmherticheden
Is zy die moeder altyt.
Voor ons sondaren hier beneden
Crijcht zy gracie ende respijt.

Laet ons Godts moeder hier loven,
Ende dienen int aertsche dal,
Dat zy ons wil trecken daer boven
Daer eewelyck vreucht zijn sal.

O moeder ende maecht ghepresen,
Tuwer eeren heb ick dit ghedicht:
In myn ghepeys wilt altyt wesen
Met u gracie myn ziele verlicht.

Presenteert my uwen sone,
Als ick sal sterven die doot,
Bidt voor my dat ick dan come
Inden hemel in Abrahams schoot.

**Een schoon leysen ende lof tot het kindeken Iesus,
opden thoon van de Allemande, coler ne puis mon affaire, &c.**

Lof kindeken Iesus myn uutvercoren,
Als desen nacht voor ons gheboren.
Sonder u wij waeren verloren,
En ghebleven in sijns macht.
Ghij hebt versoent des vaders toren
Daer de sonde ons hadde in gebracht.

Lof kindeken Iesus ionck van dagen
U alleene doet my behaegen,
Wilt uut mynder herten iaegen
Tgene dat u gracie in my belet.
Naer niemant anders en wil ick vraegen
Des werelts liefde de ziel besmet.

Lof kindeken Iesus teer en cleene,
Al zydi myn lieveken alleene,
Soo moet ick u troetelen int gemeene,
Want tot een yegelyck zydi bereyt
Voor de sondaers die hen schult beweenen
Ligdi in de cribbe en schreyt.

Loff kindeken JESUS vol caritaten
Om u wil ick de werelt laeten,
Ende alle sonden haeten
Die my daegelycx doen ghewelt.
U te beminnen sal myn ziele baeten,
Ick heb myn herteken op u gestelt.

Lof kindeken Iesus proper en schoone
Gecomen van boven uut shemels troone,
Compt binnen in myn herteken woonen
Want ghij zyt den liefsten gast.
Gheeft my u selven tot eenen loone,
Mijn ziele is Heere op u ghepast.

Lof kindeken Jesus vol van minnen,
 Leert my myn ghebreken kinnen,
 Dat ick die mach altyt verwinnen
 Door u gracie in deser tyt,
 Regeert myn herte en myn vijf sinnen,
 Mijn heere, myn Godt gebenedyt.

Loff kindeken Jesus Heere der heeren
 U ootmoedicheyt sal ons leeren,
 Hoe dat wy ons moeten bekeeren,
 Willen wy comen in hemelryc,
 Als cleyne kinderen ons verneren
 In simpelheden alle ghelyck.

Lof kindeken Jesus van groote weirden
 Die ons arm menscheyt wilde aenveirde
 Ende by ons comen op deser aerden,
 Om ons te helpen utter noot.
 Wy willen u dancken als levende gaerden,
 Ende dienen totter doot.

Loff kindeken Jesus Coninck verheven,
 Den naem is u inden hemel gegeven,
 Voor u Maiesteyt die Ingelen beven,
 Ende singen Sanctus tot alder tyt.
 Laet my u dienen alle myn leven,
 Tot penitentie gheeft my respyt.

Lof kindeken Jesus groot van machten,
 Stort in myn herteken goede gedachten
 Dat ick u toecoomste mach verwachten
 Hier beneden int aertsche dal.
 Als ghy sult comen met uwe crachten
 Oordeel geven overal.

Lof kindeken Jesus cleyne besneden
 In u teere schamel leden,
 Laet my den tyt hier soo besteden
 Tot uwer eeren in swerelts pleyn.
 Dat ick u mach offeren hier beneden
 Een rouwich herte van sonden reyn.

Loff kindeken Jesus lief gepresen
U weelden zyn by ons te wesen
Alle myn sonden wilt genesen
O alder opperste medecyn.
Cureert myn wonden bid ick met desen
Doet my naer uwen wille zyn.

**Een schoon leysene
op den thoon van Lallemande la douce.**

Al zynt nu droeve tyden,
Nochtans willen wij verblyden
In dien heyligen nacht,
Dat Jesus was gheboren,
Om ons die waeren verloren,
Te verlossen uut svijants macht.
Loff kindeken excellent,
Weest in myn herte gheprent,
Wilt doch Heere bekeeren
Alle sondaers verblent.

Als acht daegen waren leden,
Soo wert Jesus besneden
Naerder Joodtscher wet,
Zyn suyver bloet ghepresen
Heeft ons altsamen ghenesen
Die met sonden waren besmet.
Loff soete kindeken fyn,
Wij dancken u van u pyn.
Laet ons hier in lijden
Altyt pacientich zijn.

Den naem Jesus verheven,
Daer voor dat d'Ingelen beven,
Die worde gegeven het kint.
In wiens naem nu lijden,
En tegen die sonden strijden
Zyn dienaers zeer bemint.
Loff heylich kindeken goet,
Wilt ons nu geven moet
Om te verdraegen
Des werelts tegenspoet.

Drij Coningen van verre
 Gheleyt door een claer sterre
 Die sochten den Heere bemint.
 Als zy tot Bethleem quamen
 Haer schatten zy op naemen,
 Die zy offerden het kint.
 Loff kint gebenedyt,
 In u myn herte verblyt,
 Laet my doch verhaelen
 Mynen verloren tijt.

Met grooter weirdicheden
 Hebben zij dat kint aenbeden
 Op zijns moeders schoot.
 Al waeren zy heeren van machten,
 Zy kenden des kindekens crachten
 Door haer gheloove groot.
 Zy aenbaden daer present
 Die Godtheyt excellent
 Dier was ghesloten
 In een cleyne lichaem ient. Zy aenb.

Naer de veertich daegen
 Wilde tkint zyn ghedraegen,
 En inden tempel ghebracht.
 Simeon oudt van iaeren
 Dede hij openbaeren
 Zyn Goddelycke cracht.
 In zynen armen hy tkint nam,
 Voorseggende alle man,
 Dat dit kindeken cleene
 Ons al verlossen quam. In zynen.

Eenen sanck heeft hij ghesongen,
Tkint aen zyn herte ghedrongen,
Met liefden heeft hijt ghecust.
Laet nu Heer in vreden
Uwen dienaere treden
In u eewige rust.
Myn oogen hebben gesien
Datter zaelicheyt sal gheschien
Over alle menschen
Die tot Godt sullen vlien.

O lieffelyck kindeken cleyne,
Maeckt ghy mijn herteken reyne,
Van alle sonden bloot.
Want ghij zijt alleyne
Heer Jesus die ick meyne,
Troost mij in mijnen noot.
Cleet mij met liefden groot
In dure van mijnder doot,
Wilt mij dan beschermen
Voor des vijants stoot.

**Een gheestelijcke leysene
opden toon: Swinters en tsomers even groen.**

Begint u hertekens op te heffen,
Verblijt in uwer zielen gront,
Wilt u wegen maeken effen
Voor den grooten Heere die comt.
Ghij moet u ziele maeken reyne
Om hem tontfangen, tes meer dan noot
Al schijnt hij te wesen een kindeken cleyne
Hij is een Heere van machte groot.

Geen meeder gifte en connen wij krijgen
Dan die ons Godt gegeven heeft.
Laet ons Godt danken sonder swijgen,
Al dat opder aerden leeft.
Ons menscheyt heeft Godt aengenomen,
Wie can begeren meerderen troost,
Hy is selver in persoon ghecomen,
Met zynen bloede zijn wij verlost.

Compt en wilt altsaemen smaeken
Des kindekens groote soeticheyt .
Doet u herteken naer hem haeken,
Maect u consciencie wel bereyt.
Door ootmoedicheyt wilt u verneren,
Met traenen wilt zuyveren uwen gront.
Die in zijn menscheyt comtempleren,
Zijn Godtheyt maect de ziel ghesont.

Als wij dese groote liefde aenmerken
Zoo krijgen wij sondaeren moet.
Laet ons in zynder liefden versterken,
En danken hem van zyn menscheyt goet,
Die onse crancheyt heeft ghedragen
Hier beneden in swerelts pleyn,
En ons altsamen die waren slaven
Vrij ghemaect van sonden reyn.

**Een schoon leysene
opden thoon, Die de werelt iet wel besiet.**

Compt al mediteren
 Ende contempleren
 In Jesus gheboorte zoet,
 Gaet tot Bethleem recreeren,
 Ende iubileren
 Ghy zult daer vinden alle goet
 Treckt derwaert inden geest al metter spoet
 Inwendich inder zielen u verblyt
 Looft Godt den Heere gebenedyt.

Een kyndeken inder crebben,
 Geen schoonder en condy hebben
 Dan ons en wort gegeven nu
 Van couwen zyn ledekens beven,
 Wilt hem u herteken geven
 Het leyt en weent ende waecht 'waecht', waarschijnlijk drukfout voor 'vraecht'. naer u
 Offert hem u sonden met groot beruw
 Inwendich inder zielen etc.

Glorie inden troone,
 Songen die Ingelkens schoone
 Doen Jesus geboren was
 Die herders die by haer schaepen
 Hadden liggen slaepen,
 Zy waeren verwondert op dat pas
 Sy liepen al met blyschap naer Bethleem ras
 Inwendich inder zielen etc.

Maria zyn lieve moedere
 Met Joseph zynen voedere,
 Waeren beyde zeer verblyt
 Door haer geloove zy kinden
 Het kint dwelck zy beminden,
 Te wesen Godt gebenedijt.
 Sij hadden in haer herte een groot iolyt
 Inwendich inder zielen.

Loff kindeken van acht daegen,
 Ghij hebt willen dragen
 De groote pijn vander wet.
 In u ledeken teere
 Wordi besneden Heere
 Voor ons die met sonden waren besmet.
 Zaelich is de mensche die hierop let.
 Inwendich etc.

Dit zuyver kindeken cleyne
 Soeckt die hertekens reyne
 Die hij al te zeer bemint.
 Zijn cleyne oogskens leken
 Om onse ghebreken
 Is Godt almachtich gheworden een kint,
 Devote hertekens dit versint,
 Inwendich inder zielen u verblyt,
 Looft Godt den Heere ghebenedijt.

Wilt inder zielen smaeken
 Dese groote saecken
 Dat Godt almachtich was een kint.
 In zijn liefde suldi blaecken,
 En naer dit kindeken haecken,
 Want hij u altijd heeft bemint.
 Binnen in u herteken dit doch print
 Inwendich inder zielen etc...

En laet ons nu niet trueren,
Dit kint mach ons gebeuren
Godt in zijnder menscheyt schoon.
Wilt met herten stille
Doen des kindekens wille,
Hij sal selve wesen onsen loon.
Als heden heeft hij ons gedaen den toon,
Inwendich inder etc.

O kindeken wilt u smerte
Toch printen in mijn herte
Door u groote genaede goet.
Wilt tot deser stonden
Vergeven alle myn sonden
Door u preciose bloet,
Heere in u verdiensten neme ick moet,
Inwendich inder zielen etc.

Laet ons den tyt besteden,
Godt inden gheest aenbeden
Hier beneden int aertsche dal.
Al is dit kindeken teere,
Het is den zelve Heere
Die ons allen ordeelen zal,
Wilt dit kint toch vreesen boven al'
Inweedich 'inweedich': drukfout, staat voor 'inwendich'. inder zielen u verblyt,
Loff Godt den Heere gebenedyt.

**Een schoon leysene,
opden thoon, Van l'Almande iolye.**

Daer was een gebot gedaen
Van Augusto Keyser gecoren,
Dat elck mensch sou moeten gaen
Ter Stadt daer hij was gheboren,
Om te geven het tribuyt,
Dwelck den Keyser hebben wilde,
Dat hij dede roepen uut
Met trompetten overluyt.
Singt altsamen wie ghij zyt,
Looft den Heere, doet hem eere,
Singt altsamen wie ghij zyt,
Danct den Heere ghebenedijt.

Ioseph en Maria me
Hebben dit ghebot vernomen,
Zy gingen nae Nazareth haere ste,
Daer zy tsamen zyn ghecomen,
Zy wilden ghehoorsaem zyn
Het ghebot des Keysers verheven,
Dat zy alle menschen fyn
Souden een goet exempel zyn.
Singt altsamen etc.

Maria die suyver maecht
Wesende bevrucht met kinde,
Heeft naer een herberge gevraecht,
Want haren tyt die was op dinde.
Daer en was niemant voorwaer
Die haer herberge wilde geven
Heymelyck noch openbaer,
Zy en vont geen plaets voor haer.
Singt altsamen wie ghy zyt,
Looft den Heere, doet hem eere
Singt altsamen.

Dit was Joseph een groot cruys,
 Want hy Mariam zeer beminde,
 Hy leydense in een verlaeten huys,
 Daer wert zy moeder van haren kinde,
 Godt almachtich boven al
 Heere van hemel en aerde gepresen,
 Worde gheboren in eenen stal.
 Wie hoorde oyt sulck gheval.
 Singt altsamen wie ghy zyt,
 Danckt den Heere, doet hem eere,
 Singt altsamen etc.

Van couwe weende dat kindeken teer
 Den tyt die was soo int saisoene,
 Het waidde cout, het vrooms doen zeer,
 Zij hadden ooc van als van doene.
 Want helaes de maeget reyn
 En hadde geen ghevoederde cleeren,
 Om te decken skints ledekens cleyn
 Die hem deden wee certeyn.
 Singt altsamen wie ghij zyt,
 Looft den Heere etc. Singt.

Maria viel op haer knien,
 Sij aenbadt haer kindeken cleyne.
 Och wat vreucht moest haer gheschien
 Als zij sach die menscheyt reyne.
 Dit misterie contempleert
 Menschen inden gheest van binnen.
 U hooverdije nu verneert,
 Int schoon kindeken iubileert,
 Singt altsamen wie ghij zyt,
 Looft den Heere. etc.

Sy nam haer kint gebenedyt,
 In doeckelkens heeft zyt ghewonden,
 Sy leyt int crebbeken met iolyt,
 Dwelc zy inden stal vonden.
 Die stomme beesten deden hem eer,
 Die doen aender cribben stonden,
 Sy verwermden zyn ledekens teer
 En bekenden haeren heer.
 Singt altsaemen wij ghij zyt,
 Looft den Heere, etc.

Dingelkens waeren zeer verblyt
 Boven in shemels troone,
 Sy loofden Godt gebenedyt
 Van zynder menscheyt schoone.
 Sij songen peys op dat termijn
 Salder wesen opder aerden
 Alle Christen menschen fyn
 Die van goeden wille zyn.
 Singt altsaemen wie ghij zyt,
 Looft den Heere, etc.

De herderkens die daer lagen bij
 Wachtende haere schaepen,
 Sij ontsprongen met herten blij,
 Soo zy hadden liggen slaepen.
 Sy liepen al naer Bethleem voort,
 En zy songen en zy sprongen,
 Om taenbidden dat eewich woort,
 Lovende Godt met een accoort.
 Singt altsaemen wie ghij zijt,
 Looft den Heere. etc.

Verblyt al inden Heere,
Wilt uut den slaep ontspringen,
Prijst Godt en doet hem eere
Met herten en met zinnen.
Gaet tot Bethleem eenen keer
Inwendich inden gheest van binnen.
Doet den nieuwen Coninck eer,
Cust dat proper kindeken teer.
Singt altsaemen etc.

Laet ons toch dancbaer zyn
Van alle Godts groote gaeven,
Die ons verlost heeft utter pijn,
Als wij al waren slaven,
Door zyn zoete menscheyt goet
Is den Heere by ons gecomen
In warachtich vleesch en bloet,
Laet ons hierop draegen moet,
Singt altsaemen wie ghij zijt,
Looft den Heere doet hem eere,
Singt altsaemen wie ghij zijt,
Danct den Heer ghebenedijt.

F I N I S .

**Een schoon leysene om het kindeken lesus te groeten,
op den thoon van Het was een meysken ionck &c.**

Ick wil inden geest naer Betleem gaen
Ende spreken dat zoete kindeken aen,
Met deser groeten tot alder tyt.

Ick groet u zoete kindeken schoone,
Ghy zyt ghecomen uut svaders troone
In Maria ghebenedyt.

Ick groet u lieffelyc kindeken cleyne
Geschapen van smaegdekens bloede reyne
Door die cracht des heylichs gheests.

Ick groet u kindeken inder crebben
Mocht ick u in myn herteken hebben,
Dat is de plaetse die ghij begeert.

Ick groete u zuyver kint ghepresen,
Die ons altsaemen hebt genesen
Doort storten van u heylich bloet.

Ick groet u kint vol caritaten,
Om u wil ick de werelt laeten,
En sterven alle sinnelycheyt.

Ick groet u kindeken cleyne besneden
Doet my myn hooverdije vertreden
Met een diepe ootmoedicheyt.

Ic groet u woort des Vaders verheven
Voor wiens maiesteyt dat d'ingelen beven
En singen Sanctus tot alder tyt.

Ick groet u kindeken groot van machten,
Ghij hebt verwonnen des vijants crachten
Die doot, die helle, de werelt me.

Ick groet u kindeken ionc van dagen
Wilt uut mijnder herten iaegen
Alle dat u Heere mishaecht.

FINIS .

**Hiernae volgen spelen
Van sinnen, ende gheestelyck dialogus vanden Bruygom ende
Bruyt inder Cantycken, gedicht byde voorscreven Ioncfrou, ende
ghespeelt ter Cameren.**

De Bruyt.

Gheeft my te kennen waer ghij des middaechs rust,
O lief die myn ziele bemint.
Onder u cruys sal ic blusschen mynen lust
Want tot u is myn herte ghesint.
Ic heb u lief gesocht in straten en wijken
Van liefde dunct my myn herte besuyken
Nu ick u vonden hebbe, soo moet ick u mynen noot vertellen.
Ick heb drij vijanden die my dagelijckx quellen
Den vijant, de werelt, en myn eyghen licham rebel
Verdrucken mynen geest, ende maken mij quaet spel.
Lief comt met u gracie, ende wilt mij bystaen,
Dat ic myn drij vijanden mach ontgaen.
Sy wachten mij om te vangen tot alle tijden
Helpt mij vromelyck tegen dese vijanden strijden,
Ic hope dat u gracie my sal geworden,
Dat ic die sal onder myn voeten terden,
En verachten die werelt met haer loose trecken,
Met haer pomperije sal ic spotten en gecken
Dat zy my ten lesten teenemael sal haten.
Hoe sot zyn de menschen die hen op de werelt verlaeten,
En die haer leugenachtige smeekingen gelooven,
Bedriechelijke werelt hoe condi u minnaers verdooven:
Gy belooft hen veel giften ende ijdel gaven,
Maer ten lesten maect gy daer af u slaven
Dwelc zy wel proeven die op u stoonen,
Met wat bitterheyt dat ghij u dienaers condt loonen,
Het is wonder dat u yemant can beminnen
Dan menschen die u bedroch niet en kinnen

En die op hen saelicheyd zeer luttel letten
 Die laten hen vander werelt besmetten
 Maer dat zy kenden den soeten trec des heeren
 Sy souden hen haest vander werelt keeren
 En dat verganckelyck es, souden zy versmaden.

Den Bruydegom.

Compt al tot my die daer zyt belaeden
 Ic sal u vermaken, en met my selven versaeden.
 Mynen last is licht, ende myn iock is soet:
 Het sal uwer zielen geven lafenis ende boete
 Leert van my dat ic ben van herten saechtmoedich.
 Neempt u cruys op uwen hals, en volget my spoedich
 Compt myn vrindinne, en wilt niet langer beyden,
 Want u zile zal haest uutten licham scheyden
 Myn roepen en trecken neempt die nu waer.

De Bruyt.

Och wat soeter stemme hoor ick daer.
 Het is voorwaer myn bruydegom verheven.

Den Bruydegom.

Ick ben den wech/die waerheyd/ende dat eewich leven/
 Ende die deure aldaermen totten vader gaet.
 Volcht my naer, laet de valsche werelt quaet,
 Vliet den vyant met al zyn ingeven ende tempeest,
 Maect u lichaem subiect onder uwen geest
 Se sal u helpen, myn gracie sal u bystaen.

De Bruyt.

Lief doet uwen roep my toch ter herten gaen/
 Laet u soete stemme clincken in myn ooren,
 Ic sal luysteren, en nae u insprake hooren,
 Van liefden en can ick my niet gemyden
 Ic sal gaen zitten aen u voeten bezyden,
 Onder de scadue van die myn ziel bemint
 Want myn herte is bereet ende gesint,
 U vruchten zyn zeer soet in mynder kelen,
 Zy doen myn ziele van liefden smelten en quelen,
 Leydt my inden kelder, laet my drinken uut caritaten,
 Ordineert in my de liefde, laet my u soeticheyd smaeken.

Den Bruydegom.

Myn bruyt ghij moet ierst uwen wille versaeken.
 Ende dien stellen onder myn gehoorzaamheit:
 Oft anders suldi vande wachters zyn verleyt,
 Die u van my souden trecken ende rooven,
 Hoort dochter wilt myn woorden gelooven
 Laet uus vaeders huys, gaet van vrienden en maegen,
 Dan sal ick in u schoonheit hebben myn behaegen.

De Bruyt.

Moet ic hier arbeyden, lyden ende verdragen,
 Zeer gaerne wil ic nae desen wech gaen vraegen,
 Leyt my toch lief, dat ic u paden niet en misse.

Den Bruydegom.

Ick ben dat licht, die my volght, en wandelt in geen duysternisse,
 Maer hij sal hebben dat eewich leven.
 Compt myn duyve, ic sal u geven myn gracie.

De Bruyt.

Ic sal u volgen door de doornen tot deser spacie.
 Door lief door leet, door hebben en derven

Den Bruydegom.

Alsoo moet dat terwe graenken inder aerden versterven/
 Salt vruchten vortbrengen van eeniger weiden,
 Om mynent wille moetti pyne ende arbeyt aenveiden,
 Daernaes suldi smaeken de vruchten van mynen loon.
 Niemand en salder comen in mynen hemel schoon
 Dan die tegen die sonden strijden/ende crygen victorie.
 Sluyt dese myne woorden in u memorie,
 Dat het rijck der hemelen moet lyden geweld
 Gij sult met temptatien worden gequelt,
 Maer mijn gracie sal u helpen, des seker zijt,
 Dat ghij sult verwinnen al uwen stryt,
 Stelt uwen wille altijt onder den mijnen
 Als ghij zyt in last oft in pijnen.
 Gelyc ic mynen wille hebbe gegeven
 Inden wille van mynen vader verheven
 Dien ic toonde sulken gehoorsaemheit,
 Dat ic totter doot des cruycen was bereyt

Die ic voor myn bruyt gerne hebbe geleden,
Weest myn lyden gedachtich met danckbaerheden,
Ghy en condt uwen tyt niet beter besteden.

De Bruyt.

Door u gracie sal ic den ingen wech inne treden,
Helpt my lief, want sonder u en mach ic niet
Treckt my naer u door u liefde reyne.

Den Bruydegom.

Coompt tot my die dorst hebben, ic ben die levende fonteyne,
Drinct myn alderliefste droncken sonder uwen cost
Meditteert met wat scat dat ic u heb verlost,
Offert my die drij crachten van uwer zilen
Soo suldi u gebreken allenskens vernilen,
En leeren u zinnelijke begeerten versterven
En swerelts wellust om mynen wil derven
Dan sal vreemde liefde in u zoo vercoelen
Dat ghij niet dan mijn liefde en sult gevoelen
Daer gij nemmermeer af en sult versaden.

De Bruyt.

Ter liefden van u wil ic de werelt versmiden
Wilt Heere in my werken mijn opperste saelicheyd.

Den Bruydegom.

Daertoe staen ick nacht en dach bereyt,
Om mijn bruyt te helpen tot allen stonden
Strijt vromelyc tegen u gebreken ende sonden,
Ic en sal van u niet scheyden noch gaen,
Soo lange als de werelt sal staen,
Sal ic u mijn bruyt bewaren en bescermen
Mijn gracie sal u troosten/ende myn liefde verwermen/
Ic sal u altijd bewaeren ende behoeden,
Met mijnen eygen licham sal ic u voeden
Staet vast myn bruyt en weest niet verveert
In my suldi vinden al dat u hert begeert.
Al schyn ic u te laeten, en wilt u niet bedroeven,
Ick moet mijn vrindekens hier met lyden proeven
Gelycmen dat gaut doet in dat vier,
Soo wil icse teenemael suyveren hier,

Om datse naemaels souden blinken,
Wilt hierop mediteren ende dincken,
Als ic u toesende droefheyt ende lyden.

De Bruyt.

O lief, u woorden doen myn ziel verblijden,
Laet my u loven tot alle tyden,
Ende van alle u gaven ootmoedelyc danken.

Den Bruydegom.

Ic ben den wijnstoc, gij zyt de levende ranken
Mynen Vader es een ackerman, dit wil ick u vertellen.
Ic sal u in mynen wijnstoc soo griffien/inten en stellen/
Dat ghij in myn liefde sult wassen ende groeyen
Ende brengen goede vruchten voort sonder vernoyen.

De Bruyt.

Ic sal met u gracie den vijant, de werelt en myn vleesch verfoyen,
Dat ic in uwer liefden sal smelten en vloyen
Tot liefde is myn ziel altyt genegen,
Doet lief u bitter lyden myn hert bewegen
Ic wille daerof een busselken van myrre maeken,
Dat altyt in myn herteken mach rusten.

Den Bruydegom.

Mijn bruyt alle myn weelden ende lusten
Zyn te wesen byde kinderen der menschen
Zonderlinghe by die my in haer herte wenschen,
Die sal ic myn secrete misterien toonen.
Compt myn duyve, myn schoone,
Inde gaten van mynen wonden suldi woonen
Daer suldi nestelen, ende uut ende inne vlieden.

De Bruyt.

Daer en sal my duvel noch werelt connen bedriegen.
Leert my in u lijden contempleren tot allen uren,
Soo sal u suyver menscheyt my in u Godtheyt sturen,
Daer ic hier altyt naer sal suchten en haecken.

Den Bruydegom.

Compt myn vrindinne gy sult in myn liefde blaeken,
Daertoe sal ic u trecken in een cloostere.
Want ick wille alleen wesen uwer zielen troostere,

Ick ben een jalours Godt van naturen
 Laet vaeren alle liefde der creaturen,
 Stelt op my alleene uwen zin ende herte
 Weest altyt ghedachtich myn bitter lyden ende smerte/
 Doet penitencie, ick ben u al meer weirt
 Naer dat ghij vleesch ende bloet sult hebben verteert,
 Ende dat ghij u ionge ieucht sult hebben versleten
 In mijnen dienst, ick en sal u niet vergheten,
 Want ick heb u in mijn handen en voeten ghescreven.
 Met drij naegelen, doen ick was aent cruyce verheven/
 Sluyt myn doot vast in u memorie,
 Teghen allen u vijanden suldi hebben victorie,
 Dan sal ick u haelen in myn eewighe glorie.
 Daer sal ick u traenen van u oogen dwaen.
 Compt mijn bruyt, den winter is voorbij, den somer compt aen,
 Inder eewicheyt suldi my nu behagen.

Den Ingel brengt die Croone voor de Bruyt, ende zeyt:

Heere Jesus ick brenge hier een schoon croone gedraegen,
 Om u uutvercoren bruyt daer mede te croonen.

Den Bruydegom.

Compt myn alderliefste, ghij zyt gheheel schoone,
 Ghij sult bij mij inden hemel wonen,
 Ontfanght die croone der onsterfelijcheyt;
 Die u van inder eewicheyt is bereyt,
 Alsulken croone sal ick eenyegelyc geven
 Die in warachtighe penitencie eynden hen leven.

AMEN.

Een ander schoon spel van sinnen, van twee personen, te weten, Liefde ende Eendrachticheyt, beclagende desen deirlycken tyt.

Liefde zeyt.

Ic en weet niet aen wien ic sal beginnen te clagen,
 In alle Steden, dorpen en vleckten wiltmen my veriaegen,
 Sonderlinge in dit schoone lustich Nederlant.
 Daer ic voortyden in alle herten was geplant
 Ben ic nu byna teenemael uutgedreven,
 Ende in myn plaetse hebben zy verheven
 Ongeloove, haet, nyt, rebellie, twist en discoort.
 Die menich dusent zilen hebben vermoort
 In wat verblintheyt zyn die menschen nu ghevallen.
 Men doet om Godts liefde niet met allen
 Daerom sal igelijc comen in groote allende
 Ic en zien in dit deirlijc spel geen ende,
 Want zij hebben deendrachticheyt ooc verdreven
 Mij dunct ic sien haer van bangicheyt staen beven.
 Ick wil haer eens gaen spreken aen,
 Om te weten hoe dat haer saeken staen.
 Godt gruet u lieve suster uutvercoren.

Eendrachticheyt.

Och Liefde ick meynde dat ghij waert verloren,
 Lieve suster ic moet u clagen mijnen noot
 Bystanticheyt zeyde mij, gij waert doot,
 Maer ick dachte, dat wij u te Bruessel vinden souwen/
 Int herte van veel goede mans ende vrouwen.

Liefde.

Die hebben mij voorwaer int heymelyc gehouwen
 Want zoo lange als de stadt heeft gestaen
 En is de liefde Godts noit van daer gegaen,
 Want zy hebben Godt secretelyck met traenen gheeert.

Eendrachticheyt.

Ic ben te Bruessel oick noch gelogiert,
 Daer zyn veel goede lieden die met herten en zinnen
 Deendrachticheyt zoeken ende zeer beminnen.

Liefde.

Die sullen hoop ick met bidden onse vijanden verwinnen,
 Zoodat wij tsame noch sullen domineren
 Als Godts plagen sullen cessereren.

Eendrachticheyt.

Laet ons nu tsamen gaen diviseren
 Hoe dat wijt best mochten maeken,
 Dat wy in alle herten mochten geraken,
 Ghy in u plaetse, en ick in de myne.

Liefde.

Dit sal noch costen arbeyt en pyne,
 Want ons vyanden regeren nu het Lant.

Eendrachticheyt.

Segt my toch ghy hebt goet verstant,
 Welc is dierste oorsaeck, wilt my dat bedien,
 Van allen het iammer dat wy int lant nu zien
 Waerom comen ons dese plagen ende allendicheyt.

Liefde.

Door den rycdom, wellust ende groote overvloedicheyt,
 Daer dese landen voormaels inne waren
 Dwelc ic gemerct heb over veertich iaren
 Dat int leste noch al qualyc soude varen.

Eendrachticheyt.

Ick bid u wilt my dit voirder verclaren
 Is de wellust ende overvloedicheyt oirsaecke van plagen.

Liefde.

laet, want Godt en cost de sonden niet langer verdraegen,
 Diemen alomme door wellust heeft bedreven,
 Daeromme heeft hy zyn gheesselen overt lant gegeven,

Eendrachticheyt.

Ghy doet met uwe woorden myn herte beven,
 Heeft de wellust inder booscheyt sulken macht?

Liefde.

Is seg u de overvloedige wellust heeft sulcke cracht,
 Dat zyt alomme heeft gebracht tot schande
 Ende geweest is de bederfenis van desen Lande.

Eendrachticheyt.

Voorwaer ghy spreect met verstande,
 Nochtans machmen metten rijcdom deucht
 Doen, want het is een gave des Heeren.

Liefde.

lae, daer hy gebruyct wort tot Godts eeren
 Ende tot behelp van zynen even mensche,
 Maer dien wellustelyck gebruyct naer zyns herten wensche,
 Hy sal de consciencien vol doornen steken
 Ende planten in alle staten sonden ende gebreken
 Ghelyck dat in onse tyden is gheschiet,
 Daeraff ick u nu doen tbediet.
 Door overvloedicheyt wordet volck zoo verblent,
 Dat zy Godt door danckbaerheyt niet en hebben ghekent.
 Ende zyn liefde en eere stelden zy bezyden.

Eendrachticheyt.

Ende eendrachticheyt int geloove wilden zy benyden.
 Daerom hebben zy de benautheyt ooc moeten lyden,
 Dat in hen plaetsen geregneert hebben twist en discoort,
 Die alle sonden ende boosheden stelden voirt
 Als woeckerije, symonie, ende loose practijken
 Die regneerde in alle steden en wijken
 Den coopman was met sulken giericheyt beseten,
 Dat hij door financie veel heerlycheden heeft geten
 Nochtans wilde eenyegelijck even zeer braggeren.
 Dier tien hadden, die wilder XI verteren,
 Dwelck niet langer en cost ghestaen,
 Dit heeft de goede politie alom doen vergaen
 Ende ten lesten die hen schulden niet en costen betaelen.
 Die gingen Godts geessel self inhaelen:
 Die door loose vonden, sonden en gebreken
 De Calvinisten ende Lutrianen deden preken
 Stellende int lant veel droefheden ende getiers
 Door een deel boeven en banckerotiers.
 Ende als sulke rabauwen hadden die heerschappije,
 Doen begost te regneren hen tyrannye
 Datse deden vangen alle geleerde in de Theologije,
 Om dat ken leugenen souden worden gehoort.

Eendrachticheyt.

Sulken predicanten brengen alte quaden vruchten voort.

Liefde.

Rooven, stelen, brant ende moort
Dat zyn die vruchten diemen inde ketters ziet.

Eendrachticheyt.

Heeft ons sinnelijcke wellust gebracht in dit verdriet,
Hoe sullen wij uut dese plagen geraken?

Liefde.

Weest te vreden, Godt salt wel maeken
Daer zyn noch goede menschen sonder getal
Die haer knyen niet geboocht en hebben voor Baal,
Die nacht en dach bidden voort Lant,
In wiens herte noit ketterije en was geplant,
Die sullen met Godts gracie noch het Lant regeren.

Eendrachticheyt.

Hoe sullen zy die tyrannye ende boosheyt weren
Met haren predicanten vol blasphemien tegen Godts woort
Want alsser iemant spreect van peys en accoort,
Die noemen zy te wesen een schelm ende verradere.

Liefde.

Armoede die sal ons beyde te gadere.
Ende dout geloove stellen in onsen staet.

Eendrachticheyt.

Armoede die maeckt menich mensche desperaet
Soude armoede liefde ende eendrachticheyt stellen in eeren.

Liefde.

laerzy voorwaer reyn armoede/met de vreesse des Heeren,
Die sal het volck tot Godt doen keeren.

Eendrachticheyt.

Ic en weet niet wat armoede gij ons wilt leeren
Die ghij noempt te wesen reyn.

Liefde.

Hoort men vindt armoede die is vileyn
Die vele krijgen door luyheyt en gebreken,
Mits dat zy hen handen aen geen werc en willen steken/

Wilden zij arbeyden ten waer hen geen noot
 Dat zij souden gaen bedelen ende bidden om broot,
 Dit zijn de rebelsters die achter straeten loopen
 Sulc volck vintmen altyt met hoopen,
 Maer reyn armoede daer ick u af doen verhael,
 Die sal ons overcomen int generael,
 Over geestelijck, weirlijck ende lieden van eeren.

Eendrachticheyt.

Och saelige armoede die de menschen tot Godt doet keeren,
 Die maeckt het herte gerust en blijje.

Liefde.

Die sal veriagen alle ons tegenpartije
 Met al haer gespuys, ketterije en tirannije
 Dronkenschap, gulzicheyt en hooverdije
 Die sal armoede metter tyt wel verheeren.
 Yegelijck sal moeten te vreden zijn met cost en cleeren/
 Diemen noch nauwe en sal cunnen krijgen.

Eendrachticheyt.

Suster ick en can niet gheswijgen,
 Ghij vertelt mij ongeloofelijcke saeken.

Liefde.

Voorwaer onthoudt dit van mij/zij sal den peys maeken/
 Als daer niet meer en sal zyn te rooven oft te stelen,
 Dan sullen die Geusen een ander het regiment bevelen/
 Want om den roof waest hen al gedaen
 Daermede sullen zij uutten lande loopen gaen
 Als dieven diet al hebben gerooft ende ghestolen.

Eendrachticheyt.

Wie sal het lant dan worden bevolen,
 Alst al arm is, soo en sal deen den anderen niet cunnen helpen.

Liefde.

Godts bermherticheyt sal den honger stelpen
 Die wat hebben, die sullen sonder treuren
 Het lant allenskens doen labeuren,
 Liefde sal met oitmoedicheyt regeren
 Tcatolijck gheloove sal met eendrachticheyt floreren,

Godt sal zyn genadige oogen neder slaen
 Over ons arme sondaers die al hebben misdaen.
 Laet ons alle penitentie doen voor onse sonden,
 Godt door zyn gracie salt al vergeven.

Eendrachticheyt.

Och mocht ick dien tyt noch leven,
 Dat ick desen peys ende vrede mocht zien.

Liefde.

Ick hope het sal ons corts geschien,
 Maer wy moeten bidden, ende tot Godt vlien,
 Want met bidden eest al te vercrygen.
 Laet ons Godt danken, ende zynen loff niet zwygen,
 Hy sal ons bijstaen in rechter trouwen.

Eendrachticheyt.

Die Godts Liefde can in zyn herte gehouwen,
 Sy heeft voorwaar een costelyc iuweel.

Liefde.

Die de Liefde heeft, die heeft Godt voor zyn deel,
 Want Godt is de Liefde ongemeten,
 Die in de liefde blyft, die blijft in Godt, dit moetti weten.
 Maer die door sonden Godts liefde doet vergaen
 Daer en can geen deucht groyen oft blyven staen,
 Al waren zy al in eenen mensche geplant
 Heeft hij geen liefde, hy en heeft maer een ijdel hant.
 Elck moet daerom arbeyden nacht en dach
 Dat Godts liefde in zyn herte branden mach,
 Door een oprecht gheloove al sonder falen.

Eendrachticheyt.

Waer mochten wij dese liefde haelen,
 Om die te besitten tot allen tijden?

Liefde.

In Jesus bitter passie ende lijden
 Daer suldi de liefde vinden voorwaer,
 Sy brant daer gelyc eenen hoven claer
 Die geheel gloyende is ende ontsteken,
 Worpt u ziel daerin met al haer gebreken

Sy sal haest verwennen, ende virich werden
 Doort aensien wat Godt in zyn menscheyt heeft geleden.
 Wilt uwen tyt in dese contemplaci besteden
 Godt sal u zyn gracie geven met hoopen
 Dat u herte in zyn liefde sal overloopen
 Al dat werelts is, dat sal u soo vernoyen
 Dat ghij haere genuchten sult verfoyen,
 Ende vreemde liefde sal in u soo vercoelen,
 Dat ghy niet dan de Liefde Godts en sult ghevoelen,
 Die u met viericheyt sal trecken en dwingen
 Dat ghy metten geest in den hemel sult springen.

Eendrachticheyt.

Ick hope gy sult my zoo verre bringen
 Dat ick in Godts liefde zal ontsteken,
 Och suster in myn herte gepresen,
 Het is my een vreucht by u te wesen
 Ick bid u en wilt van my niet scheyden.

Liefde.

Waer ick gaen, ic sal u met my leyden
 Want daer Liefde es, daer moet eendrachticheyt wesen/
 Het zyn twee deuchden die moeten tsamen staen.

Eendrachticheyt.

Daer eendrachticheyt is, daer en sal de Liefde niet vergaen,
 Noch zy en sal int herte niet vercouwen.

Liefde.

Oorlof eerweirdige heeren ende vrouwen
 Wilt Godts Liefde met eendrachticheyt in u Stadt behouwen.

AMEN.

**Gheestelyke veersen
Ghedicht op het woort, Letare Jerusalem &c.**

Doenmen de Vasten int heymelyc hiel, alste Bruessel geen Kercken en waren voorde Catholijcken, des die goede Borgers menige traenen weenden.

Catholijke Borgers inden Heere gepresen
 In desen dach behoorde wij blijde te wesen
 Ghelijck de Catholijke kercke altijt heeft gheleert.
 Singende Letare Jerusalem, tot die zyn bekeert,
 Ende penitentie doen voor haerlieder sonden.
 Want zij ghesuyvert zijn door Christus doot ende wonden.
 Die hij voor alle Sondaren heeft willen gedoogen
 Aent Cruyce, ghelijck onse Moedere nu leyt voor ooghen
 Haeren kinderen den goeden Catholijcken persoonen.
 Laet ons nu gheestelijck alle blijschap toonen,
 Ons verheugende int Cruyce Christi bemint.
 Bij dese verdoolde menschen nu niet bekint,
 Als een instrument daer zij aen zijn verlost,
 Niet eens dinckende hoe dier zy hebben ghecost,
 Dat Christus zyn preciose bloet ende heylich leven
 Voor alle sondige menschen heeft ghegeven.
 Bidt voor de ghene diet Cruyce versmaeden,
 Dat zij mogen bekeeren, en comen tot genaden.
 Ende krijgen vergiffenisse van hare sonden groot,
 Eer zij worden overvallen van deewige doot.
 Een rechtveirdich oordeel sal Godt gheven
 Over die Sondaers die niet en beteren haer leven.

Letare Jerusalem gheeft ons ooc te verstaene
 Dat wij in deuchden behooren voort te gaene,
 Ende te blyven volherden int out gheloove goet,
 Indien dat noot waere, daer voor te storten ons bloet.
 Want eer wij mogen comen totter blijschap des Heeren
 Wij moeten altsamen ierst strijden leeren

Tegen den vijant, werelt, ende ons eygen vleesch
 Dwelck wij nemmermeer en mogen geven zijnen heesch.
 Want soo langhe als wij leven op deser werelt wijt
 Soo moeten wij strijden eenen ghedurigen strijt.
 Als deene temptatie wech is, dander sal beginnen
 Die wij door Godts gratie al sullen verwinnen.
 Niemand en sal van Godt worden gheloont,
 Dan die wettelyck ghestreden heeft, sal worden ghecroont.
 Die hier zijn sonden, passien ende ghebreken
 Versterft, die en sal Godt niet versteken.
 Laet ons dan tsamen tot stryden gaen stellen,
 Ende door vasten en bidden onse lichamen quellen,
 Op dat tselve den geest worde onderdaenich,
 Want door wellust wordet vleesch wederspannich
 Dwelck tvasten brengt tot suiker subiectien,
 Dat daer door versterven alle sinlijcke affectien.

Letare Jerusalem vermaent ons tot bidden en waken,
 Op dat onsen gheest soude Godts soeticheyt smaken
 Die wij sullen proeven hier in dit leven,
 Indien wij ons tot allen deuchden begeven
 Alzoo ghij, hoop ick, doet mijn lieve vrindinne
 Dat ghij boven al soeckt den Heere te beminnen,
 U oeffenende int waeken, vasten en bidden,
 Daeromme sal Christus comen int midden
 Van u lieder herten, och wat groot iolijt
 Suldi dan gevoelen inden Heer gebenedijt,
 Die met zijn gracie ende Goddelijcke presencie
 Sal suyveren de smetten van uwer consciencie
 Door zijn Sacrament des autuers van crachten groot
 Sal hij bij ons blijven tot in ons doot.
 Want hij hevet gesproken tot zyn beminde
 Dat hij bij ons sal blijven totten ynde,
 Al moeten wij door de kettters nu veel lijdens doogen
 Godt sal ons bewaren, als den appel van zijn oogen
 Wat ons toecompt, droefheyt oft tegenspoet,
 Wij willent van zijn handen nemen voor goet.

Hij heeft door zyn woort ons seker toegeseyt,
Dat al sal gheschieden tot onser saelicheyd.
Letare Jerusalem verweect ons tot danckaerheyd
Dat de hellicht van onse vasten nu is affgeleyt.
Nu vortae sal ons die Heylige kercke leeren,
Hoe wij ons sullen oeffenen int lijden ons Heeren
Welck lijden is van soo grooter cracht,
Dat het beneempt al onser vijanden macht,
Die hij aent cruyce al heeft verwonnen,
In zijn preciose bloet zijn onse sonden al verslonnen
Laet ons nu gedachtich zijn Jesus bitter smerten,
Ende die nemmermeer laeten scheyden uut onse herten
Wij zullen daer door vercrijgen sulken gracie,
Dat wij inden hemel sullen maeken onse conversatie.
Want daer onsen schat is, daer salt herte wesen,
Bij den medicijn die ons allen heeft genesen.
Dan sal den Bruydegom comen bij zijnder Bruyt
Daer die boose Geusen ons niet en sullen iagen uut.
Oorloff tot dat ons die heylige kercke sal wijsen
Hoe dat wij te Paesschen geestelijck moeten verrijsen,
Ende alsdan hoop ick wat te dichten,
Om onse droefheyd gheestelijck te verlichten.
Wilt dit mijn scrijven in danck ontfaen,
Want het is van goeder herten uut liefden gedaen.

**Een gheestelyck refereyn,
Ghedicht op het woort, Hec est dies quam fecit hominus, &c.**

Als de Catholycke gheen kercken en hadden.

I

Dit is den dach des Heeren almachtich,
Laet ons verblyden ende iubileren in desen
Want Christus door zyn Godtheyt crachtich
Als heden vander doot is verresen.
Dit wilt ons die heylige Kercke bewijsen,
Singende, Surrexit Dominus den Heere bemint
Dat wij ten uutersten daege oock sullen verrijsen
Tot grooter glorien, Dit wel versint,
Ghelyc Christus in zyn menscheyt inder waerheyt
Is verresen vander lichamelijcker doot,
Soo sullen wij oock verrijsen in grooter claeurheit
Inden dach des Heeren met blijschap groot.
Maer ierst moit het lichaem met zyn ghebreken
Daer wij daegelijcx mede worden ghequelt,
Sterven, ende in daerde worden ghesteken,
Smaekende de doot en haer ghewelt,
Welcke doot vanden Heyligen vercoren
Is zeer precieus inden ooghen des Heeren.
Maer voor die Sondaers dier gaen verloren,
Is zij affgrijselijck, als ons Scrifturen leeren.
Het lichaem sal rotten, als een terwen coren,
Datmen inder aerden worpt met goeden moet.
Dwelck schoonder opstaet dant was te voren,
Tot grooten profyte vanden Lantman goet.
Surrexit Dominus, soo sullen alle die Godt beminnen
Ende zijn gheboden onderhouden voorwaer,
Altsamen verrijsen, wilt dit versinnen,
Ghelijck de Sonne blinckende en claeur
Is opgaende inden dageraet schoone,
Daer deur des menschen herte verblijft.
Soo zullen de vercorenen hen vertoonen

Voor den Rechter stoel des Heeren gebenedijt.
 Dan sal Christus die bermhertige Heere
 Sijn lieve vrienden spreken aen,
 Met blijden aenschijn sal hij hem keeren
 Tot die tzijnder rechter hant sullen staen,
 Coompt gebenedijde mijns Vaders verheven
 Int rijck dwelck ick u hebbe bereyt,
 Ick hadde honger, ghij hebt mij teten gegeven
 En dorst, ghij en hebt mij niet ontseyt.
 Compt ick sal u nu alle gaen leyden,
 Daer ick u dicmael hebbe voorzeyt,
 In mijn glorie, daer suldi u vermeyen,
 En iubileren met mij inder eewicheyt,
 Want ghij en hebt u niet laeten verdrieten
 Te wercken inden wijngaert met grooten arbeyt
 Als goede werclieden, suldi den loon ghenieten,
 Die u van inder eewicheyt is bereyt.

Surrexit Dominus wilt ons oock bethoonen,
 Mijn lieve vrienden zeere bemint,
 Dat Godt die sondaers oock sal loonen,
 Ghelijck zij voor haer sonden hebben verdient,
 Want zy zullen als bocken stinckende
 Ter slinker hant des Heeren worden gestelt
 Die hen sal seggen, zijt hierom dinckende,
 Als ghij tot sonden wort ghequelt.
 Hoe grammen aenschyn de Heere sal toonen
 Den hooveirdigen menschen fel ende fier,
 Die haere sonden sullen meynen te verschoonen,
 Gaet ghij vermaledijde int helsche vier,
 Dwelc den duyvel bereyt is met dien aenhangen,
 Daer ghij sult branden inder eewicheyt.
 Ick heb u dicwils geroepen met verlangen,
 Tot penitencie heb ick u lange verbeyt,
 Maer ghij zijt obstinaet gebleven
 In u ongelooove ende sonden groot.
 Daeromme moetti nu rekeninge geven,
 Ende u boosheyt betalen met die eewige doot.

Dan zullen die sondige bocken die stincken,
Ende in haer corruptien zijn verresen,
Alle te saemen inder hellen versincken,
Daer nemmermeer verlossinge en sal wesen.
Surrexit Dominus sal ons oock bewijsen,
Singende Alleluya met grooter vreucht,
Dat wij heden al geestelijck moeten verrysen
Utter sonden totter deucht.
Want die naemaels als costelijcke steenen
Inde stadt Godts sullen worden ghestelt,
Moeten hier haere sonden beweenen,
Ende met temptacien worden ghequelt.
Daeromme sullen wy altijd dincken,
Als ons eenich lijden oft strijt compt aen,
Dat zuyver moet zijn dat eewelijck sal blincken,
Ende in Godts presentie altijd sal staen.
En laetet ons dan niet verdrieten,
Die corte penitencie diemen nu doet,
Want daer vore sullen wij naemaels ghenieten,
Ende aenschouwen dat opperste goet.
Dan sullen die boose menschen ende sonderlinghe
Die hier van wellusticheyt hebben gheraest,
Seggen met grooter verwonderinge,
Ende bevender stemmen zeer verbaest:
Siet hoe dat zy nu worden verheven,
Die wij inder werelt hebben ghequelt,
Wij meynden dat dwaesheyte was hen leven,
En nu worden zij bij de kinderen Godts gestelt.

Ter eeren vander blyfchap van Onfer Liever Vrouwen opden Paesschdach

Laet ons nu inden Heere blijde wesen,
 Met Maria zijn lief moeder bemint,
 Die als heden heeft gesien verresen
 Jesum haren beminden sone ende kint,
 Die hem was vertoonende zijnder moedere
 Seer glorieuselijck blinckende ende claer,
 Wesende haeren Schepper ende behoedere
 Soo droech hij sorge voor haer voorwaer.
 Ghelijck hij haer niet en hadde vergeten,
 Doen hij haer onder zijn Cruyce zach staen,
 Soo heeft hij haer oock ierst laeten weten,
 Dat hij vander doot was opgestaen,
 Overdinckt met blyfchap mijn uutvercoren
 Wat vreucht doen hadde die maget fyn,
 Siende haeren sone uut haer gheboren
 Nu verresen ende ontslagen van alle pijn.
 Te voren hadden zij zyn lichaem vol deuchden
 Met plumpe naegelen zien aent cruyce slaen,
 Ende nu sach zij hem in dusentich vreuchden
 Blinckende als die Sonne voor haer staen,
 Omdat zij hem hadde geweest ghetrouwe
 In zijn lijden, als hij storte zijn bloet,
 Soo waest redene dat zij dierste wesen souwe
 Te smaecken die vruchten zijnder verrijfenissen zoet.
 Soo sullen oock al die naemaels willen smaeken
 Die zoeticheyt ende blyfchap des Heeren,
 Moeten ierst dat nootken kraecken
 Vanden Cruyce, ende hier sterven leeren.

Och sprack die bruyt inder Cantyken
 Tot heuren Bruydegom zeer minnelyck en goet,
 Myn herte docht my van liefden beswycken,
 Hoorende u stemme myn lief zeer zoet.
 Hoe moeste Maria oock iubileren

In haer herte in dien blyden dach.
Haeren gheest moest wel triumpheren,
Doen zy Jesum haeren lieven sone sach,
Godt ende mensche nu zynde verresen
Van die schandelycke onnoosele bitter doot,
Overdinkende die zaelige vruchten ghepresen,
Die souden spruyten uut zyn lyden groot,
Zy contempleerden in zyn heylige vyff wonden,
Die blinckende waeren root als een robyn.
Hoe was haer ziele doen verslonden
In de liefde van Jesus haeren sone fyn.
Sy aensach door haer geloove sterck,
Want zy was vol van contemplacien,
Dat door zyn doot ende heylich werck
Soo menigen sondaer soude comen tot gracien,
Ende dat des Vaders gramschap en thoren
Nu was ghepaeit ende nedergeleyt.
Ende dat het schaepken datter was verloren
Hadde vercregen genaede ende bermherticheyt,
Den hemel die was nu ontsloten,
Die soo menich iaer hadde toegestaen,
Door haers kints bloet bijden Joden vergoten
Hij nu was teenemael open ghedaen.

AMEN.

Cantic. II

Och Coninghinne des hemels wilt u verblijden,
 Want allen u traenen zijn nu afgedwaen
 Den winter van uus kints bitter lijden
 Is ghepasseert ende voorbij gegaen.
 Die stormen en regenen geresen
 Zijn over door zyns doots ghewelt.
 Den zomer is comen, hij is verresen,
 Die bloemkens staen in onse landen int velt,
 Daeromme sprack den Bruydegom verheven
 Tot zijnder Bruyt met stemmen zoet/
 Compt mijn schoone, ick sal u te smaeken geven
 Die vruchten van mijnder verrijssenis goet.
 Compt mijn vrindinne mijn duyve,
 Die in die steengaeten hebt ghewoont.
 Ghij sult nu proeven die zoete druyve,
 In mijn glorie suldi worden ghecroont.
 O suyver maeget weest ons ghedachtich
 Bij uwen sone nu zijnde in alle glorien,
 Bidt voor ons dat zijn lyden crachtich
 Niet en scheyde uut onser memorien
 Op dat wy in dese benaude tyden
 Mogen vercrygen zyn Goddelycke gracie
 Dat wy mogen vromelyck stryden
 Tegen onse vyanden in alle temptatien.
 O heylige moeder ende maecht gepresen
 Tot uwer eeren heb ick dit ghedicht,
 In die ure mijns doots wilt dan bij mij wesen
 Met uwen gebeden mij dan verlicht.

Ghedicht op Asscensioens Dach,

doen de Catholycken geen kercken en mochten hebben

Catholijke borgers heden doet ons de h. kerc weten,
 Dat wij souden climmen opden berch van Oliveten
 Daer den Gheest Godts ons sal openbaeren,
 Hoe glorieuselijc dat Christus is ten hemel gevaren
 Met grooter triumphen ende sanc der Ingelen iolijt,
 Is heden opgeclommen Christus de heer gebenedijt,
 Gelijc hij te voren zijn Apostelen hadde toegeseyt,
 Soo ginc hij hen de plaetse maken bereyt.
 Ende om den heyligen Geest te senden van boven,
 Die hen soude troosten en stercken om Godt te loven
 Ende om zijnen naem tegen alle tirannen te strijden,
 Hem over te geven voort geloove Christi tot alle tijd
 Maer eer den trooster mocht van boven comen,
 Moest de zoete menscheyt Christi hem worden benomen,
 En climmen ten hemel bij zijnen Vadere,
 Om een Advocaet te zijne voor ons allegadere,
 Tot welcker officien hij door zijns doots geweld,
 Ter rechter hant zijns Vaders is ghestelt,
 Ende boven alle chooren der Ingelen verheven,
 Daer hem den naem boven alle namen is gegeven
 In wiens naem, soo die scrifturen ons getuygen,
 Hemelsche, aertsche ende helsche knijen moeten buygen
 Want den zoeten naem Jesus heeft zoo grooten macht,
 Dat hij allen ons vijanden beneemt hen cracht.
 Die desen naem met devoter herten ghedincken.
 Sullen ootmoedich worden, ende neder zincken
 Onder die mogende hant van Godt almachtich,
 Die hen sal gracie geven tot alle deuchden crachtich
 Laet ons desen weirdigen naem in onser herten stellen
 Als ons den vijant tot sonden wilt quellen,

Inden naeme Jesus sullen wij verheugen ende verblijden/
Ende ter liefden van hem tegen dese boose kettters strijden/
Als tegen hen ongeloove, temptatien ende sonden,
Opdat wij in zijnder liefden worden verslonden,
Om namaels in zijn minnelijc aenscijn te iubileren
Dwelc gebeuren zal, indien wij ons hier verneren,
Ende ootmoedelijck tot allen deuchden begeven,
Want die hem hier verneert, sal namaels worden verheven.
Desen weirdigen naem, als wij hebben voorzeyt,
Heeft Christus vercregen door zijn gehoorsaemheyd,
Want in zijn heylich leven, lijden, en in allen noot
Is hij zijnen Vader gehoorsaem geweest al totter doot,
Jae totter doot des Cruycen wilde hij hem keeren,
Omdat hij ons ghehoorsaemheyd soude leeren,
Want dese deucht is aen dootmoedicheyt gebonden,
Die ootmoedige zijn altijt ghehoorsaem bevonden
Op dat wij bij den Heere ten hemel mogen clemmen
Laet ons onsen wille utgaen, ende zinnelijcheyt temmen
Godt sal ons gracie geven om dese deuchde tontfaen
Oft anders souden wij vant een quaet in dander gaen,
Gelijck wij daegelijcx zien goede borgers bemint
Hoe menige datter door ongeloove worden verblint,
Ende door hooverdije hen selven niet en kinnen,
Blijvende al even rebel ende opiniatre van zinnen,
Door hen opgeblasen herte stijfzinnich van gronde
Soo en maken zij van ongehoorsaemheyd geen sonde,
Nochtans wort dese deucht voor dofferande gestelt
Gelyck ons de scriffture dat clærlyck vermelt.
Och wy mogent met traenen wel beclagen
Door ongehoorsaemheyd comen ons al dese plagen

Die wy nu gevoelen in alle plaetsen en steden,
 Waren wij al gehoorsaem, wy souden haest comen tot vreden,
 Want daer ootmoedicheyt ende gehoorsaemheyt domineren,
 Daer sal religie met alle deuchden floreren,
 Maer daer die hertneckicheijt heeft doverhant,
 Daer sal tgheloove ende welvaert vergaen int lant
 Gelyck wy wel bevinden gaet borgers vercoren,
 Hoe deerlyck dat dese stadt nu goede⁽¹⁾ verloren,
 Doer ongeloove Rebellicheijt en discoort,
 Wordt daer zoe menige arm ziele vermoordt,
 Laet ons betrouwen inden Heere almachtich,
 Dat zal beteren alst belieft zyn godheyt crachtich,
 Want zyn vercoren vrienden en zal hy nyet verlaeten
 Maer in allen noot ons comen te baeten,
 Het zal ons geschieden en wilt nyet verflouwen,
 Int Catholyck geloove wilt u altyt houwen,
 In lief in leet, in hebben in derven.
 Ter eeren vanden naem Jesus laet ons gaern sterven.

FINIS.

(1) Het woord 'goede' heeft in dit vers klaarblijkelijk de plaats ingenomen van het woord 'gaet' uit het voorafgaande en omgekeerd.

Dialogus

153

Een schoon dichte ende veersken totten
vyff vonden Christi Iesu.

O Heere wilt my gheuen
gracie/
Dat ick alle tyden en
spacie
Tot uwer eeren ende glorie
U passie draege in myn memorie
En v wonden en groote smerte/
Die gy voor my hebt geleden
Mach altyt hebben in mynder

herten/

Laet mij den tyt daer mede besteden/
Seggende/ Weest gegroet o bloedige wonden/
Weirdich rantsoen van mynen sonden.

O heyligh hooft met doornen doofsteken/
Doet van berou myn oogen leken/
Als die racken door die herffenen zyn gegaen/
Doen hebdi twee en seuentich wonden ontsaen/
Die ick aenbidde alle te gaedere/
Offerende die uwen hemelschen Vader/
Door die sonden die ick in mijn leuen
Door circaet mijns hoofts hebbe tederen
Seggende/ Weest gegroet o bloedige wonden/
Weirdich rantsoen van mijnen sonden.

Wilt mijn oogen geuen traenen/
Ende mijn zinnen daertoe vermaenen/
Om u wonden altyt te eeren/
Ende daer in u te sontempleren/

De

Dialogus**Een schoon dichte ende veersken totten vyff wonden Christi Iesu.**

O Heere wilt my gheven gracie,
 Dat ick talle tyden ende spacie
 Tot uwer eeren ende glorie
 U passie draege in myn memorie
 En u wonden ende groote smerten,
 Die gy voor my hebt geleden
 Mach altyt hebben in mynder herten,
 Laet mij den tyt daar mede besteden,
 Seggende, Weest gegroet o bloedige wonden,
 Weirdich rantsoen van mynen sonden.

O heylich hoofd met doornen doorsteken,
 Doet van berou myn oogen leken,
 Als die tacken door die herssenen zyn gegaen,
 Doen hebdi twee en seventich wonden ontfanen,
 Die ick aenbidde alle te gaedere,
 Offerende die uwen hemelschen Vadere
 Voor die sonden die ick in mijn leven
 Door ciraet mijns hoofts hebbe bedreven
 Seggende, Weest gegroet o bloedige wonden,
 Weirdich rantsoen van mijnen sonden.

Wilt mijn oogen geven traenen,
 Ende mijn zinnen daertoe vermaenen,
 Om u wonden altyt te eeren,
 Ende daer inne te contempleren,
 Die soo stellende in myn ghedachten,
 Dat alle myn sonden daer inne versmachten
 Biddende u fonteyne der ghenaden,
 Dat mijn ziele daer inne mach baden,
 Seggende, weest gegroet o bloedige wonden,
 Weirdich rantsoen van mijnen sonden.

Ick aenbidde u wonde der rechter hant,
 Die alle deuchden heeft gheplant,
 Wat pijnen moeste ghij ghevoelen,
 Doen den nagel deur u hant ginc woelen,
 Laet mij dese pijn so ghedinken,
 Dat mijn hooverdije daer inne mach sincken,
 Ende suyveren van alle smetten,
 Die uwe gracie in mij beletten.
 Seggende, weest gegroet bloedige wonden
 Weirdich rantsoen van mijnen sonden.

Die wonde der slinckerhant wil ick aenbeden,
 Dinckende hoe ghij Heere hier beneden
 Hebt geleden soo veel groote pijnen,
 Doet heere mijn giericheyt hier in verdwijnen.
 Maeckt mij liberael totten aermen,
 Ende bereet om hen te ontfarmen.
 Ende milde in dit verganckelijck leven,
 Naer die macht die ghij mij hebt gegeven,
 Seggende, weest gegroet o bloedige wonden,
 Weirdich rantsoen van mijnen sonden.

O wonde des rechten voets gebenedijt,
 Die geworden is groot ende wijt,
 Om dat beyde u voeten lagen op malcanderen,
 Doet mijn traecheyt Heere veranderen,
 Ende maeckt mij nu soo vlietich,
 Dat mij niet en worde verdrietich
 Tallen tijden en tot allen uren
 Mijn herte Heere tot u te stueren,
 Seggende, weest gegruet bloedige wonden
 Weirdich rantsoen van mijnen sonden.

O wonde des slincken voets ons Heeren,
 In mijnen gheest wil ick u eeren,
 Door die pijn die Jesus heeft gheleden,
 Doet mij mijn quade begeerten vertreden,
 Mijn gulzicheyt ende ander ghebreken,
 Wil ick in dese wonde steken,
 Verloochenende mijnen vrijen wille,
 Om u te dienen met herten stille,
 Seggende, weest gegroet bloedige wonden
 Weerdich rantsoen van mijnen sonden.

O wonde des herten vol van graciën,
 Door u sal ick verwinnen alle temptatiën,
 Quellingen ende overvloedige sorgen
 Sal ick in dese wonden verborgen,
 Want die spere heeft den wech open ghedaen,
 Om in mijns liefs herte inne te gaen,
 Mijnen verloren tijt te beclagen
 Ende soeken den Heere te behaegen,
 Ende vercrijgen gedaede⁽¹⁾ van mijnen sonden,
 Door die seven Sacramenten daer uut geronden,
 Seggende, weest gegroet bloedige wonden
 Weirdich rantsoen van mijnen sonden.

FINIS.

(1) 'gedaede': drukfout, staat voor 'genaede'.

Vander heyliger doot Christi.

O doot Christi door u zijn wy verlost,
O doot die soo veel pijnen hebt ghecost,
O doot die uut liefden zijt ghesmaect,
Sonder u en waer niemant ten hemel geraect.
O bitter doot voor alle sondaers soete.
Jesus doot heeft betaelt die boete
Die wy hadden verdient voor onse sonden,
Want door die doot is den vijant verwonnen,
Den duyvel, vleesch ende de werelt mede
En letten ons niet geven wij geen stede.
Compt doot Christi in mijn verstant,
Helpt mij strijden tegen den vijant
In dier noot ende lester uren,
Als ick de doot sal moeten besuren,
Gheeft my dan Heere sulken victorie,
Dat ic door u doot come in u glorie.

AMEN.

Dit boecxken ghemaect by louffrouwe Catharina Boudewins, weduwe wylen Meester Nicolaes de Zoete, inhoudende geestelycke liedekens, Leyssenen ende Spelen onbevleect van ongeloove ende scandael, Is weerdich gedruet te zyne tot vermaeck van alle devote ende gheestelycke personen.

Actum 21 Ianuary, Anno Domini, 1587.

**Ita attestor Martinus Cools, Cantor
Ecclesiae D. Gudulae Bruxellensis.**

Bijlagen

I **Beschrijving van het laatste exemplaar** van 'Het Prieelken der gheestelyker Wellusten' tegenwoordig in het bezit der Koninklijke Bibliotheek te Brussel.

Moderne, sterk kartonnen band met rooden rug. Klein octavo formaat, 150 mm hoog en 95 mm breed. Bevat 10 quaterntjes van 8 bladen of 16 bladzijden ieder, uitgenomen voor het zevende, dat er slechts vier bevat. De bladzijden zijn gepagineerd en gefolieerd, doch op tamelijk slordige wijze. Na blz. 104 hervat de drukker de paginering bij 97, 98,... zoodat het werkje feitelijk niet 156 maar 165 bladzijden telt. De eerste vier bladen van elk quatern dragen respectievelijk de signaturen **AI, AII, AIII, AIIII, BI, BII, enz. tot LIIII**.

Het boekje is, over 't algemeen, vrij goed bewaard, niettegenstaande het dun en sponsachtig papier. De rand werd rondom aangeknaagd: de bovenhoeken der eerste twintig bladzijden en de onderdeelen van blz. 60-70 zijn bizonder beschadigd alhoewel niet één letter van den tekst weggenomen werd.

Het is met duidelijke vette gothische letter gedrukt en opgeluisterd door drie fijn geteekende prentjes, die 32 mm lang en 25 mm breed zijn. Het eerste, vóór de eerste leis, stelt de H. Maria met het kindje voor, in een lage zetel met hooge leuning; haar lange haren hangen tot aan haar midden neer en haar wijde rok valt in schuinschen zwaai naar den grond. Op de tweede prent die vooraan de volgende leis staat en naiever is en minder uitgewerkt dan de eerste, knielen Maria en Jozef voor het aangebeden kind in de krib. De laatste, op blz. 153, ter inleiding tot het stuk 'Een

schoon dichte ende veersken totten vyff wonden Christi Iesu' toont de bedrukte moedermaagd en hare vriendin Maria-Magdalena onder het kruis van den stervenden Christus.

De beginletters van de opdracht en van het eerste lied zijn daarenboven versierd en op de titel- en laatste bladzijde drukte Rutgher Velpius zijn drukkersmerk af: een dubbelen gekroonden arend, leunend tegen een Christusbeeld, door een ovalen ring met rolneuten omlijst, die het opschrift draagt: 'Protege nos sub umbra alarum tuarum' bescherm ons onder de schaduw uwer vleugels. Bovenaan den ring zitten links, de zege met opgestoken wijsvinger, een palm in den arm; aan de rechterzijde de gerechtigheid met hare weegschaal, stok en toorts.

Op het voorlaatste en een klein gedeelte van het laatste blad bevinden zich 'de taefel van desen boecxken vande liedekens, by A B C, &c.' en 'De Taefel vanden Leysenen'. Deze inhoudsopgave is volledig op een lied na: 'Droefheyte heeft mij bevangen' (blz.. 15). 'De Spelen van Sinnen' en 'Gheestelyke Veersen' worden niet vermeld. Volledig of nauwkeurig is de aanhaling van den aanvangsregel niet.

Spelling en interpunctie schijnen tevens in het geheele werk aan geen vaststaande wetten onderhevig te zijn. Ic en ick, toon en thoon, geestelic, gheestelick en gheestelijck komen naast elkander voor, hetgeen echter in deze eeuw niet als een eigenaardigheid van dichteres of drukker moet worden beschouwd.

Een gewichtig punt dat hier nog dient besproken te worden is het geregeld gebruik in den druk van menige afkortingen. Het streepje boven de voorafgaande letter om de weglating aan te duiden van een nasaal: 'Heer wilt my helpē ic bē gevallē' (blz. 32); 'Cōpt in myn herte...' (blz. 75) of van een geheele lettergreep: eñ voor ende, inhoudenē voor inhoudende (blz. 4), is een afkortingsteeken dat algemeen in gebruik was.

Dit is veel minder het geval voor de koma boven de letter in vervanging van - er: v'meugē (blz. 33), met zynd Godtheyt (blz. 38); en de z in plaats van allerlei woorduitgangen: 'niet mz alle' (blz. 32) niet met allen; 'nature en wilt verstervē nz' (blz. 36) nature en wilt versterven niet; 'dz zy... hem dienen... mach' (blz. 37) dat zy ...hem dienen... mach.

In lange verzen komen zij natuurlijk drukker voor om plaats te winnen bij het letterzetten. Doch geene dier afkortingen levert eenige ernstige moeilijkheid op.

II Glossarium:

bedien:	samentrekking van bedieden; beduiden, verklaren.
berren:	door assimilatie ontstaan uit bernen; branden, fig: gloeien.
bevaen:	bevangen.
Canticis:	Het Hooglied van Salomo.
caritaten:	verbogen naamval. Van het Lat. caritas, in het MNI. als nominatiefvorm gebruikt; cf Fr. charité; liefde, christelijke liefde, christelijke liefdadigheid of barmhartigheid.
dinde:	uit de + inde; het einde.
diviseren	of diveseren; cf Fr. deviser; duidelijk maken, bepalen; inrichten.
dwaen:	van dwahen, dwoech, gedwagen, gedwogen of gedwegen; wasschen, reinigen, fig: zuiveren.
gaerd:	twijg, rijs.
heesch:	eisch, verzoek.
hellicht:	helft.
hoot:	samentrekking van horet; NI. hoofd; zinnebeeld van het begin, den oorsprong.
houffen:	zich uit de voeten maken.
iolyt:	vreugde, genot.
kaere:	Lat. carus; cf Eng. to care for, Fr. cher; lief, dierbaar, waard.

merren	of marren: cf Eng to mar, nl marren; vertragen, dralen, hinderen.
ombeleyt:	van ombeleggen: omringen, omgeven.
ombesneden:	voor onbesneden; ruw, plomp.
onderwint:	occupatio; bemoeiing, bedrijf; (bewind: beheer).
ontfaen:	tot zich nemen, ontvangen.
presumeren:	vermoeden; laatdunkend, trotsch zijn.
propost	of propoost. Lat. propositum; cf Eng: purpose; wat men zich voorstelt te doen; gezegde, uiteenzetting.
rabauw:	O Fr. ribaud. M Lat. ribaldus; pakkendrager, bedelaar, boef.
ranceur:	Lat. rancorem; wrok, vijandige gezindheid.
rebellie:	O Fr. rebellion; wederspanning, opstand, verwarring.
respijt:	Lat. respectus; uitstel, verwijl.
saen:	cf Eng. soon; spoedig, weldra.
scheen:	samentrekking van scheden; scheiden.
spoene:	samentr. van spoedene; spoeden.
spet:	spit.
tegentheyt:	tegenspoed, rampen.
vernoyen:	O Fr. enoier; verdrieten, mishagen.
veysen:	veinzen, uitdenken.
vileyn:	M Lat. villanus, afleiding van villa: hoeve; gemeen, laaghartig.
vleus:	van vlugs; terstond, flus.
vlien:	vluchten, vermijden.
vlietich:	snel; kan ook andere vorm zijn van vlitich; ernstig, vlijtig, godvruchtig.
vrij:	vrijmoedig, verheven, dapper, rustig.
vromen:	cf H D. frommen; baten, tot voordeel zijn, bijstaan.